

KOROŠKI

fužinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto X.

Ravne na Koroškem, 15. avgust 1960

Štev. 7-12

Za praznik
delavskega
samoupravljanja
poslanica
maršala Tita

SPOMENIK NA ČELU KOROŠKIH FUŽIN

je spomenik nove dobe, dobe napredka in rasti za dobro delovnih ljudi

Poslanica državnega poglavarja

Ob desetletnici delavskega samoupravljanja

Najbliže in največ povemo o tej pridobitvi, ko tu ponovimo spomenico, ki jo je ob 10-letnici delavskega samoupravljanja naslovil na narode Jugoslavije predsednik republike Josip Broz Tito: Rek je to in dejstva iz minulega obdobja, beseda za nas in za bodočnost.

Pred desetimi leti je Zvezna skupščina sprejela enega najpomembnejših zakonov socialistične Jugoslavije, po katerem se prvič v zgodovini uresničuje akcijsko geslo delavskega gibanja: Tovarne delavcem. Z uvedbo delavskega samoupravljanja se je začela etapa še hitrejšega in močnejšega razvoja socialistične demokracije in socialističnih odnosov v naši deželi.

Desetletna pot razvoja delavskega samoupravljanja kaže, da smo lahko ponosni na ogromne uspehe, ki smo jih dosegli. Naša desetletna praksa je pokazala, da je naš delavski razred, čeprav še mlad, sposoben upravljati gospodarstvo in družbo.

Zdaj uspešno upravlja naša podjetja kakih 220.000 delavcev in uslužbenec, izvoljenih v delavske svete. V minulih desetih letih pa je šlo skozi organe upravljanja nad 800.000 proizvajalcev. Na temelju delavskega upravljanja so postopoma zrasi novi socialistični družbeni odnosi in na vseh področjih našega življenja se je razvil sistem družbenega samoupravljanja, tako da naši delavci in državljani nasploh čedalje bolj sami odločajo o družbenih poslih tam, kjer žive, in tam, kjer delajo. Družbeno samoupravljanje se je razširilo tudi na komuno, kjer urejamo osnovne probleme razvoja komune in družbenega standarda državljanov. Od občinskega ljudskega odbora do Zvezne ljudske skupščine sodeluje naš delavski razred preko njihovih zborov proizvajalcev v vodenju državnih poslov in vsega družbenega sistema.

Delovni kolektivi sodelujejo zdaj v jugoslovanskem povprečju v razdelitvi kakih 46 % sredstev družbenega proizvoda in s kakimi 40 % v razdelitvi dohodka. To je edini primer na svetu, da delovni ljudje samostojno odločajo o razdelitvi dohodka, da sami določajo merila za nagrajevanje in odločajo, koliko presežka dela se bo porabilo za nadaljnji razvoj. Mi smo vsekakor ponosni na to, da so naši delovni kolektivi prav pri tem samostojnem razpolaganju s tako velikimi sredstvi izpričali sposobnost, da vodijo

gospodarstvo. Dosedanji razvoj je v celoti potrdil tisto, kar smo vedno poudarjali, da prehod na delavsko in družbeno upravljanje ni noben organizacijsko-tehnični ukrep in tudi ne propagandno geslo, marveč da je to globoko revolucionaren proces, v katerem delavec postopoma nehuje biti mezdni delavec in postaja zavesten, svoboden proizvajalec in upravljavec proizvodnih sredstev.

Delavsko in družbeno samoupravljanje je ogromno razvilo naše materialne proizvodne sile. V minulih desetih letih so vzniknile ne samo mnoge tovarne, elektrarne, velika kmetijska posestva, šole in bolnišnice, marveč so nastale tudi cele nove panoge gospodarstva. V nekaterih gospodarskih panogah se je proizvodnja večkratno povečala in materialna baza naše družbe se z nezmanjšanim tempom širi.

Socialistični družbeni odnosi, katerih podlaga je delavsko samoupravljanje, so naša poglavitna pridobitev v minulem obdobju. Delavsko in družbeno upravljanje je tista sila, ki čedalje bolj utrjuje in nadalje razvija bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, skovano v narodnoosvobodilni vojni in socialistični revoluciji. Delavsko in družbeno samoupravljanje daje naši socialistični družbi moč in monolitnost.

Med izpolnjevanjem novega petletnega plana se bo vključilo v naše gospodarstvo blizu 900.000 mladih, novih proizvajalcev, ki bodo pomenili novo silo v nadaljnjem razvoju in krepitvi naše socialistične družbe. Sedanja stopnja našega razvoja kaže, da upravljanje postopoma prehaja na ves delovni kolektiv, organi upravljanja pa čedalje bolj postajajo izvršni organi kolektiva, ki uveljavljajo njegovo voljo. Notranja razdelitev v kolektivih na podlagi novih oblik gospodarjenja in spodbudnega nagrajevanja močno spodbuja ves kolektiv, da sodeluje v upravljanju vseh poslov svoje gospodarske organizacije.

Organi samoupravljanja, organizacije ZKJ in sindikalne organizacije,

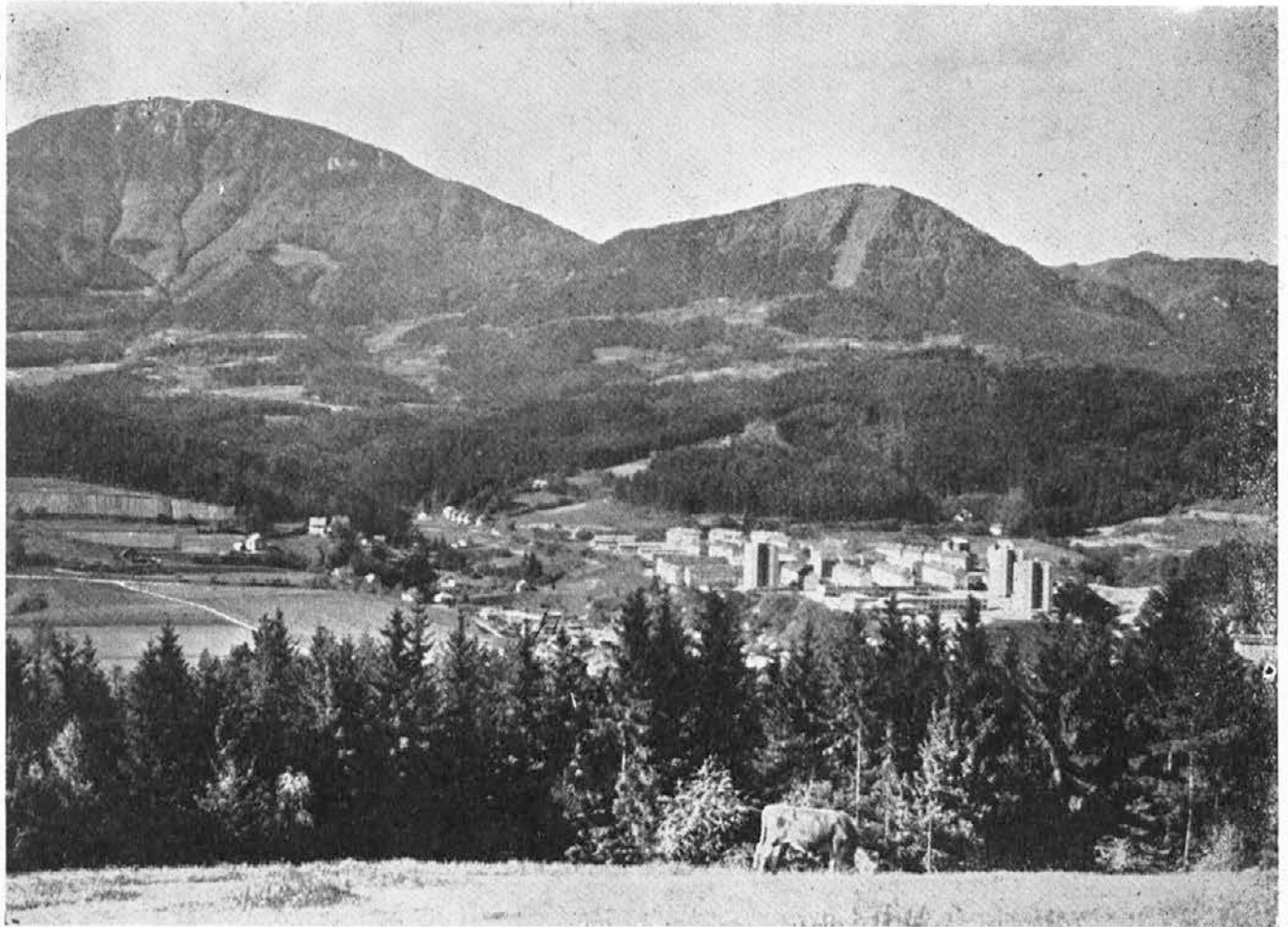
kakor tudi sleherni član delovnega kolektiva naj si nenehoma skupno prizadevajo za čim pravilnejše socialistične odnose v podjetjih in za nadaljnji razvoj sistema delavskega samoupravljanja. Tu želim posebej poudariti ogromni pomen pravilne razdelitve dohodka in doslednega uveljavljanja načela o nagrajevanju po delu, kar je bistveni pogoj za večjo delovno storilnost in za še večje uspehe v socialistični graditvi dežele. Nadalje je potrebno, da vsi odgovorni činitelji i v podjetju i v komuni nenehno skrbijo za poglobitev splošne in strokovne izobrazbe delavcev in za čedalje hitrejšo šolanje kvalificiranih kadrov, ki so v tako dinamičnem gospodarskem razvoju, kakor je naš, nujno potrebni. Seveda je deset let, čeprav smo v tem času dosegli ogromne uspehe, kratko obdobje za širšo preobrazbo v razvoju socialističnih odnosov v deželi. To je proces, ki traja dlje, toda že doslej smo zgradili trdne temelje za nadaljnji in še bolj vsestranski razvoj.

V tem boju za nadaljnje povečanje proizvodnje in delovne storilnosti, za zboljšanje življenjskega standarda in za razvijanje družbenih socialističnih odnosov moramo nenehoma odpravljati negativne pojave, ki se kdaj pa kdaj zrcalijo v birokratskih težnjah in malomeščanski stihiji, zaradi česar ponekod zanemarjajo pravice delovnega človeka. Skrb za delovne ljudi je v naši deželi bila in ostane osnovna naloga naše socialistične skupnosti.

Naj bodo uspehi, doseženi v desetletnem obdobju delavskega samoupravljanja, spodbuda za še večjo ustvarjalnost in za nove zmage delavskega razreda in vseh delovnih ljudi v graditvi socialistične družbe v naši deželi.

Vsem delovnim kolektivom in njihovim organom upravljanja pošiljam ob desetletnici uvedbe delavskega upravljanja v naši deželi tople čestitke in jim želim uspeh v nadaljnjem delu.

(Razglašeno za 27. junij 1960)

Samo nove Ravne...

... vse drugo je tu skrito. Če ne bi bilo Uršlje gore, bi najbrž tega kraja nihče drugi ne razpoznal. Zares: novo mesto, ki je zraslo že v tako kratki dobi svobodne domovine. Kolikor je okoli in okoli venec prekrasne prirode in se pase v ospredju še krava, toliko je vse skupaj še lepše. Če bomo torej kdaj kaj kje zaščitili kot lepoto kraja, naj bi začeli tu.

JUBILEJNI PARLAMENT

Novi člani centralnega in obratnih delovnih svetov ter komisij

Na volitvah 20. majnika 1960 je naša delovna skupnost izvolila nove člane delavskega sveta podjetja. Isti dan so bile prvič tudi volitve v obratne delavske svete.

I. Za člane centralnega delavskega sveta so bili izvoljeni naslednji sodelavci:

TOPILNICA:

1. Velikonja ing. Marjan
2. Godec Anton
3. Hriberšek Justin
4. Žunko Ivan
5. Poberžnik Jože

LIVARNA:

6. Košak Franc
7. Urnaut Konrad
8. Kerbev Jože
9. Lenasi ing. Stane
10. Meško Jože
11. Drevenšek Jože
12. Štruc Ivan IV.
13. Kranjc Rudolf

ČISTILNICA:

14. Kranjc Ludvik
15. Rak Karel
16. Levar Franc
17. Grobelnik Vili

KOVAČNICA:

18. Slemnik Viktor

19. Ošlak Ivan
20. Dobnik Ivan
21. Juvan Viktor
22. Anderlič Drago
23. Kočnik Janko

VALJARNA:

24. Radušnik Anton
25. Sekavčnik Ivan
26. Kačnik Franc
27. Gerdej Rudolf
28. Mravljak Ivan
29. Firšt Anton

MEHANIČNA DELAVNICA:

30. Sterkuš Luka
31. Ščetinec Ivica
32. Dubrovski Drago
33. Jelen Dominik
34. Štropnik Karel
35. Jamnik Ivan
36. Lipovšek Ivan
37. Potočnik Alojz
38. Pogorevčnik Anton
39. Kešpret Franc
40. Arnold Ivan
41. Turkuš Viktor
42. Gruber Ignac
43. Pogorevc Edo
44. Praznik Franc

VZMETARNA:

45. Čič Leopold
46. Košutnik Vinko

KALILNICA:

47. Gradišek Ivan

ELEKTRO OBRAT:

48. Cesar Pavel
49. Konič Jože

TERMOENERGETSKI:

50. Vehovar Anton
51. Rodošek Otmar

STROJNI REMONT:

52. Mlakar Franc
53. Plazovnik Edo
54. Klančnik Alojz

OTK:

55. Matvoz Stanko
56. Frajzman Vili

METALURŠKI LABORATORIJ:

57. Rodič ing. Jože

KEMIJSKI LABORATORIJ:

58. Jamer Zdravko

PROMET:

59. Močnik Ivan
60. Levičar Alojz

GRADBENI REMONT:

61. Gašper Franc
62. Gostenčnik Franc

SKLADIŠČE:

63. Zabel Franc

Maks Večko

Viktor Krivec

Miha Ošlak

Franc Mezner

10 let delavskega samoupravljanja DESET LET NAPREDKA

Po vsej domovini praznujemo mali jubilej velikega ukrepa, ki je dal nove mere našemu življenju: delavci so prevzeli čast in odgovornost za vrednost dela, da so tako čim bliže deležni ustvarjenih dobrin.

Samo 10 let tega novega duha in prakse je dalo rezultate, ki so preobrazili ljudi in kraje. Doživeli smo revolucionarni razvoj za izboljšanje življenjske ravni vsega ljudstva ter tako prvobitno čast socialistične Jugoslavije.

To še posebej velja za naš kolektiv in kraj.

Poslanica predsednika republike maršala Tita za ta prvi jubilej izpričuje pomen te naše, jugoslovanske prednosti in o vsem najvredneje pove za preteklost in bodočnost. Vključujemo se v ta praznik s toplim srcem, s ponosom in s hvaležnostjo do vodstva domovine ter z nekaj domačimi podatki:

Kot posvetovalni organ je deloval delavski svet pri Železarni Ravne že od januarja 1950. Prve volitve v zakoniti delavski svet so bile pri nas 2. septembra 1950. Prvo zasedanje delavskega sveta je bilo 5. septembra, ko je bil izvoljen tudi prvi upravni

Boris Florjančič

Pavel Cesar

Janez Žnidar

Mirko Erjavec

Jože Kert

Franc Košak

odbor. Prva seja upravnega odbora je bila 7. septembra. Dne 9. septembra 1950 so delavci prevzeli upravljanje podjetja.

Osem delavskih svetov je med tem časom vodilo naše podjetje ter so imeli skupno 114 zasedanj. Nad 500 sodelavcev je v tej dobi sodelovalo v najvišjem organu delavske samouprave, ki se jim — vsaj starejšim — še sanjalo ni, da bodo kdaj vodili gospodarstvo svojega kolektiva.

Od takrat so se na čelu teh organov razvrstili naslednji tovariši:

Predsedniki delavskih svetov: Maks Večko, Viktor Krivec, Miha Ošlak, Mirko Erjavec, Jože Kert ter Franc Košak za sedanji delavski svet.

Predsedniki upravnih odborov: Franc Mezner, Boris Florjančič, Miha Ošlak, Pavel Cesar, Janez Znidar, Alojz Breznikar, Mirko Erjavec, Koloman Vrečič, Oto Hafner in za sedanji upravni odbor Franc Gašper.

Dva predsednika delavskega sveta sta torej vmes zavzemala še funkcije predsednika upravnega odbora, kjer so bile menjave redne, medtem ko so bile funkcijske dobe nekaterih delavskih svetov podaljšane.

Upravni odbori so imeli do danes skupno 410 sej.

Vrednost našega dela — realizacija je v tem času porastla za petkrat. Prava preobrazba je nastala tudi v naselju, saj smo iz bivšega starega Guštanja dobili z modernimi stanovanji in drugimi družbenimi objekti ter kulturno-prosvetnimi ustanovami novo mesto Ravne na Koroškem. (Glej analizo direktorja Klančnika).

Neslutena rast v tako kratki dobi!

Tak je uspeh modrega ukrepa 27. junija 1950 — sprejem zakona o delavskih svetih — in to je naša zaveza za naprej.

Franc Gašper

Alojz Breznikar

Koloman Vrečič

Oto Hafner

Direktor Gregor Klančnik:

O B J U B I L E J U

Naša jeklarna zaključuje letos v septembru prvo desetletno obdobje, odkar so fužinarji prevzeli upravljanje tovarne v svoje roke. Kratka je doba enega desetletja, pa vendar pomeni ta po svojem razvoju za nas najplodnejše obdobje v celotnem, skoraj 200-letnem obstoju naše tovarne. Prednosti socialističnega gospodarstva, ki sloni na vsklajenosti proizvodnje in potrošnje, so se po uveljavitvi načela »tovarne delavcem« še bolj sprostile in dalje razširjale vlogo našega podjetja pri razvoju celotnega jugoslovanskega gospodarstva. Neugodna lokacija, precejšnja oddaljenost od surovin-skih osnov ter večjih potrošnikov v cel-lem svojem zgodovinskem obstoju ni bila prepreka največjemu napredku. Prehod na visoko vredne, s pametjo in skrbnostjo obdelane sortimente, je bila naša skrb. Transportni stroški so kljub relativno oddaljenim dobaviteljem in po-trošnikom postajali v sestavi naše cene vse manj pomembna postavka, zato se je naša železarna zlasti po sprostitvi trgo-vanja leta 1952 gospodarsko še bolj kre-pila.

Grobe številke nam kažejo, da smo od leta 1950 pa do letošnjega jubilejnega leta pri proizvodnji jekla napredovali za 4-krat, pri izdelavi in prodaji naših artiklov za 5-krat ter pri realizaciji na enega zaposlenega skoraj za 3-krat. Sko-raj 1000 novih delavcev je v tem času dobilo zaposlitev in kruh v naši tovarni. Že ta dejstva kažejo veličino zadnjega desetletja, še bolj pa to izraža rast to-varniških naprav in kraja.

V času od leta 1950 do leta 1953 je bila zgrajena nova jeklarna, v kateri je 1. maja 1952 prvič steklo jeklo iz 5 t obločne peči, leto pozneje pa iz prve vi-soko-frekvenčne električne talilne peči v državi. S svojimi agregati, elektro pečmi in Siemens Martinovimi pečmi ter s svojo prostorno jeklolivarno smo dobili tako osnovo za razvoj vseh drugih obratov metalurške in mehanske predelave.

V kovačnici je bila 1953. leta montirana prva hidravlična stiskalnica, ki jo je leta 1958 zamenjal dvakrat močnejši 1200-tonski agregat. Ta obrat je dobil nove moderne ogrevalne peči ter spe-cializiran oddelek za odkovke in brzorezna jekla.

Urejena in z najmodernejšimi stroji in napravami opremljena je bila jeklo-livarna, z novimi ogrevalnimi napravami in manjšimi mehanizacijami kompleti-rana valjarna, povečane kapacitete žaril-nih naprav kovanega, valjanega in litega blaga. Mehanska obdelovalnica je bila izpopolnjena z dodatnimi in novimi me-hanskimi stroji; modernizirane in pove-čane so bile kapacitete vzmetarne. Leta 1959 je bil osnovan nov obrat za hladno metalurško predelavo z vlečnimi stroji in potrebnimi pomožnimi napravami.

Urejena je bila kompletna energetska centrala z generatorji, parnimi kotli in kompresorji. Zgrajene so bile naprave

za kisik, acetilen, centralna transforma-torska postaja ter vodne črpalke in oži-lje, po katerem se pretokajo elektrika, voda, stisnjeni zrak, acetilen in kisik. Urejen in prilagojen našim potrebam je bil tudi notranji transport. Za vzgojo našega kadra pa smo v tem obdobju do-bili s potrebnimi stroji opremljeno stav-ba izobraževalnega centra.

Vzporedno z rastjo tovarniških kapa-citet in proizvodnje smo preskrbeli tudi potrebne merilne in druge kontrolne in-strumente ter postali sposoben producent žlahtnih, legiranih in visoko legiranih jekel.

Osnova in vir napredka našega pod-jetja je v proizvodnji surovega jekla. Ta je znašala v letu nastanka delavske samouprave

1950	12.731 ton
v naslednjih letih pa se je gibala:	
1951	12.965 ton
1952	18.448 ton
1953	30.714 ton
1954	36.246 ton
1955	38.090 ton
1956	39.167 ton
1957	45.464 ton
1958	46.001 ton
1959	47.984 ton

za letošnje leto pa se na podlagi pol-letnega zaključka pričakuje . 50.300 ton

Če vzamemo za proizvodnjo surovega jekla leta 1950 indeks 100, smo po letih napredovali:

1951	102
1952	145
1953	242
1954	285
1955	300
1956	308
1957	357
1958	362
1959	378

letos smo prišli na nivo 400 in s tem 4-krat povečali proizvodnjo.

Posebno velik skok je bil dosežen po izgradnji nove jeklarne leta 1953. Za-radi nezadostnih kapacitet predelovalnih obratov smo bili takrat primorani še pro-dajati precejšnjo količino komercialno neinteresantnega surovega jekla. Z ure-jevanjem predelovalnih kapacitet pa je prodaja ingotov postopoma padala. Med-tem ko smo leta 1954 prodali še 9400 t ingotov, smo v letošnjem letu predelavo doma vskladili s proizvodnjo jekla.

S samo tonažo proizvedenega surovega jekla pa ni še pravilno izražen naš na-predek. V zadnjem desetletju se je bi-stveno menjala tudi struktura proizve-denega surovega jekla. Navadna jekla so se postopoma opuščala, na njihova mesta pa so prišla žlahtna, legirana in visoko legirana jekla.

Leta 1950 je naša topilnica dala 9700 t ali 76 % navadnega surovega jekla, 1600 t ali 12,5 % kvalitetnega surovega jekla in le 1450 t ali 11,5 % plemenitega surovega jekla. V letošnjem letu pa smo

že po zaključku I. polletja zabeležili le še 3,4 % navadnega surovega jekla, 35,9 % kvalitetnega jekla ter 60,7 % ple-menitega surovega jekla. Že v teh števil-kah je jasno izražen kvaliteten premik, podrobni uvid pa še bolj kaže napredek tudi v predelovalnih obratih in pravi preobrat na našem proizvodnem pro-gramu. Opuščeni so bili proizvodi za po-trebe gradbeništva in poljedelstva, na njihova mesta pa so stopili izdelki žlaht-nih metalurško in mehansko predelanih jekel. Leta 1951 smo opustili proizvodnjo osi za kmečke vozove, 1952. leta podkve, zbrisali smo program proizvodnje beton-skega železa ter končno 1959. leta tudi opustili proizvodnjo krogel in drugih mlevskih teles. Osvojili in razširili smo proizvodnjo visoko vrednih artiklov rezilnega orodja, brzoreznega orodja, krož-nih žag in segmentov, pnevmatskega orodja in vrsto drugih, iz izbire preko 200 različnih orodnih konstrukcijskih in specialnih jekel naše jeklarne. V teku prvega desetletnega obdobja sproščenega in samostojnega upravljanja z našo to-varno, smo postali največji jugoslovanski proizvajalec žlahtnih jekel, največji proizvajalec jeklolitine, na drugem me-stu v državi pa smo pri kovanem blagu. Zavzeli smo vodilno vlogo v celotnem ju-goslovanskem gospodarstvu z našimi vr-talnimi in odkopnimi kladivi ter drugim pnevmatskim orodjem, našim visoko-vrednim rezilnim orodjem, industrijskimi noži ter z drugimi visokovrednimi do mehansko obdelanimi artikli.

Napredek naše železarne, v katerem so izraženi količina, program in vred-nost vložene dela, je najbolj razviden iz letne izdelave in prodaje, to je letne realizacije.

Leta 1950 smo izdelali in prodali za 2.530 milj. din naših artiklov,

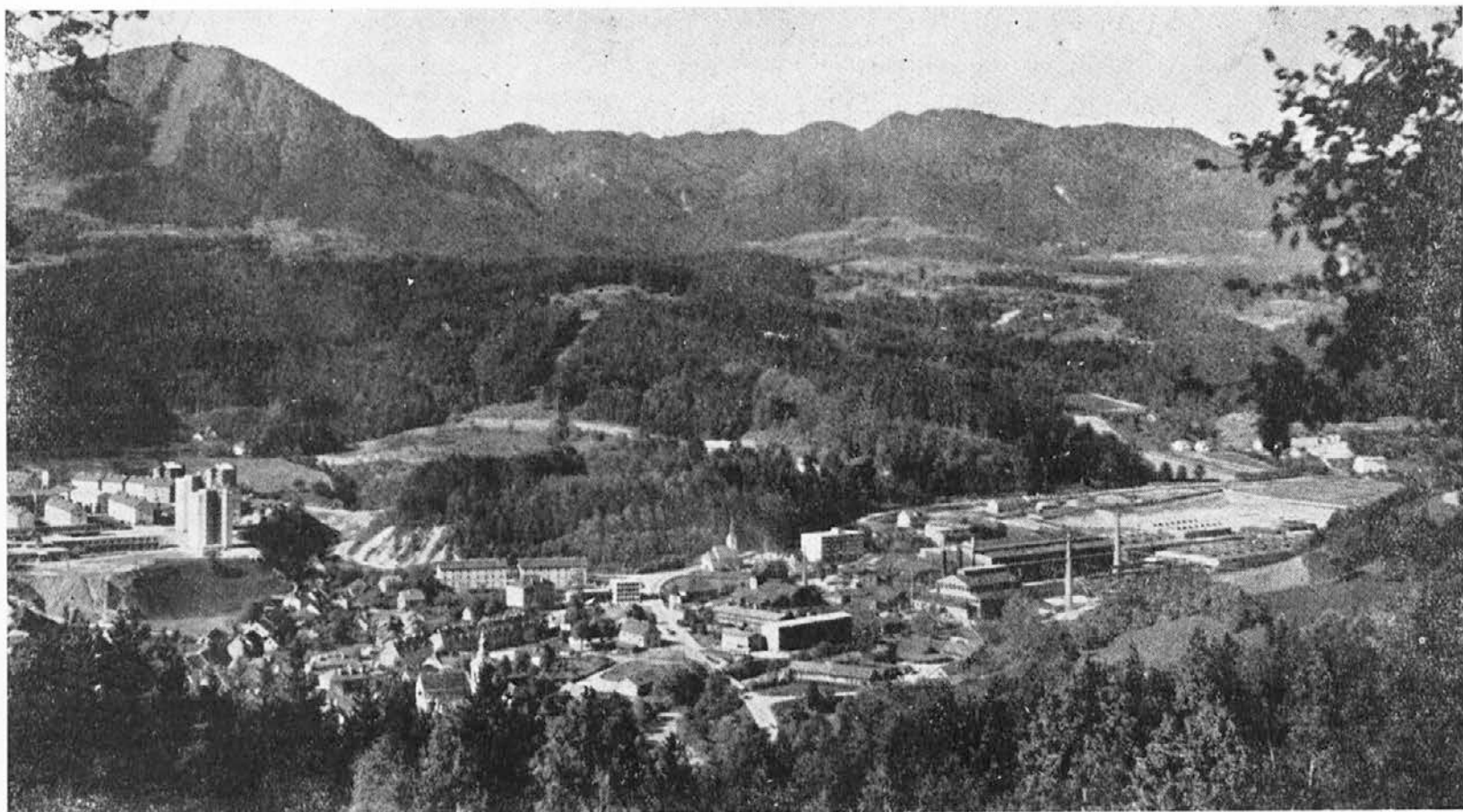
1951	2.920
1952	3.347
1953	4.393
1954	5.888
1955	7.028
1956	7.261
1957	7.724
1958	8.576
1959	10.073

za letošnje leto pa se na podlagi za-ključnega računa za I. polletje pričau-kuje 12.600 milj. din.

Če vzamemo za realizacijo leta 1950 indeks 100, smo napredovali:

1951 na	115
1952 na	132
1953 na	173
1954 na	233
1955 na	278
1956 na	287
1957 na	306
1958 na	339
1959 na	415
1960 na	500

Torej se za letošnje leto pričakuje 5-krat večja realizacija kot v letu na-stanka delavskih svetov.

To je pa vmes — med Uršljo goro in Peco. Dolina je nazadnje že kar polna in bi skoro ne kazalo lesti v les. Tudi lenó je takó. Ampak pomoči ni, svet se množi

Ni pa bil naš napredek samo v povečanih kapacitetah in obsežnejši proizvodnji, občutno smo napredovali tudi v produktivnosti dela. Leta 1950 je naša tovarna imela 1463 zaposlenih, letošnje leto pa se pričakuje povprečje 2450. Če zopet vzamemo leta 1950 indeks 100, vidimo, da smo napredovali na:

1951	107
1952	110
1953	113
1954	122
1955	134
1956	142
1957	146
1958	154
1959	160
1960	170

ter s tem v letošnjem letu za 70% povečali naš kolektiv. Naša realizacija je v tem času rastle:

1950 je bilo izdelanih in prodanih za 1.730.000 din naših proizvodov (na zaposlenega)

1951	1.860.000 din
1952	2.090.000 din
1953	2.680.000 din
1954	3.280.000 din
1955	3.580.000 din
1956	3.500.000 din
1957	3.620.000 din
1958	3.810.000 din
1959	4.280.000 din

letos pa se pričakuje 5.150.000 din
Primerjava z indeksi je naslednja:

1950	100
1951	107
1952	121
1953	135
1954	184
1955	208

1956	202
1957	210
1958	220
1959	248
1960	298

kar pomeni, da smo skoraj 3-krat dvignili našo realizacijo na 1 zaposlenega.

Tak napredek v kratkem enem desetletnem obdobju pa je bil možen le ob vzporednem povečanju in izpopolnjevanju proizvodnih naprav, učenju in vzgajanju za proizvodnjo potrebnih ljudi, z gradnjo stanovanj in drugih objektov, ob zboljšanju življenjskih pogojev ter ob skrbi za kulturno, prosvetno in športno razvedrilo, skratka: ob istočasni gradnji objektov in človeka. S štipendiranjem, rednim šolanjem, tečaji in vzgojo na delovnih mestih smo uspeli zgraditi kolektiv, sposoben pestrega programa visokovrednih žlahtnih jekel. Samo industrijska šola je v tem času dala 583 kvalificiranih sodelavcev, ki so osnova našega strokovnega kadra in že prevzemajo vodstvene proizvodne funkcije. Z željo, da se poglobi sistematika izpopolnjevanja ljudi, pa je bil leta 1958 osnovan poseben izobraževalni center; prav letos ob 10-letnem jubileju bo v sklopu istega osnovana tudi tehniška srednja šola.

Skrb za človeka pa v tem času ni bila posvečena samo na delovnem mestu. Edinstveni razmah je bil v tem času dosežen pri gradnji stanovanj in drugih objektov življenjske ravni. Dočim se je leta 1950 še vrsta naših sodelavcev stiskala po nehygienskih zasilnih stanovanjih barak in je imel le majhen procent udobna stanovanja, se je ta struktura bistveno menjala. Medtem ko je bilo leta 1950 še 125 naših sodelavcev s svojimi družinami v barakah, jih je sedaj samo

še 11. Prav v letošnjem jubilejnim letu je bila ob nastajanju nove valjarne odstranjena žalostna preteklost okupacije — taborišče. Od leta 1950 do leta 1960 je bila zgrajena skoraj kompletna čečovska planota. V tem času smo dobili 472 družinskih stanovanj, 40 samskih sob in dva samska domova z 280 ležišči, nov internat s kapaciteto 140 ljudi, nov trgovinski trakt z moderno urejenimi poslovalnicami ter Dom železarjev, ki je že od leta 1953 center celotne naše družbene dejavnosti.

Ni še zaključeno prvo desetletno obdobje, odkar ravenski fužinarji sami upravljajo svojo jeklarne, pa so že izvršene vse predpriprave za vstop v novo desetletje rasti in napredka. V teku so že velika investicijska dela izgradnje nove valjarne, povečanja jeklarne in kovačnice ter zgraditve moderne kisikarne. V gradnji je novih 115 stanovanj, gasilski dom, dom športov, izvršene pa so predpriprave za povečanje in modernizacijo ambulante.

Novo kapacitete, ki so v gradnji, nam bodo omogočile, da se bo proizvodnja in predelava našega surovega jekla še pred zaključkom novega petletnega plana gospodarskega razvoja dvignila na 80.000 ton letno, realizacija pa na preko 20 milijard din letno.

Vse to nam je omogočila osnova v rasti in napredku prvega desetletnega obdobja delavskega samoupravljanja koroških fužin, v kateri je iz zaostalega Guštanja nastal nov kraj, znan s svojimi proizvodi doma in v svetu, znan po kulturnih prosvetnih ustanovah in svoji lepoti, znan s svojimi ljudmi kot športniki in kulturniki — kraj splošnega jugoslovenskega pojma — Ravne na Koroškem.

JUBILEJNI PARLAMENT

(Nadaljevanje s 5. strani)

SPEDICIJA:

64. Konič Jakob

KOMUNALA:

65. Kraiger Hinko

NADZORNA SLUŽBA:

66. Erjavec Avgust

MET. IND. SOLA:

67. Erjavec Mirko

UPRAVA:

68. Juh Leon

69. Krauberger Betka

70. Cibron Vinko

71. Perovšek ing. Rajko

DOM ŽELEZARJEV:

72. Močnik Angela

II. Za člane obratnih delavskih svetov so bili izvoljeni, in sicer:

V obratni delavski svet sklopa obratov jeklarne

1. Velikonja ing. Marjan
2. Košak Franc
3. Popič Pavel
4. Gorec Anton
5. Petek Feliks
6. Črešnik Jože
7. Hriberšek Justin
8. Žnidar Janez
9. Mežnarc Zdravko
10. Štehar Peter I.
11. Levar Franc
12. Novak Anica
13. Meško Jože
14. Rak Karel
15. Štruc Jože
16. Kac Jože
17. Igerc Ferdo
18. Kokal Justin
19. Metalj Anton

Obratni delavski svet sklopa toplopredelovalnih obratov

1. Dretnik Mirko
2. Sekavčnik Ivan
3. Slemnik Viktor
4. Paradiž Jože
5. Kac Ivan
6. Mravljak Ivan
7. Ošlak Sonja
8. Anderlič Drago
9. Šipek Adolf
10. Jelen Leopold
11. Retko Franc
12. Uranč Franc
13. Blažič Marijan
14. Cifer Ivan

Obratni delavski svet sklopa mehanskih obratov

1. Vidmar Alojz
2. Kotnik Jože
3. Čevnik Ivan
4. Meznar Franc
5. Vrhovnik Feliks
6. Krivograd Pavel
7. Čegovnik Mirko
8. Gostenčnik Karel
9. Tasič Tomislav
10. Medved Justin
11. Sisernik Franc

12. Tratnik Fridolin
13. Igerc Marija
14. Paradiž Jakob
15. Krautberger Franc
16. Štumberger Peter
17. Pudgar Franc
18. Erjavec Ivan, vzmetarna
19. Rupreht Peter, vzmetarna
20. Lodrant Alojz, kalilnica

Obratni delavski svet —
Dom železarjev

1. Belaj Alojz
2. Močnik Angela
3. Trup Anica
4. Štaleker Francka
5. Ledinek Anica
6. Krivograd Štefka

Za predsednika novega centralnega delavskega sveta je bil na prvem zasedanju izvoljen Košak Franc (livarna), za njegovega namestnika pa Cesar Pavel (elektro-obrat).

III. V novi upravni odbor so bili izvoljeni:

Za člane:

- Gašper Franc, gradbeni remont
Levar Franc, čistilnica
Anderlič Drago, kovačnica
Žunko Ivan, topilnica
Kačnik Franc, valjarna
Jamnik Ivan, meh. delavnica
Jelen Dominik, meh. delavnica
Cibron Vinko, konstr. biro

Za namestnike:

- Dobnik Ivan, kovačnica
Godec Anton II., topilnica
Meško Jože, livarna
Juvan Viktor, kovačnica
Mravljak Ivan, valjarna
Arnold Ivan, meh. delavnica
Potočnik Alojz, meh. delavnica
Juh Leon, nabavna služba

Na prvi seji novega upravnega odbora je bil za predsednika UO izvoljen Gašper Franc, za njegovega namestnika pa Žunko Ivan.

V posamezne stalne komisije organov delavske samouprave so bili izvoljeni naslednji sodelavci, in sicer:

Komisija za gospodarstvo
podjetja

- Dobnik Ivan, kovačnica
Homovec Bogomil, uprava
Mahorčič inž. Franjo, uprava
Gostenčnik Engelbert, komercialni direktor
Gams inž. Leopold, jeklarna

Komisija za racionalizacijo

- Jelen Dominik, meh. delavnica
Homovec Bogomil, uprava
Borštner inž. Jože, OTK
Vrečič Koloman, kovačnica
Perovšek inž. Rajko, konstr. biro

Komisija za skrb za delavce

- Kašpret Franc, meh. delavnica
Hafner Oto, topilnica
Hudej Franc, TPO
Firšt Anton, valjarna
Izak Milka, livarna

Komisija za delovno varstvo
Levar Franc, čistilnica
Štrmčnik Ivan II., meh. delavnica
Hafner Oto, topilnica
Anderlič Drago, topilnica
Razgoršek Avgust, DV

Obratni zdravnik, vodja soc. obratov in reševalna služba po služb. potrebi

Komisija za nadzor gradbene dejavnosti

- Močnik Ivan, promet
Grilc Adalbert, livarna
Gašper Anton, gradb. remont

Komisija za nabavo, prevzem in izločitev osnovnih sredstev

- Mahorčič inž. Franjo, uprava
Gostenčnik Engelbert, uprava
Homovec Bogomil, analitski
Horjak Alojz, kapitalna
Mezner Ernest, osn. sredstva

Stanovanjska komisija

- Levičar Alojz, promet
Godec Anton II., topilnica
Dubrovski Drago, meh. delavnica
Dobnik Ivan, kovačnica
Razgoršek Avgust, DV
Plohl Andrej, livarna
Forstner Ivan, komunalni

Komisija za ugotavljanje materialne škode, ki jo povzročijo posamezniki

- Uršnik Franc III., meh. delavnica
Leš Otmar, elektro-obrat
Doberšek Jože, strojni remont

Komisija za osebne dohodke

- Cesar Pavel, elektro-obrat
Dobovišek inž. Milan, topilnica
Žnidar Janez, livarna
Breznikar Alojz, prodajna služba
Blažič Marjan, TPO
Homan Jože, personalni
Šisernik Franc, meh. delavnica
Mlakar Franc, strojni remont
Strah Janez, analitski

Disciplinska komisija
Vehovar Anton, energ. odd.
Ošlak Ivan, kovačnica
Hrastnik Franc, meh. delavnica

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij

- Praznik Franc, meh. delavnica
Štrpnik Dušan, kovačnica
Matič Jože, livarna
Borovnik Anton, elektro-obrat
Homan Jože, personalni

Kadrovska komisija

- Žunko Ivan, topilnica
Kolmančič Jože, čistilnica
Čerče Ivo, meh. delavnica
Ošlak Miha, kovačnica
Homan Jože, personalni

Komisija za strokovno vzgojo kadra

- Cibron Vinko, konstr. biro
Kogelnik Roman, IC

Delalut Jože, personalni
Hrastnik Franc, meh. delavnica
Letonja inž. Anton, OTK

Komisija za čuvanje družbenega premoženja

Jamnik Ivan, meh. delavnica
Konečnik Albert, NS
Plohl Andrej, livarna
Hudej Franc, TPO
Kranjc Anton, energ. odd.

Komisija za požarno varnost

Horjak Jože, jeklarna
Vališer Vlado, pokl. gasilci
Paradiž Jakob, meh. delavnica

Komisija za prošnje in pritožbe

Erjavec Mirko, MIS
Rodič inž. Jože, OTK
Osojnik Matevž, OTK

Funkcije komisij trajajo do novih volitev organov delavskega upravljanja.

Skupina članov delavskega sveta na izletu po štajerski deželi. Slika z Borla

Bogomil Homovec:

REKONSTRUKCIJE ŽELEZARNE

Za vrednejše in lažje delo, za nadaljnjo rast podjetja in kraja

Gradbeniki so že zastavili lopate na jugozapadnem vogalu podjetja, kakor tudi ob težki kovačnici, pa je prav, da na tem mestu orišemo rekonstrukcijo železarne, ki jo je delavski svet odobril na svojih zasedanjih.

Zakaj rekonstrukcija?

Vsako podjetje, ki hoče živeti, mora prilagoditi svojo proizvodnjo razmeram na trgu, to je: izdelovati mora proizvode, ki jih potrošniki hočejo v odgovarjajoči kvaliteti in po odgovarjajoči ceni. V slučaju, da so stroški preveliki, podjetje ne more prodajati po primernih cenah in postane nerentabilno. Znano je, da stroški proizvodnje pri nas in po svetu stalno rastejo zaradi povečanja osebnih dohodkov, povečanja cen surovin, povečanja stroškov transporta itd. Zato je potrebno, če hočemo v podjetju zadržati rentabilnost, povečati proizvodnjo ter s tem zniževati ceno na enoto proizvoda. Čim bolj uspemo povečati proizvodnjo s čim manjšimi vloženi sredstvi, tem bolj se povečuje rentabilnost.

Naše podjetje posluje v jugoslovanskem merilu rentabilno, vendar razvoj gospodarstva v Jugoslaviji zahteva, da se podjetja usposobijo za proizvodnjo, ki je rentabilna tudi v širšem evropskem prostoru. V našem podjetju smo v zadnjih letih uspeli povečati proizvodnjo z manjšimi racionalizacijami, odpravo ozkih grl, boljše organizacijo dela ter stimulativnejšimi načini nagrajevanja. S tem smo dosegli tudi lepe ekonomske uspehe, kar se odraža v povečanju osebnih dohodkov in povečanju skladov podjetja. Analize pa kažejo, da ni več velikih rezerv za povečanje proizvodnje in

je zato potrebno nerentabilne instalacije zamenjati z modernejšimi in rentabilnejšimi, da bi s tem zasigurali daljnja napredovanja podjetja in se usposobili za konkurenco po potrebi tudi na mednarodnem trgu.

Najstarejše naprave v železarni so v jeklarni Siemens Martinova peč, stara valjarna ter delno kovačnica, saj izvirajo iz prejšnjega in začetka sedanjega stoletja. Zato se je odločilo, da se zastarele naprave zamenjajo z novimi.

NAČRT REKONSTRUKCIJE

Po dolgoletnih predpripravah je bil konec lanskega leta izdelan program rekonstrukcije po sledečih načelih:

- zamenjati je potrebno najstarejše naprave,
- povečati je maksimalno proizvodnjo,
- povečati je rentabilnost podjetja,
- povečati je produktivnost dela.

Po izdelanem načrtu se bo rekonstrukcija vršila v dveh etapah, in to:

- prva etapa obsega rekonstrukcijo do leta 1965,
- druga etapa obsega obdobje od leta 1965 do 1970.

Za prvo etapo je bil izdelan investicijski program, ki je bil predložen komisiji za revizijo projektov pri Zveznem izvršnem svetu, ki ga je v letošnjem aprilu komisija tudi odobrila. Ta program obsega tri faze, in to:

- v prvi fazi bo zgrajena nova kisikarna, nova elektro peč, ter nova valjarina — srednja proga z adjustažo,
- v drugi fazi bo postavljena 1800 t stiskalnica v težki kovačnici,
- v tretji fazi bo zgrajena fina proga,

kompletirana jeklolivarna, zgrajena vzmetarna in remontna delavnica.

Za drugo etapo izgradnje (po letu 1965) je v izdelavi investicijski program, ki bo predložen na odobritev Zvezni komisiji do konca leta. V tej etapi se predvideva: razširitev kisikarne, razširitev jeklarnice z dvema elektro pečima, razširitev valjarne s težko progo ter razširitev mehanske delavnice.

REALIZACIJA REKONSTRUKCIJE

Za prvo fazo izgradnje smo za prosili pri Jugoslovanski investicijski banki za posojilo, ki nam ga je v mesecu maju odobrila po sistemu samofinansiranja, to se pravi, vsa dinarska sredstva za naprave moramo preskrbeti sami, banka nam preskrbi devize in garancijo za devizni kredit, katerega smemo najeti. Tako smo pristopili k izvršitvi pogodbe ter zaključili pogodbe za gradbena dela in pričeli zaključevati pogodbe z inozemskimi dobavitelji. Sklepanje pogodb je v končni fazi. Računamo, da bo približno v dveh letih stekel poskusni obrat na novih napravah.

OPIS NAPRAV PRVE FAZE

Jeklarna:

Na prostoru med obstoječo SM in 4 t EL pečjo bo postavljena nova 30 t elektro obločna peč s priključno vrednostjo 10.000 kVA, s premerom kotla 4,5 m, elektrodami 450 mm ϕ . V zvezi s to nabavo bo potrebno popraviti žerjavno progo in zamenjati dva livna žerjava 20 t s 50-tonskimi žerjavi.

Za intenzifikacijo procesa v jeklarni, kakor za potrebe valjarne in kovačnice

bo razširjena kisikarna z novo napravo za proizvodnjo 500 m³ kisika na uro.

Valjarna:

V novi zgradbi iz jeklene konstrukcije, ki bo sestavljena iz dveh dvoran po 25 m širine in prizidka 7 m širine, v dolžini 216 m bo montirana valjarna s sledečimi napravami:

— naprava za zagrevanje ingotov in gredic je sestavljena iz dveh peči s pomičnim dnom, dolžine 21 m, širine v peči 3,8 m, kapacitete 15 t/h. Peči so avtomatizirane in najnovejšega sistema za zagrevanje plemenitih jekel;

— sama valjarna se sestoji iz petih ogrodij, premera valjev 550 mm, ki so vsa opremljena z električnimi nastavnimi napravami za zgornji in spodnji valj. Za menjavo sta predvideni dve rezervni ogrodji, od katerih je eno univerzalno, to se pravi ima vertikalne valje za valjanje plošnatih profilov 50 do 350 mm. Transport v sami valjarni se vrši z valjčnicami, pred progo in za progo se pa nahajajo še prevlačniki za transport med ogrodji. Za dvig valjanih komadov so predvidene dvizne mize. Na prvem ogrodju se bodo valjale gredice, za kantanje istih se predvideva posebni kanter, rezanje se bo pa vršilo na posebnih 350 t škarjah, izza katerih je predviden avtomatski hladnjak. Za profile, ki se bodo valjali na ostalih ogrodjih, je predviden tudi hladnjak dolžine 24 m, širine 4 m, pred katerim se nahaja vroča žaga, izza njega pa škarje 250 t pritiska. Cela proga bo lahko proizvajala 10 do 15 t proizvodov maksimalno na uro, možno bo pa delo paralelno na valjanju gredic in gotovih profilov ter bo proizvodnja v takem slučaju dvojna. Program predvideva valjanje okroglega jekla 30 mm do 100 ter ostale slične profile. Da bi se dosegla čimvečja točnost valjanja, bodo ogrodja moderne konstrukcije z valjnimi ležaji;

— pogon bo električni z dvema istosmernima motorjema po 790 kW, z možnostjo regulacije do 125 obr./min., s čimer se bo doseglo ugodno valjanje pri raznih kvalitetah in dimenzijah.

V adjustaži bodo nameščene nove naprave, in to:

— kontinuirna žarilna peč za normalizacijo in žarenje, dolžine ca. 50 m za avtomatično regulacijo temperature,

— električna peč za kaljenje in napuščanje za termično obdelavo plemenitih jekel,

— plinske žarilne peči za mehko žarenje, slične obstoječim konstrukcijam v kovačnici,

— naprava za peskanje gredic in palic sličnega sistema kot peskalne komore v čistilnici jeklolitine kot zamena za luženje,

— stroj za brušenje gredic, ki naj bi delno zamenjal delo z visečimi brusilnimi stroji,

— žage za hladno rezanje palic in gredic,

— ravnalnice za ravnanje palic,

— brusilica za brušenje okroglega jekla brez šiljka,

— skobelni stroj za obdelavo ingotov,

— kontrolni instrumenti za obrat in tehnično kontrolo.

Za dovoljno preskrbo električne energije se predvideva razširitev obstoječe transformatorske postaje s še enim transformatorjem za 20.000 kVA za napetost 110/20 kV, s čimer se bo povečala tudi sigurnost obratovanja obstoječega podjetja.

Za drugo fazo izgradnje smo zaprosili za posojilo pri Jugoslovanski banki za zunanjo trgovino, ki nam ga je v načelu odobrila s sličnimi pogoji kot Jugoslovanska investicijska banka. Definitivne pogodbe še nismo sklenili zaradi ovir formalnega značaja. Z izvajanjem del na bazi samofinansiranja smo

pa v sporazumu z banko že pričeli ter računamo, da bomo približno v poldrugem letu to fazo dovršili.

OPIS NAPRAV DRUGE FAZE

V podaljšani dvorani težke kovačnice 36x40 m bo postavljena nabavljena 1800-tonska stiskalnica. Predvideva se sledeče:

— postavitve črpalne postaje v prizidku sedanje,

— kompletiranje nabavljene stiskalnice z multiplikatorjem in izvršitev reparature stiskalnice,

— nabava in montaža avtomatike za novo stiskalnico, kakor tudi za obstoječo 1200 t stiskalnico,

— postavitve petih zagrevalnih peči, ki bodo delno služile tudi za žarenje,

— nabava manipulatorja kapacitete 8 ton,

— nabava dveh hladnih žag z brusilnimi stroji,

— nabava kontrolnih instrumentov za obrat in laboratorij.

S temi napravami se bo kapaciteta kovačnice povečala za 70 %, delo pa se bo močno moderniziralo in olajšalo. Računamo, da se bo proizvodnja že na stari stiskalnici povečala za 10 do 20 % z vgrajeno avtomatiko na krmilni napravi.

Gradbena dela na kovačnici so se že pričela ter so temelji za zgradbo in za dve peči že gotovi, pričela pa je tudi montaža jeklene konstrukcije.

EFEKT REKONSTRUKCIJE PRVE IN DRUGE FAZE

Po dovrstitvi te rekonstrukcije se bo proizvodnja surovega jekla v odnosu na 1960. leto povečala za 60 %, realizacija, t. j. vrednost prodanega blaga, kakor tudi dohodek podjetja prav tako za 60 %. Število ljudi, ki bodo več zaposleni v podjetju, bo znašalo komaj 300 ali 13 %. Iz teh podatkov sledi, da bosta proizvodnja in dohodek na zaposlenega porastla skoraj za 50 %. S tem bo osigurana večja možnost povečanja osebnih dohodkov ter povečani skladi podjetja. Sposobni bomo tudi po potrebah na trgu znižati cene ter s tem prispevati k zvišanju življenjske ravni. Konkurentnost našega podjetja se bo dvignila, zagotovljen pa je daljnji procvit podjetja, kakor tudi kraja za daljše obdobje. Poleg tega se bo delo, zlasti v valjarni olajšalo, saj bodo naprave močno mehanizirane in delno avtomatizirane, kar bo tudi v prid delovnemu človeku.

S to rekonstrukcijo pa je za ves kolektiv nastala tudi težka naloga, saj bo potrebno investicije izvršiti v najkrajšem času, osvajanje dela na novih napravah pa bo zahtevalo tudi dokaj naporov od vseh, ki bodo na napravah zaposleni. Ker bodo izvršene manjše rekonstrukcije tudi na ostalih napravah v železarni, kot so: obstoječe SM in EI peči, kranske proge, montaža novih žerjavov, kompletiranje naprav v jeklolivarni itd., stojijo pred nami naloge, ki jih bomo lahko izvršili le z največjim zalaganjem celotnega kolektiva.

Govornik: — Kdor popusti, če vidi, da nima prav, je pameten. Toda, kdor popusti, če vidi, da ima prav...

Glas iz občinstva: — ... je oženjen.

Tu bo naša nova valjarna. Temelji so že položeni, zbirajo se konstrukcije. Ko bo naš list izšel, bo na prostoru že vse drugače, verjetno tudi že streha nad vsem skupaj za nadaljnje delo

Da bi bilo vsem »srečno«!

O zaposlitvi žena in varstvu otrok

Ze dalj časa nas je zanimalo, kako živi naša zaposlena žena na samem delovnem mestu, predvsem pa, kaj se godi doma v času njene odsotnosti. Naš namen ni bil raziskovati podrobnejše življenja, temveč dobiti le tiste pokazatelje, ki so važni za uspeh njenega dela na delovnem mestu, in dobiti pokazatelje, ki bi nas zaradi odsotnosti žene z doma opozorili na današnje in poznejše družbene probleme.

Svet za varstvo družine pri občinskem ljudskem odboru Ravne na Koroškem je odločil, da napravi analizo »žena v službi« in da pomembnejše ugotovitve predloži v razpravo političnim in oblastnim forumom.

Poročilo je sestavljeno na odgovorih, ki so jih posredovale žene same, na nekaj vprašanj pa so odgovarjale gospodarske organizacije in ustanove. Vsem se za sodelovanje zahvaljujemo.

Analiza je povsem verodostojna, saj je v njej sodelovalo 96,5 % prizadetih. Z dobljeno analizo smo dosegli svoj namen, saj smo ugotovili:

- koliko žena je zaposlenih v proizvodnji,
- koliko žena je zaposlenih v upravnih službah,
- koliko žena je zaposlenih v javnih službah,
- koliko žena je zaposlenih kot tehniško osebje.

Zvedeli smo, kakšna je starostna doba zaposlenih in v kakšnem odnosu je le-ta napram delovnemu učinku.

Zvedeli smo o kvalifikaciji in strokovni izobrazbi naše žene, o materah samohranilkah, o številu mladoletnih otrok, kje se zadržujejo otroci v času odsotnosti matere, ali pri zaposlitvi prevladujejo samske ali poročene žene, kakšne so stanovanjske prilike, oddaljenost žene od službenega mesta, in v katerih krajih bi v zvezi s tem bilo nujno misliti na urejevanje otroških zavetišč in servisnih služb.

V mesecu marcu 1960 je bilo zaposlenih 1803 žene, in sicer:

v proizvodnji . . .	1079 ali 59,9 %
v upravnih službah . . .	412 ali 22,5 %
v javnih službah . . .	204 ali 11,6 %
kot tehnično osebje . . .	108 ali 6 %

Starostna doba se giblje takole (štete so tudi vajenke):

15 — 18 let =	87
18 — 20 let =	162
20 — 25 let =	449
25 — 30 let =	393
30 — 35 let =	259
35 — 40 let =	174
40 — 45 let =	103
45 — 50 let =	90
nad 50 let =	86

Skupaj: 1803

Podatek nam kaže, da je starostna doba zaposlenih žena zelo, zelo ugodna. 76 % vse ženske delovne sile se giblje v letih najboljše življenjske dobe, z največjo energijo in duševno zrelostjo. Zato

ni tu nobenega pomisleka, da ne bi bilo dovolj zadovoljivega razpoloženja v odnosu na delovni učinek, na storilnost dela, na kulturni dvig žene, če bi, kar bi se v našem primeru prav zaradi pokazane starostne dobe zelo splačalo, to delovno silo zaposlili na pravih delovnih mestih, jo za delovno mesto usposobili in izobrazili, vnesli kolektivni čut delovne etike in delovnih vrednot, doma pa jo razbremenili pri varstvu in vzgoji otrok. Vsi prav dobro vemo, da poti nazaj ni več. Žena se bo vključila v vsa področja gospodarskega in družbenega življenja še v večji meri kot do sedaj, zato ne kaže več odlagati tudi z njenim napredkom. Podjetja bi v zelo kratkem času mnogo več pridobila, če bi poskrbela za našete osnovne pogoje razvoja žene na delovnem mestu in doma, od žena pa nato zahtevala, da v enakem deležu doprinašajo k ustvaritvi bruto produkta v samem podjetju.

Ko smo ugotavljali strokovnost zaposlenih žena, smo videli, da imajo:

visoko kvalifikacijo 3 žene,
kvalifikacijo 221 žena,
polkvalifikacijo 533 žena,
da je nekvalificiranih 673 žena,
da ima visoko strokovno izobrazbo 8 žena,
višjo strokovno izobrazbo 30 žena,
srednjo strokovno izobrazbo 194 žena,
nižjo strokovno izobrazbo 341 žena.

Nekvalificirane, polkvalificirane zaposlene žene in žene z nižjo strokovno izobrazbo predstavljajo 75 % vseh zaposlenih. Če bi bil odstotek obraten, bi bil ravno ugoden oziroma da bi nekvalificirana delovna sila in delovna sila z nižjo strokovno izobrazbo predstavljala

le 25 %, kar pa je danes prav obratno. Omeniti moramo, da žene z višjo strokovno in srednjo šolsko izobrazbo v glavnem predstavljajo le učno osebje in zdravstvene delavce.

Vzporedno s problemom nastopa vprašanje delovnega mesta in mesečnega zaslužka. Kakor v proizvodnji, tako so v upravnih službah za tako strokovnost, če sploh so, na razpolago le najslabša mesta z najnižjim zaslužkom.

Z vrednotenjem človeka — ženske, kot enakovrednega bitja, mislimo, da bi v prvi vrsti prav sindikalne podružnice morale izbojevati možnost, da si zaposlena žena z isto pravico kot moški pridobiva kvalifikacijo in strokovno izobrazbo preko že organiziranih tečajev za kvalifikacijo in visoko kvalifikacijo. Če teh možnosti ni, potem bi bilo treba omogočiti oziroma urediti vzpostavitve te stvari za več podjetij skupaj. Ne gre samo za pravice, gre tudi za dolžnost. Ponovno poudarjamo, da se povsem zavedamo, da bo žena morala v delo vlagati vse svoje sile in da si bo morala svoje strokovno znanje in razmere doma urediti tako, da ji ne bodo pri delu več ovira. Sindikalne podružnice bi morale bolj resno razpravljati o usposabljanju žena zaposlenih v upravnih službah, sicer jih bo sama sistematizacija lepega dne izločila z delovnih mest. Mnenja smo, da bi v samih kolektivih morale žene za to svojo najbistvenejšo pravico odločneje nastopati.

Z ozirom na njihovo morda še nezadostno razgledanost bi morale tu odigrati glavno vlogo sindikalne organizacije.

Dalje smo se zanimali, v kakšnem odstotku je zastopan posamezen stan pri

Lagoječe neveste. Pod Macigojem je delavnik še zmerom od svita do mraka, čeprav na sliki ni takega znaka

Z administrativno-strojepisnega tečaja podjetja. Dekleta vedo, da pri sprejemu v službo odloča znanje. Drugače tudi ne more biti. Pred zaposlitvijo na taka mesta je torej tudi pri nas tak tečaj. Tudi tu odloča sposobnost, predvsem pa pomaga mladini do večjega znanja in spretnosti

zaposlenih in smo ugotovili, da je zaposlenih:

— samskih	929 ali 52 %
— poročanih	731 ali 40 %
— razvezanih	75 ali 4,2 %
— vdov	67 ali 3,8 %

Od vseh zaposlenih pa je 389 ali 21,6 odstotka mater samohranilk. Odstotek mater samohranilk nas je kljub poznavanju razmer presenetil. Tu so mišljene tiste žene, ki imajo otroke in ki nastopajo kot edine hranilke v družini (samske z nezakonskimi otroki, razvezane z otroki, ki so jim bili dodeljeni v oskrbo, in vdove).

To je povsem nov element, ki zelo podčrtava nujnost po pridobivanju kvalifikacije. Če je mati samohranilka, potem mora po navadi oddati otroke v oskrbo tujim ljudem, za kar plača oskrbovalnino in se tako njen življenjski standard ponovno zniža za toliko, kolikor je plačilo oskrbovalnine otroka v času njene odsotnosti. Vseh teh 21,6 % je po večini nekvalificiranih delavk in so spričo opisanega za precej prizadete oziroma jim za hrano in obleko ne ostaja mnogo.

Zaposlene žene imajo:

529 šolskih otrok do 15. leta in
650 predšolskih otrok

skupno 1179 otrok do 15. leta.

Žene so povedale, da se otroci v času njihove zaposlitve nahajajo:

v varstvu očeta	75 otrok
pri starih starših	492 otrok
pri sorodnikih	151 otrok
pri tujih ljudeh	72 otrok
v oskrbi gosp. pomočnice	91 otrok
v otroških zavetiščih	124 otrok
brez nadzorstva doma	172 otrok

172 otrok, šolskih in predšolskih, brez nadzorstva doma, ni nepomembno šte-

vilo, opozarja nas na nevidne, pač pa na popolnoma zanesljive družbene posledice, ki jih bo imela družba kot nosilec bodočega rodu. Svobodna izbira družbe, nered, nedisciplin pri učenju, vse to so prvi zasledki otrok, ki so večji del dneva v svoji lastni oskrbi, brez nege, brez toplih čustev, brez vodstva itd. Vse to hitro pomnožuje mladinski kriminal, kateri je v nenehnem porastu in se lestvica mladinskih prestopkov skoroda dviga v škodo splošnega kriminala oziroma njen delež je dokaj neugoden. Silno bi bili sebični, če bi gradili in ustvarjali samo za danes, zato nam ne more biti vseeno, kakšen bo rod naših sadov v prihodnjem desetletju. Odgovorni smo zanj.

Zato mislim, da bi društva PM in ženska društva morala s finančno pomočjo podjetij urediti potrebna zavetišča za otroke brez nadzorstva.

Analiza nam je pokazala, da je a Ravnah 71 otrok brez nadzorstva doma, na Prevaljah 20, v Mežici 17, v Črni 25, v Žerjavu 8, v Javorju 3, v Kotljah 6, na Poleni 6, na Lešah 2, v Podpeci 4.

Iz tega pregleda sledi, da bi bilo na Ravnah, na Prevaljah, v Mežici in Črni ugotoviti, ali so to šolski ali predšolski otroci. Za vsako ceno je najti za nje prostora in organizirati varstvo ter misliti na ureditev stvari danes, ne pa jutri. V ilustracijo naj bo povedano samo to, da je bilo v kratkem poslanih v prevzgojne domove s strani sodišča in skrbstvenega organa iz naše občine pet primerov, da starši sami hodijo prosit za sprejem otrok v prevzgojne domove, da vsak tak otrok stane občino, če je na prevzgoji dve leti, 288.000 din. Da pa je v vsem tem zagotovo izhodišče in vsebina našega dela, si moramo biti na jasnem. Zato prosimo gospodarske organizacije, da z nekoliko večjim razumeva-

njem pomorejo organom, ki se bavijo s tovrstno družbeno problematiko. Delo le-teh je, brez razumevanja gospodarskih organizacij, mnogo manj vredno, v mnogih primerih pa prav nerešljivo.

Zaposlene žene so doma:

224 iz Črne,
628 z Raven in okolice,
389 s Prevalj,
26 iz Dravograda,
7 iz Koprivne,
7 iz Javorij,
104 iz Žerjava,
220 iz Mežice,
36 s Polene,
48 z Leš,
34 iz Podpece,
29 iz Kotelj,
50 iz raznih krajev, kot Vuzenica, Slovenj Gradec, Strojna, Lokovica, Jamnica, Podvelka, Šelemperg itd., vendar iz vsakega kraja le po 1 do 3.

Kraji zaposlenih žena so nas predvsem interesirali zaradi pregleda, kje bi se izplačalo ustanavljati servisne službe in kakšne. Ti podatki bi gotovo mogli služiti pri izdelavi programskega dela stanovanjski skupnosti. Menimo, gledano s stališča ekonomike, da se pralni servis splača samo na Ravnah, vsepovsod drugod bi bil verjetno nerentabilen, ker bo večina poročenih žena prala sama vse dotlej, dokler ne bo nadomestila tega izdatka z dohodkom iz drugega dela. Kadar gre za ekonomsko vzdrževanje servisov, je brez dvoma treba imeti v roki računico.

Oddaljenost od službenega mesta

V treh primerih so žene oddaljene od doma 22 km, nato sledi šest primerov po 11 km, vsi nadaljnji primeri pa se gibljejo pod 10 km. Največ primerov je povprečje 6 km. Vendar pa so vsa gospodarska podjetja in ustanove uredila avtobusne prevoze, priskrbela so uvedbo toplih obrokov, tako da o posebnih naporih poti na delovno mesto in z delovnega mesta ne moremo govoriti.

Za razbremenitev žene bi bilo dobro misliti na posredovanje opoldanskega obroka. Mislimo, da je v naši občini spričo sedanjega števila zaposlenih žena to zlahka rešljivo: na Ravnah ga rešuje Dom železarjev, ki izdaja kosila na dom za abonentsko ceno, v vseh ostalih krajih: Prevalje, Mežica, Črna, Žerjav, Polena pa bi ob dogovoru prav na isti način rešila morebitno potrebo gostinska podjetja, ki se že ukvarjajo z družbeno prehrano. V naši občini verjetno ni potreb po nastajanju nekkih novih obratov, ki bi se ukvarjali s posredovanjem hrane na dom.

Dotaknili bi se še nočnega dela naših žena. Spričo dejstva v naši občini, da nam primanjkuje delovnih mest za žensko, bodo morale sindikalne organizacije paziti, da se sedanja mesta še obdrže vse dotlej, dokler se ne najde taka rešitev, ki bo ženi dajala drugo delo. Vsekakor se morajo tu pogajati vse tri stranke: delodajalec, delojemalec in sindikalna organizacija ter reševati proble-

V TAKO LEPEM KRAJU MORE IN SME BITI RES SAMO TOVARNA PLEMENITIH JEKEL

Vidite, tudi proti Peci je dežela prelepa. In ker te ne kaže spreminjati, je treba pač delavnost poglobiti na čim plemenitejši program. To se pravi: kar mogoče manj dimov, plinov, hlapov in prahu, pa toliko več preciznega končnega dela. Koder pa se delo, ki je potrebno za obstoj in razvoj, še kadi in praši, je zajetje (razprašenje) te navlake v tako lepem kraju toliko bolj nujno. Recept za to je tehnikom znan že petdeset let, a denarja še ni za vsako reč.

matiko stvari v zadovoljstvo prizadetih partnerjev.

Nadalje je analiza pokazala, da žene stanujejo takole:

Poročene:

- 89 samo en stanovanjski prostor,
- 164 enosobno stanovanje,
- 186 dvosobno stanovanje,
- 65 večsobno stanovanje,
- 46 v lastni hiši,
- 183 stanujejo z družinami pri starših.

Razvezane:

- 22 samo en stanovanjski prostor,
- 20 enosobno stanovanje,
- 5 dvosobno stanovanje,
- 3 v lastni hiši,
- 10 stanujejo z otroci pri starših.

Vdove:

- 15 samo en stanovanjski prostor,
- 18 enosobno stanovanje,
- 5 dvosobno stanovanje,
- 3 večsobno stanovanje,
- 14 v lastni hiši,
- 12 stanujejo z otroci pri starših.

Samske:

- 275 enosobno stanovanje,
  - 654 stanujejo pri starših.
- Razprava je pokazala, da večina dru-

žin razpolaga z manj udobnimi stanovanji, to je da prevladujejo: en stanovanjski prostor, enosobno stanovanje in stanovanje deljeno s starši. Boljše prilike imajo na srečo le žene, ki stanujejo na Ravnah.

K podani problematiki, ki jo je nanižalo sodelovanje zaposlenih žena in gospodarskih organizacij ter ustanov, razvijemo naslednje misli:

1. Starostna doba zaposlenih žena je tako ugodna, da je vredno misliti na strokovno izpopolnjevanje žena. 75 % žena ima povprečno delovne dobe 12 let.
2. Kvalifikacija in strokovna izobrazba žena je očitno neugodna. Vse sindikalne organizacije in vodstva podjetij bi morale z največjo simpatijo zastopati stališče žene v pogledu njenega strokovnega izpopolnjevanja.

V ta namen predlagamo, da bi se Svet za varstvo družine pogovoril s Socialistično zvezo delovnih ljudi in občinskim sindikalnim svetom in dal smernice predstavnikom podjetij in ustanov ter sindikalnih organizacij, da poiščejo vse možnosti in oblike za strokovno usposobitev žena.

Žene te akcije v podjetjih same verjetno ne bodo načele, ker se boje vlagati še dodatni čas in trud za posečanje šol

ali tečajev. Zato je treba stvar nevsiljivo, vendar prav izbojevati.

Z ozirom na strokovno usposobljenost žene bi se mogli povečati tudi dohodki. Podatek, da imamo visoko število mater-samohranilk, močno izraža potrebo tudi po uravnovešenju mesečnih dohodkov med moškimi in žensko.

Ponovno poudarjamo: poti nazaj ni več! Računati moramo na vedno večji dotok ženske delovne sile. In če nam je mar čimvečja storilnost, potem smo že zelo pozni in smo pozabili na izobraževanje tiste delovne sile, ki bo v letih predstavljal do 40 % vseh zaposlenih. Bati se je le, da bo ob taki strukturi, ki jo bo v visokem odstotku predstavljala ženska prav zaradi nestrokovnosti, utrpela škodo produkcija.

Nadalje dajemo v razpravo sledeče: če je delovno mesto v katerikoli kovinski industriji za žensko primerno (tovarna pil), bi morda tudi ta mogla svojo strokovnost poiskati v industrijski šoli.

Svet za varstvo družine naj skliče razširjen posvet s predstavniki stanovanjskih skupnosti (predsedniki in tajniki), s predstavniki ženskih društev in DPM ter naj se o potrebah otroških zavetišč in servisnih služb napravi program potrebe.

Te potrebe je na podlagi podatkov o zaposleni ženi po krajih in z ozirom na

Dr. med. Janko Berčič, Maribor

POKLICNA NAGLUŠENOST

Ukrepí za zaščíto pred ropotom

Z zadovoljstvom objavljamo razpravo s seminarja iz medicine dela na Raynah, ki bliže pove o naši industrijski »muziki« oziroma o njenem vplivu in posledicah na sluh. Tehnikom je zadeva seveda znana, a starih naprav le ni mogoče izločati tako hitro, temveč je treba z njimi še delati, zato se mora za ta vmesni čas v prvi vrsti vključiti osebna zaščita. Bodočnost pa bo uredila stvar tudi tu, da bodo kovačije itd. desetkrat več napravile, pa nič več ropotale. Seveda to šele nekoliko pozneje. Razprava nas pouči, da čim več vemo in možno storimo.

Zadnje desetletje bi lahko krstili za »desetletje brzine«. Čeprav so od zadnje svetovne vojne prebili že dva »zidova« v hitrosti, iščejo konstrukterji še močnejše motorje in pogonska sredstva. V tovarnah se na vsak korak čuti težnjo po mehanizaciji, na cestah se je ropot podvojil. In da bi bil krog sklenjen, si je človek uredil še v stanovanju izvore ropota: radio in televizijo in gospodinjske stroje.

Fosbrook je že 1831. opozoril na naglušnost kovačev. Barr je 1896. dokazal, da je ropot tisti, ki povzroča gluhost kotlarjev. Od Fosbrooka do danes je minilo že več kot 100 let. Z modernimi preiskavami smo dokazali, da vsak nov stroj v tovarni, vsaka nova konjska sila motorja, vsaka nova brzina prinaša s seboj matematično natančno tudi določeno število decibelov in nove oblike in jakosti ropota. Kljub temu še nikjer na svetu nimamo uzakonjenih, obveznih norm ropota. Najdalje so v USA, kjer raziskuje ropot in njegov učinek na človeški organizem že od 1946. podkomitet ameriške »Akademije za oftalmologijo in otorinolaringologijo«. Drugi komitet deluje v ZDA — vojski »Komitet za varovanje sluha in bioakustiko ameriških vojnih sil«. Tretji »Komitet za bio- in psihoakustiko« je ustanovilo ameriško »Društvo za akustiko«. Najbli-

število otrok možno programsko urejevati. Na podlagi zbranih podatkov moramo ugotoviti, kaj je treba popraviti oziroma da moremo tudi zagovarjati stališče, zakaj bi se to ali ono iz ekonomskega stališča ne izplačalo.

Seznaniiti je treba torej DPM in ženska društva z imeni žena, katerih otroci so brez nadzorstva doma.

Ugotoviti je treba starost teh otrok. Otroci, ki že morejo obiskovati vrtec, morajo dobiti prednost.

In zaključno:

O problemih, ki nam jih je napisala analiza, bi se morali pogovoriti na ožjem posvetu. Programsko bi morali prispevati k izboljšanju vsak po svoje. Za vse pa bi morali najti le skupen jezik: hočemo, da bi bilo vsem »srečno«!

Milka Pogačar

že v teh raziskavah so Američanom Rusi in Angleži, ki prav tako s številnimi kadri in sredstvi raziskujejo probleme ropota v industriji, vojski ter privatnem okolju, ogroženega državljana.

Tudi nam »glasna nevarnost« ni tuja. O njej nam zgovorno govorijo audiogrami ob sistematskih pregledih delavcev, skrbi nas vedno večje število psihonevroz med mladimi delavci v industriji ter vedno večji delež ORL — statusa v medicinski dokumentaciji ljudi, ki jih obravnavamo na I. P. K.

Kot primer naj navedem rezultate audiometriiranja delavcev iz treh znanih tovarn: Tovarne aluminija »Kidričevo«, »Metalne« in Tovarne avtomobilov — TAM. Sistematske preglede delamo šele nekaj mesecev. Preiskave še tečejo.

Doslej smo pregledali v omenjenih podjetjih 78 ljudi. Našli smo 12 delavcev, kjer ni najti opaznih okvar slušnega organa t. j. 9,36 %. Vsi ostali kažejo okvare sluha od začetne nesigurnosti do težke naglušnosti = 90,64 %. Iz meritev pogojev dela »Metalne« je razvidno, da ropot na 50 delovnih mestih prekorači dopustno mejo ropota = 80 db.

Slično sliko delovnih pogojev najdemo v Kidričevem in v »TAM«. Zavedamo se, da sedanja varovala kot so »antifoni«, ne zadoščajo, toda temeljita preventiva bi zahtevala ogromna finančna sredstva, ki jih ne zmorejo niti najbolj industrializirane države. Problem ropota je znan in dokazan, o tem samo nekaj skromnih podatkov.

DEFINICIJA IN FIZIKALNI KARAKTER ROPOTA

Ropot je biološki pojmi in predstavlja vsak ton ali šum, ki nam daje občutek neugodja, bodisi zaradi svoje kvalitete (enakomeren ton ali »zavijanje« alarmne sirene) ali kvantitete (jakost, trajanje). Pod pojmom »ropot« torej razumemo subjektivne in objektivne senzacije sluha, ki jih dajejo periodične spremembe zračnega tlaka in ki pri človeku vzbujajo občutek neugodja.

Fizikalno nastaja zvok tako, da se prenašajo vibracije elastičnih in trdnih teles na okolni zrak, tekočine ali sosedne materije. Zvok se širi z mesta nastanka v obliki valov longitudinalno in v vse smeri z določeno hitrostjo, ki znaša pri običajni temperaturi in vlagi zraka 332 metrov na sekundo. Zvočni valovi prihajajo do naših ušes direktno, skozi zrak, deloma pa tudi indirektno preko skeleta telesa.

Fizikalni pojmi, ki jih rabimo v akustiki, so:

Frekvenca = število dvojnih nihajev v sekundi, enota je »Hz« (Hertz). Ton, ki zaniha 1000-krat v sekundi, pravimo, da ima 1000 herzov ali frekvenco 1000.

Intenziteta = pritisk zvočnega valovanja na 1 cm², enota je U-bar (mikrobar).

Učinek intenzitete (Schalleistung) se meri v watt/1 cm².

Decibel (db) = z njim primerjamo intenziteto različnih zvokov. En decibel je tista najmanjša razlika v intenziteti dveh tonov, ki jo naše uho komaj še dojame.

Decibelna skala je razdeljena od nič do 130. Intenziteto »nič decibelov« naše uho komaj še zaznava, 130 db pa nam ustvarja občutek bolečine. Nič decibelov imenujemo tudi »spodnji prag slušne zaznave«, 130 db pa »zgornjo mejo slušne zaznave« ali »bolečinski prag«, ker se tu že javlja občutek neugodja ali celo prava bolečina.

Človeško uho zaznava tone med 30 in 15.000 nihajev v sekundi. Toni z manj kot 30 nihajev v sekundi so infrazvoki (slišimo jih ne, občutimo pa kot vibracijo), zvoke nad 15.000 nihajev v sekundi imenujemo ultrazvoke, ki ubijajo enostavnejša živa bitja, ljudem pa ustvarjajo neugodje.

Fon je ista enota kot decibel in se meri s foni in decibeli z malimi razlikami med seboj skladajo. 1 fon (oz. decibel) komaj in nesigurno zaznavamo, 5 fonov pa jasno slišimo in ločimo.

FIZIOLOŠKI UČINEK ROPOTA

Ropot škodljivo deluje predvsem na organ sluha, ne dosti manj pa tudi na splošno počutje zaradi specifičnega učinka na živčni sistem. Naš organ sluha mnogo bolj utrujajo aritmični, kratki, po jakosti neenakomerni zvoki (sirene, pisk lokomotive) kot pa enakomerni toni. Višji toni hitreje utrujajo in močnejše okvarjajo sluh kot nizki toni. Vendar monoton ropot uspava in psihično utruja. Že pri ca. 150 db jakosti se zvočna energija ob prehodu skozi kožo poskusnih živali spremeni deloma v toplotno in živalce zaradi hipertermije poginejo.

Tako si razlagamo smrtni učinek ultrazvoka na male živali. Pri človeku ne vidimo tako fatalnih posledic. Te izkušnje, da se ob prehodu zvoka skozi porozno substanco zvočna energija spreminja delno v toplotno, izkoriščamo v tovarnah tako, da stene oblagamo s tapetami iz blaga. Ropot oslabi zaradi prehoda skozi pore blaga, nastalo toploto pa ublažimo z ventilacijo.

Naše uho ima »logaritmčno skalo občutljivosti«. Dvoje enakih ali skoraj enakih šumov ne zaznamo kot dvakrat tako močne. Dva izvora šuma ne podvojita jakosti šuma, temveč se ropot poveča le za 3 decibele. Na primer dva ropotajoča stroja, vsak z 80 db jakosti, ne dajeja skupaj 160 db (80 + 80 db), temveč le ropot 83 db. Če v množici ropotajočih strojev vsak posamezen ne daje močnejšega ropota kot 65 db, tudi vsi skupaj v veliki tovarniški hali ne prekoračijo »fiziološke«, za človeško uho nevarne meje = 80 db. Med tremi izvori ropota n. pr.

40, 60 in 80 db jakosti moramo upoštevati le onega z 80 db, t. j. najmočnejšega, ker ostala dva ne vplivata bistveno na skupni ropot vseh treh izvorov ropota. Kadar v tovarni neki stroj močno presega ostale po ropotu, zadostuje že, da omilimo njegov ropot na nivo ostalih strojev in že dosežemo, da zdrkne skupni ropot strojev pod »nevarno mejo ropota« za sluh t. j. 80 db. Na ropot vplivata tudi odboj in resorbcija zvoka na stenah prostora. Skozi steno gre tem več zvoka, čim lažji je material stene — in obratno. Nižji toni prehajajo lažje kot visoki.

ŠKODLJIVO DELOVANJE ROPOTA NA UHO IN CELOTNI ORGANIZEM

AKUTNI ROPOT (detonacije, eksplozije, sirene, žvižgi): Musculus stapedius in M. tensor tympani sta sinergista, nekaka zaščitna naprava ušesa. Pri zelo intenzivnih šumih, ki kvarijo kohlearni aparat, se močno kontrahirata in s tem fiksirata bobnič in stremence in tako zmanjšata ne smo vibracijo bobniča, temveč tudi možnost prenosa zvočnih dražljajev na polža in Cortijev organ.

Ob nepričakovanih šumih pa ta zaščita odpade, ker obe mišici reagirata prepočasno in jih n. pr. eksplozija prehiti ter okvari sluh. Poleg trenutne »gluhosti« pride lahko do krvavitve in raztrganja bobniča, ter okvare dela Cortijevega organa. Cortijev organ si predstavljamo kot v spirali potekajočo klaviaturo. Na bazi polža so »strune« najkrajše, tu so locirani visoki toni, proti vrhu spiralne »klaviature« pa so 10-krat daljše in sprejemajo nizke tone. Šum višine 4000 hercov okvari samo oni predel »klaviature Cortijevega organa«, ki je »uglašen« na frekvenco 4000. To se pokaže tudi na avdiogramu, ki nam pokaže točno, kateri frekvenčni del Cortijevega organa je okvarjen. Na tem mestu je videti tako imenovani »akustično-traumatski zobec«.

SUBAKUTNI ROPOT (več tednov trajajoči, srednje močan ropot): sledi trajno poslabšanje sluha.

KRONIČNI ROPOT: (prizadeti so predvsem delavci v kovinski stroki, kovači, delavci v tovarni kos, žebelj, delavci ob pnevmatičnih kladivih, zakovičarji, mlinarji in tkalci. Stopnja okvare sluha zavisi od jakosti ropota, trajanja ropota, trdote obdelovalnega materiala in rezonance — pa tudi od konstitucije in občutljivosti delavčevega organizma za ropot. Odločujoč vpliv imajo tudi odmori med delom. Čeprav velja ropot 80 db (ali fonov) kot spodnja, »nevarna meja« za sluh je treba upoštevati tudi višino ropota. Pri ropotu nizkih frekvenc (500 Hz) ni nevarna meja ob 80 db, temveč šele pri 100 do 120 db.

Pri ropotu srednjih frekvenc (1000 Hz) leži meja od 85 do 95 db. Najbolj občutljivo je uho za šum frekvence 4000 Hz. Nevarna meja leži tu pod 80 db jakosti. Pri teh okvarah vidimo na avdiogramu tipično »C₅ zobec«, t. j. pad sluha na frekvenci 4000.

Najtežje prenaša organizem naraščanje in zmanjšanje jakosti zvoka (policijska sirena).

Profesionalna akust. trauma se razvija polagoma, neopazno. Izgubi se naj-

Prejšnji rod naših kotlarjev. Matija Gradišnik je vmes (ki je dal prostore za konferenco SKOJ leta 1927 v Kefrovem mlinu), pa Fric Zupanc, Zabiv (Zabel), Kordež, Kučer, Lužnik, Požarnik in Pečarnik, ali kakor so se že imenitno pisali ti kremeniti dedi

prej občutek za visoke tone, česar subjektivno ne opazimo kljub močnemu traumatskemu (C₅) zobcu na audiogramu. Konflikt prične, ko se okvara širi na govorne frekvence, t. j. na 500 do 3000 Hz. Razgovor sliši, vsebine pa ne razume, ne sliši zvonca, ročne ure, ženske in otroke slabše razume, kot moške z nizkim glasom, ker nima še okvarjenih nizkih frekvenc Corti organa. Traumatski »C₅« zobec se vedno bolj širi, pa tudi v celoti pogloblja in končno dobimo linearno izgubo sluha, ki kmalu prekorači mejo socialnega kontakta, ki leži pri 40 decibelih. Sporazumevanje je možno le s kričanjem in po 10 letih izgubi kotlar 50 %, po 20 letih dela pa 80 % sluha. S tem je praktično gluha, ker nima več socialnega kontakta z okolico. Gluhost nastopi zaradi degenerativnih sprememb čutnih celic Cortijevega organa. Opisani nastanek naglušnosti pa zavisi veliko od individuuma samega; čim močnejša konstitucija in čim stabilnejši je nevrovegetativni sistem, tem počasneje se javljajo okvare. Tudi v naši statistiki imamo kovače, ki po 10 letih dela niti subj. niti na avdiogramu ne kažejo okvar sluha, in novince, nevrovegetativne slabice, ki že po enem letu dela v »Metalni« kažejo 11 % izgubo kohlearne rezerve.

Ropot ne deluje škodljivo le na slušni organ, temveč na ves organizem. Ljudje so razdražljivi, javlja se slabost, inapetence, glavobol, hitreje dihanje in hiter puls, povišan krvni pritisk. Vsi ti simptomi nakazujejo na zvezo z nevrovegetativnim živčnim sistemom. Potrebna je intervencija otologa in nevropsihiatra, da se približamo težavni diagnozi. Nespecifični simptomi, ki spremljajo reakcijo na ropot, v bistvu niso drugega kot »sindrom adaptacije po Sely-u«. Opisane težave delujejo seveda negativno na možnost koncentracije pri delu, na veselje do dela, nezgode pri delu so po-

gostejše, pada učinek dela in proizvodnja. V zadnjem času skušajo avtorji (prof. dr. Milin) dokazati vpliv ropota na hypothalamus in na psihično sfero centralnega živčnega sistema.

MERJENJE ROPOTA

S tem skušamo ugotoviti izvor ropota, njegovo intenziteto (t. j. jakost) in kvaliteto. Za ugotavljanje frekvenc zvokov, ki sestavljajo neki ropot uporabljamo oktavni analizator.

Kratkotrajnega ropota (strel, eksplozija) ne moremo meriti z opisanim instrumentom; za to je potreben specialno kalibriran OSCILOSKOP.

Precizne analize ropota z ozirom na frekvenco in amplitudo vršimo s tonskim spektrometrom, s katerim lahko istočasno vizuelno opazujemo in fotografiramo celotni spekter ropota na zaslonu katodne cevi.

METODE ODKRIVANJA PROFESIONALNE NAGLUŠNOSTI

Ker prvih znakov naglušnosti oseba sama ne opazi, je treba predvsem v natančni anamnezi meriti v to smer in to preje, dokler se javijo ireverzibilne okvare sluha.

Ob najmanjšem sumu naglušnosti nam avdiogram verno pokaže, katere frekvence so okvarjene in v koliki meri. Audiometrijo delimo v tonalno, kjer preizkušamo s čistimi toni, in govorno audiometrijo, kjer preizkušamo z eno — in dvozlaznimi besedami, ki zvenijo slično (rop — pop; repa — kepa). Tonalni audiogram je lahko »liminarni«, ki nam pokaže samo, katera frekvenca in za koliko je okvarjena, »supraliminarni tonalni audiogram« pa nam pokaže tudi v katerem delu organa sluha leži okvara (lokacijo lezije). Če ugotovimo t. zv. »fenomen rekrutiranja«, leži lezija v senzibilnih celicah Cortijevega organa. Če fe-

nomena rekrutiranja ni, leži lezija ali v srednjem ušesu, ali pa retrolabirintarno, t. j. v akustičnih poteh ali celo v akustičnih centrih.

PREVENTIVNE METODE OB PROFESIONALNI NAGLUŠNOSTI

Delimo jih v:

- A) 1. mediko higienski ukrepi ter
- 2. osebna zaščita delavca v ropotu
- B) 1. tehnični in
- 2. organizatorni ukrepi za zmanjšanje ropota na delovnih mestih

Ad A 1. Ob sprejemu v službo izvršimo popoln klinični pregled, pazimo predvsem na nevrovegetativna stigmata, preiščemo sluh s šepetom, če je sluh oslabil, sledi audiogram. Vse one, ki so bolni na ušesu, izločimo. Preobčutljivost za ropot dokažemo tudi s »Carhartovim« utrudljivostnim poskusom. Osebi dajejo z audiometrom trajni ton določene frekvence in jakosti. Ko se po nekaj minutah uho utruji, nam da oseba znak, da ne sliši več. Takoj pojačamo isti ton in oseba ga zopet sliši. Zopet se uho utruji, oseba tona ne sliši. Zopet pojačamo isti ton itd. Iz stopničaste, padajoče krivulje ugotovimo s precejšnjo gotovostjo, ali je oseba preobčutljiva za ropot, ali ne.

Ad 2. Razne osebne zaščite ušes v ropotu, ko si mašijo ušesa z vato, ali vato prepojeno z voskom (Ohropax) ali »ANTIFONI« in »ANTISONI« nepopolno ščitijo pred ropotom, poleg tega delajo ekcem sluhovoda, dražijo kožo, pospešujejo tvorbo ceruminalnih čepov ter motijo pri odpiranju ust, zvečenju ter medsebojnem sporazumevanju. Inž. Lassig je skonstruiral posebne »slušalke«, ki prekrivajo uhelj v celoti in dobro izolirajo pred ropotom. Še boljše je t. zv. »SELEKTONE — Hörschutzgerät«. Gre za elastično olivo, ki zaradi posebnega vrtnanja selektivno zadržuje škodljive visoke tone, nižje govorne frekvence pa prehajajo prosto skozi olivo in je razgovor in sporazumevanje med delom v ropotu možno. Aparat je treba individualno adaptirati za vsako uho in je treba precej treninga, da se oseba navadi nanj in na novi način poslušanja v ropotu. Ta sredstva zmanjšajo subjektivno ropot za 10 do 35 db.

Da se prepreči širjenje ropota preko skeleta v uho, naj nosi delavec gumijaste ali klobučevinaste podplate, kotli ali cevi, ki jih obdelujejo, naj ležijo na slamnati podlagi ali pa jih ovijemo z gumijastimi cevmi.

Ad B) 1. TEHNIČNI UKREPI. Principielno moramo z vsemi sredstvi preprečiti nastanek nevarne meje ropota (80 db) na delovnem mestu. To dosežemo z uvažanjem tišjih metod dela (varjenje namesto zakovičenja); stroje, ki dajejo največ ropota postavimo v posebne prostore ali jih oddelimo s steno. Najprej izoliramo najglasnejše stroje. Če zmanjšamo ropot stroja za 20 do 30 decibelov, smo dosegli za zdravje veliko. Stroje oddelimo s steno ali jih inkapsuliramo. Uspeh ne zavisi od vrste in debeline materiala, temveč od teže materiala na m², pri dvojnih ploščah tudi od vmesne plasti zraka. Če v teh stenah ali kapsulah znaša površina lukenj ali zarez zaradi nepravilne oblike stroja 10% površine

kapsule, je uspeh enak ničli! Ugodno zmanjšanje ropota dosežemo, če obložimo stene prostorov s poroznim materialom (lesna in steklena volna, morska trava, blago), ki vpija ropot. V tekstilnih obratih so s temi oblogami sten zmanjšali ropot od 100 na 70 fonov (db). Zvočni valovi prehajajo skozi pore omejenih oblog sten. Pri tem se zvočna energija deloma spremeni v toploto in ropot se zmanjša.

Na preventivo ropota mislimo predvsem ob gradnji novih tovarn. Okna in vrata morajo biti brez nepotrebnih odprtin, gumijasta tla preprečujejo ropot ob transportu.

Ad 2. Vsi ti ukrepi so včasih neizvedljivi ali ne koristijo dovolj, da bi zmanjšali ropot pod nevarno mejo 80 db. Tu pomaga včasih reorganizacija dela. V ropotu naj dela več izmen. Prva izmena

dela v ropotu prve tri ure, nato 2 uri v manjšem ropotu, zadnje tri ure ponovno v močnem ropotu. Druga izmena prične v močnem ropotu, sledi odmor, nato ponovno močan ropot. Zadnji del druge izmene se dela v manjšem ropotu, da počasi umirimo živce delavca pred spanjem. Možnosti je še nebroj, odloča način dela in proizvodnje ter iznajdljivost obratnega zdravnika in večja ali manjša uvidevnost upravnega odbora.

Važno je tudi delavcu priporočiti pravo rekreacijo po delu (NE bučnega okolja, NE preglasnega igranja radia, NE vožnje z motorjem).

Problem profesionalne naglušnosti je jasen in prav gotovo je ena od velikih nalog preventive zmanjševati ropot na delovnih mestih in s tem varovati zdravje poedinca in splošno ljudsko premoženje.

NASLEDNJA FAZA RAZVOJA

Ob desetletnici delavskega samoupravljanja v nekem našem rudniku je predsednik Republiškega sindikata rudarjev in metalurgov Jože Plevnik postavil vredno oceno in perspektivo. Čestital je rudniškemu kolektivu k doseženim uspehom in posebej poudaril razveseljivo dejstvo, da je dotični rudnik že prešel k naslednji fazi razvoja. Gre za fazo, v katero ni več bistvena samo povečana proizvodnja, pač pa še bližja skrb za človeka, skrb za rudarja, kateremu so končno namenjene vse naše težnje in stremljenja.

„DUH KONTROLE“ V PODJETJU

Izdelek, kot rezultat proizvodnega procesa, je sestavljen iz treh osnovnih elementov: surovine, stroja in dela (človek). To pomeni, da moramo v teku proizvodnega procesa kontrolirati vse tri elemente, če želimo izdelku zagotoviti kvaliteto v okviru predpisanih norm. Iz tega sledi, da kontrolor v svojem delu pride v stik s surovino, strojem in človekom. Vsi ti trije elementi pa kontrolorja »občutijo« na različen način. Tako na njegovo prisotnost surovina in stroj sploh ne reagirata, medtem ko je za prisotnost kontrolorja zelo občutljiv človek — delavec. Pri tem neizogibnem stiku pa lahko pride do precejšnjih težav, ki v proizvodnji predstavljajo poseben problem v medsebojnih človeških odnosih.

Do stika med kontrolorjem in delavcem pride, ko kontrolor v izvrševanju svoje naloge preverja izdelek, ki ga je slednji izdelal iz surovine in s pomočjo stroja. Pri tem se med kontrolorjem in delavcem vzpostavlja določen odnos, ki je med vsemi drugimi medsebojnimi odnosi v podjetju najdelikatnejši. Ta medsebojni odnos med izvrševalcem in kontrolorjem lahko združimo v dve kategoriji: slab ali dober.

Do slabega odnosa med delavcem in kontrolorjem prihaja v primerih, ko enemu in drugemu ali nobenemu niso dovolj znane lastne oziroma medsebojne naloge. Če ima delavec občutek, da je kontrolor postavljen zato, ker v njegovo delo nimamo zaupanja, že na samo prisotnost kontrolorja močno reagira. Za njega je kontrolor nekaj, kar ga poniža, nekaj, kar podcenjuje njegovo delo itd. Ta reakcija

je lahko tako močna, da prihaja celo do medsebojne nestrpnosti in v ekstremnih primerih celo do sovraštva.

Do istega stanja lahko pride tudi v primeru, ko tudi kontrolor svojih nalog v celoti ne pozna. Če je še on prepričan, da je postavljen zato, ker izdelovalec ne dela dobro in če to delavcu še na kakršenkoli način da vedeti ali čutiti, je spor neizbežen.

Odnos med delavcem in kontrolorjem je dober, če oba poznata lastne in medsebojne naloge ter dolžnosti. Vedeti morata, da drug drugega v delu dopolnjujeta in da si z ozirom na industrijsko delitev dela lahko medsebojno pomagata. Predvsem se mora delavec zavedati, da mu je kontrolor pomočnik pri uspešnem opravljanju dela, ker ga opozarja na odstopanja pri izdelku. Zavedati se mora, da mu je s tem omogočen večji zaslužek, ker dela z manjšim izmetom itd. Z druge strani pa se mora tudi kontrolor zavedati, da lahko z nepravilnim in netaktnim pristopom in če ne upošteva prej navedenega, povzroči odpor delavca ter s tem privede do medsebojne nestrpnosti. Ker je naš interes, da so odnosi dobri, moramo temu vprašanju posvetiti največjo skrb. Prikazati moramo, da smo vsi sestavni del proizvodnega procesa ter da imamo v njem vsak svojo nalogo — eden konstruira, drugi izdeluje, tretji kontrolira, četrti prodaja itd.

Na ta način bomo v podjetju ustvarili tako imenovani »duh kontrole«, ki bo ob pravih odnosih omogočil obojestransko nemoteno delo.

Iz lista »ORGANIZATOR«

Jeklo v jutrišnjem svetu

Kaže da bo „vzhod“ prekosil in že prekaša. — V nekdanji železarski metropoli so si nalili čistega vina.

Na nedavnem jubilejnim zasedanju Združenja zapadnonemške livarske industrije v Düsseldorfu je znani ekonomski strokovnjak in raziskovalec konjunktore, direktor inštituta za svetovno gospodarstvo na univerzi v Kielu, prof. dr. F. Baade razvil misli in predočil dejstva, ki so vzbudila vsesplošno zanimanje železarskega sveta.

Naj zberemo iz tega referata, ki je bil objavljen menda že v vseh deželah, izvleček tudi za naše železarje.

Profesor govori najbolj odkrito, pa mu puščamo zato tudi vsa taka poimenovanja, ki so iz Kiela še toliko bolj zanimiva. Le tu pa tam smo kaj krajše in bolj po domače zasakali.

Leta 2000 bo na svetu 6 milijard ljudi

Če bodo ljudje pametni in se ne bodo medsebojno uničili z atomsko vojno, se bodo v naslednjih štirih desetletjih razmnožili za edinstveno mero v zgodovini človeštva. Od sedanjega števila 2,8 milijard bomo prišli na število 6,2, morda celo na 6,5 milijard zemljanov.

Ob tem dejstvu nastajajo neka vprašanja, na katera bi mogli samo približno in kratko odgovoriti.

Prvo vprašanje glasi: Ali bo zemlja sposobna prehraniti tak prirastek? Profesor pravi, da se prišteva k optimistom in da je že v svoji razpravi o svetovnem prehranbnem gospodarstvu povedal, da smo v stanju prehraniti na zemlji šest, šest in pol, pa tudi deset in dvanajst milijard ljudi.

Drugo vprašanje, ki ga boste postavili kot inženir, kot železar, je v tem, da bo ogromno naraslo število industrijskega delavstva — kajti v samem poljedelstvu na svetu ne potrebujemo pravzaprav nobenih dodatnih delovnih moči — in moramo torej odgovoriti, ali je mogoče te dodatne industrijske delavce oskrbeti s potrebnimi delovnimi instrumenti? Profesor se obrača tu na celotni zbor in pravi: Skupno z menoj boste vsi in z veseljem odgovorili z da! Industriji bo z lahkoto uspelo oskrbeti te stotine milijonov novih industrijskih delavcev z modernimi stroji.

Tudi na naslednje vprašanje: Ali bomo v stanju oskrbeti za vsa postrojenja itd. tudi potrebno energijo?, bi pritrdilno odgovoril. Že v razpravi »Svetovno energetsko gospodarstvo« sem poizkušal dokazati, da imamo za ves ta ogromni porast zadosti energije že v klasičnih energijskih nositeljih, v premogu, v zemeljskih oljih in plinih ter v vodnih močeh, tudi v vodnih močeh tudi brez atomske energije. Takrat pred tremi leti, ko sem o tem pisal, so glede premoga neki še odkimavali, da, danes pa so se njihova mnenja približala mojemu.

Kako se bodo opredelile razvijajoče se dežele

V štirih desetletjih do leta 2000 se bo razdelitev prebivalstva sveta na različna politična oziroma družbena področ-

ja tako spremenila, da si komaj predstavljamo.

Današnje prebivalstvo 2,8 milijard ljudi moremo brez prevelikega posplošenja razdeliti v tri skupine:

0,7 do 0,8 milijarde ljudi odpade na industrijske dežele, tako imenovane »zapadne« karakteristike, v katerih sta tako poljedelstvo in pretežno tudi industrijsko gospodarstvo na proizvodnih sredstvih privatne lastnine.

Skoro 1 milijarda ljudi živi danes v tako imenovanem »komunističnem« bloku (Kitajska, Rusija, Severna Koreja, Severni Vietnam in vzhodno-evropske dežele).

Nekako ena milijarda ljudi živi v tako imenovanih »razvijajočih« se deželah na robu komunističnega bloka, kakor v ostalih takih deželah v Afriki in Južni Ameriki.

Do leta 2000 se bo to številčno razmerje spremenilo do dramatičnih izmer. Število prebivalstva v zapadnih industrijskih deželah (kjer je prirastek manjši) bo naraslo samo na kakih 1 do 1,20 milijarde.

Število človeštva v današnjem komunističnem bloku bo — posebno z ozirom na Kitajsko z zelo močnim prirastkom — naraslo na 2,5 milijardi. Tudi število v razvijajočih se deželah bo prišlo prav tako na 2,5 milijardi.

Iz tega sledi neizrecno določeno dejstvo: Če bodo v naslednjih desetletjih razvijajoče se dežele ubrale komunistično pot, potem bi leta 2000 prišlo na enega nekomunista že pet komunistov

(oziroma na pet komunistov samo še en nekomunist).

Zaradi tega se bo tekma gospodarskih sistemov zapadnega in vzhodnega sveta odigrala v prvi vrsti na območju razvijajočih se dežel, u bo pridobitev tega prebivalstva za enega omenjenih gospodarskih sistemov odločujoče vprašanje za oblikovanje bodočega sveta.

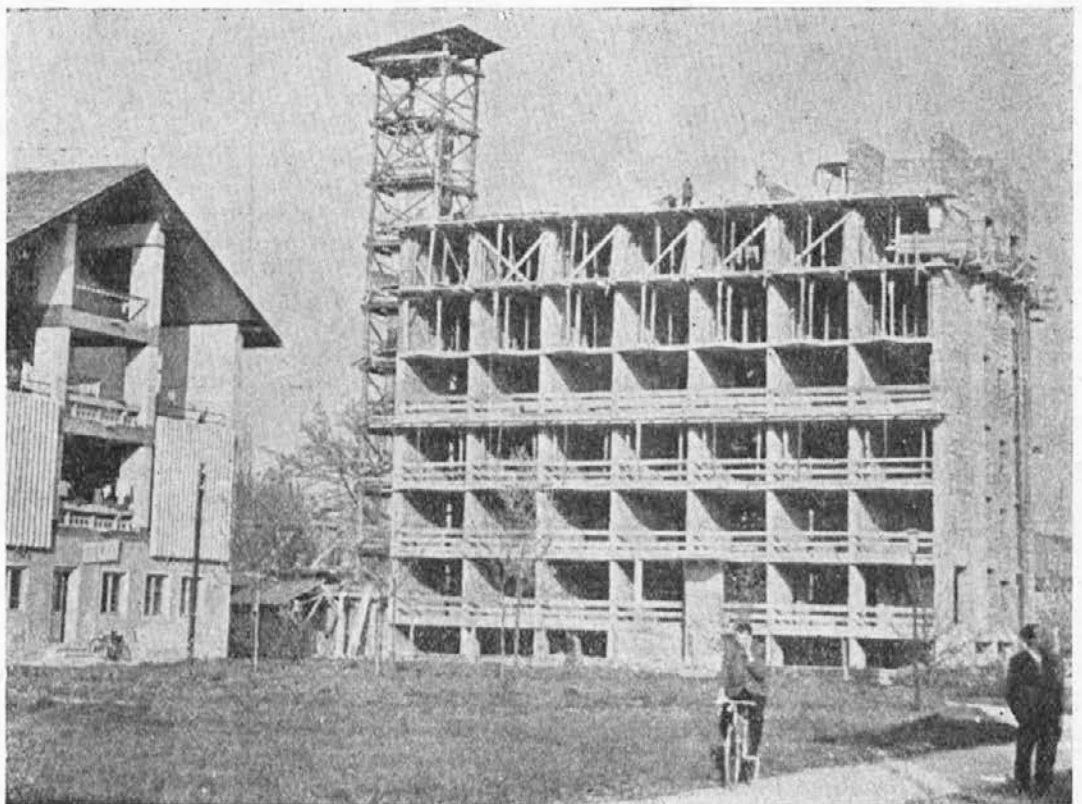
Potrebni je več inženirjev in raziskovalnih sredstev

Znebiti se moramo, pravi profesor, vseh iluzij in priznati, da je komunistični svet na odločilnem področju, namreč na umskih investicijah, za to tekmo daleko bolj usposobljen, kakor nekomunistični.

V SSSR zapusti tehniške visoke šole letno 70.000 inženirjev, v ZDA 22.000 in v Zapadni Nemčiji 4500. Primerjava na število prebivalstva torej pove, da se izobrazijo v Rusiji petkrat toliko inženirjev kakor v Zapadni Nemčiji.

Ni tudi nobenega dvoma, da so investicije za študij in raziskave, posebej za tehniške raziskave, v SSSR veliko bolj široko odmerjene, kot pa v zapadnem svetu.

Ko so Amerikanci videli krožiti okoli Zemlje prvi »sputnik«, so menili, da je pri njihovih raketnih zadevah samo neka organizacijska zaostalost v teh stvareh. Medtem pa se razdalja v uspehih raziskovanja svetovnega prostora po raketah med Rusi in zapadnim svetom — nočem reči preveč — ni zmanjšala, temveč povečala. Poslati raketo okoli Meseca, jo

Jugoslovanske železarne gradijo v Ljubljani svoj študentski dom. Razveseljiv in daleko-sežen ukrep naše skupnosti za pridobitev in usposobljenje kadrov za nauk in prakso črne metalurgije

krmariti tako, da je snemalna kamera obrnjena na Mesec, fotografirati Mesec in pošiljati slike na Zemljo, je uspeh, kakršnega smo smatrali do nedavna za nemogočega.

In ta uspeh ni morda kakó slučajen, temveč sloni ne nazadnje na dejstvu, da se izšola v SSSR na prebivalca petkrat več inženirjev kot pa v Zapadni Nemčiji. Dalje temelji na tem, da prinese mladi Rus iz tehniške visoke šole bistveno solidnejše znanje s področja matematike in fizike, kot pa je to primer v Zapadni Nemčiji in v ZDA. In tretji odločujoči razlog za to je, da se sredstva za raziskovanje, ki vlado SSSR posebej zanimajo — in to predvsem tehniška raziskovanja — dajejo na razpolago tam neprimerno bolj širokogrudno kot v zapadnem svetu. Iz teh dejstev mora zapad povleči konsekvence. Dojeti moramo, da odločajo o vlogi nekega ljudstva na svetu v prvi vrsti umske investicije — investicije za izobraževanje, za znanje.

Proizvodnja železa je bila leta 1900: 28 milijonov ton

To ni nobeno rožnato ozadje, pred katerega postavljam tu vprašanja železarskega in jeklarskega gospodarstva za leto 2000. Toda smatram za dolžnost, da povem o stvari resnico, čeprav bi bila za koga grenka. Predvsem je namreč treba spoznati resnico, da moremo zaključiti, kaj se še da tu spremeniti, izboljšati (mišljeno seveda iz zapadnega sveta).

Kakšen bo torej razvoj tega gospodarstva do leta 2000? Poglejmo za razsvetlitev pojma, kako je bilo s tem ob začetku našega stoletja. Tedaj je razpolagal svet s produkcijo okoli 28 milijonov ton železa in jekla. Od teh 28 milijonov ton je proizvajala Evropa 16 milijonov ton, ZDA 10 milijonov ton ter 2 milijona ton caristična Rusija. Formula udeležbe na produkciji železa in jekla je bila torej pred 60 leti še: 16:10:2 milijonom ton.

Četrto stoletje pozneje, leta 1925, se je ta proizvodna formula že odločno spremenila. ZDA so v prvi svetovni vojni svojo železarsko industrijo močno razvile in so postale od drugega največjega že največji proizvajalec jekla na svetu. Proizvedle so takrat že 57 milijonov ton, Evropa 55 milijonov ton, torej nekoliko manj, v SSSR pa so s 5 milijoni ton prej neznatno caristično produkcijo podvojili, a še vedno daleč zaostajali. Tudi še leta 1925 ni bilo na svetu izven ZDA, Evrope in SSSR neke druge pomembne proizvodnje železa. Vse države na zemlji, ki so uporabljale jeklo, so ga morale kupiti od navedenih producentov.

Spet četrto stoletje pozneje, leta 1950, je svetovna železarska proizvodnja narasla že na 188 milijonov ton — torej od leta 1925 za 50%. Ta porast pa znaša le skromno povečanje za manj kot 2% na leto. Toda sedaj pride spet nekaj bolj zanimivega (tam je napisano: resnega): Porast produkcije v SSSR gre že v tej periodi daleč nad porast v zapadnem svetu. Amerika je bila z 88 milijoni tonami še vedno največji producent, proizvajala je še zmerom okoli polovice

Svojstvena revolucija

Zapisek za praznik

Korak razvoja oziroma vsestranskega napredka v naši deželi je tak, da že kar sproti pozabljam in obidem tudi taka dejstva, kakor je odstranitev stanovanjskih barak na Ravnah. Navadili smo se že in se nam zdi kar samo ob sebi umevno, da mora takó biti, čeprav gre za vprašanje oziroma ukrep, ki bi ga pod drugačnimi pogoji reševali sto let.

Skozi nas je bodlo to »dahavsko« naselje in vsak se je obregnil v to dedovanje izza okupacijskih let. Toda vse naenkrat ne gre, sedaj pa je šlo.

Naj tu zabeležimo za nas in za naprej, da so v času od lanskega oktobra do letošnjega aprila stanovanjske barake na ravnici za tovarno izgubile. 94 družin se je — vključno z zasilnimi stanovanji v fabriki — rešilo te stiske in se vselilo v lepa nova stanovanja. Kaj to pomeni, vedo najbolj tisti, ki so bivali v teh lesenjačah. To je revolucionarni napredek v izboljšanju standarda delovnim ljudem.

vsega jekla na svetu. Evropa brez Rusije je bila s 60 milijoni tonami druga. Na Rusovskem pa so svojo proizvodnjo jekla povečali na 27 milijonov ton — torej za več kot desetkratno prekosili jeklarstvo iz carističnih časov.

Ruska proizvodnja jekla raste hitreje

Toda vse, kar je nastalo po premiku jeklarske proizvodnje v omenjenem četrto stoletju, se popolnoma izgubi v primerjavi z razvojem v zadnjih letih. V preteklih osmih letih od 1950 do 1958 je svetovna jeklarska proizvodnja bolj narasla, kakor kdaj koli prej, namreč od 188 milijonov ton na 260 milijonov ton. Teh 260 milijonov ton se razdeli tedaj takole: ZDA so ostale še vedno največji proizvajalec jekla, če vzamemo za primer leto dobre konjunktore 1957, ko so dali 102 milijona ton jekla. Če pa vzamemo leto recesije 1958, ko je njihova produkcija padla na 77 milijonov ton, so dežele komunističnega bloka Ameriko že presegle. Delež ZDA pri produkciji jekla je bil leta 1958 samo še okoli 50% vse produkcije — in zdi se (tam: bojim se), da tudi rezultat za leto 1959 zaradi znanega štrajka v tej industriji ne bo nič boljši.

Prehajam spet na zelo resno dejstvo: V zadnjih 53 letih je produkcija jekla v zapadnem svetu napredovala povprečno za manj kot 2 odstotka na leto. Medtem ko napreduje v Rusiji sedaj letno za okoli 10%. S tem se poklada slika ruske jeklarske proizvodnje s sliko, ki jo je nedavno marisal Allen W. Dulles, brat Johna Fosterja Dullesa, v Edison Electric Institutu v New Orleansu pred ameriški inženirji o industrijski produkciji Sovjetske zveze. Allen W. Dulles je namreč več kot deset let vodja ameriške tajne službe in ima zato informacije, ki jih zlepa kdo drugi ne dobi. Povedal je inženirjem v New Orleansu bridko resnico, da je celokupna industrijska produkcija ZDA v zadnjih sedmih letih napredovala povprečno letno le za okoli 3,6% — če izvzamemo recesijsko leto 1958 — če pa ga vključimo, znese ta napredek samo še nekaj več kot 2%. Rusi pa trdijo, da naraste njihova industrijska produkcija letno za 10 do 12%. Na podlagi materiala, ki je na razpolago Allen W. Dullesu, je ta navedene številke zaokrožil sicer neko-

liko navzdol in prišel do zaključka, da je letni povprečni porast ruske industrijske proizvodnje okoli 9,5%. To pa je trikrat več kot pa je porast v ZDA. Isti analitik je še pripomnil, da je delež narodnega dohodka, ki ga letno investirajo v Rusiji s 30% skoro dvakrat tako velik kot v Ameriki. Končno je dostavil Allen W. Dulles, da proizvedejo v Ameriki sicer petdesetkrat toliko osebnih avtomobilov kot v Rusiji, toda na Ruskem izdelujejo štirikrat toliko orodnih strojev kot v Ameriki. Ugotovitev, ki ji nazadnje komaj verjamem, vseeno pa težko zanikam.

Svetovna produkcija jekla leta 1975: okoli 500 milijonov ton

Če moramo verjeti, da ostane vse tako in se na tem ne da nič spremeniti, potem moramo hodočnost zapadnega sveta zelo pesimistično presoditi že za vmesno leto 1975 in ne šele za leto 2000. Če moramo računati, da naraste produkcija jekla v ZDA in v Zapadni Evropi letno za 1 do 1,5%, v Rusiji pa za 10%, kar dosegajo že nekaj let, potem lahko vzamemo samo papir in svinčnik ter izračunamo, kakšno bo razmerje v letu 1975. Komunistični blok bi imel v tem primeru tega leta že dvakrat tako veliko proizvodnjo jekla kot ZDA in zapadna Evropa skupaj.

Nazadnje pa ne verjamem, da bo čisto tako, kajti porast produkcije osnovne industrije se bo unesel tudi v Sovjetski zvezi. Če ostane pri sedanjih 10% letno, se produkcija v vsakih sedmih letih podvoji, to se pravi v 15 letih počtvori. Ne verjamem, da bi morali računati v 15 letih na štirikratno produkcijo v Rusiji, toda trikratno povečanje bomo že morali vzeti v račun. Tudi na Kitajskem, kjer so na nizkem začetku, more priti do nekajkratnega povečanja te proizvodnje.

Tu se ne da torej nič spremeniti. S čimer pa se zapadni svet nikakor ne sme zadovoljiti, so prepočasna rast našega (mišljeno zapadnonemškega) socialnega produkta, prepočasna rast naše industrijske proizvodnje, posebej prepočasno naraščanje produkcije osnovne industrije — predvsem na polju železarskega in jeklarskega gospodarstva.

Da bi leta 1975 dosegli vsaj še nekako znosno razmerje med industrijsko kapaciteto zapadnega in komunističnega

področja, moramo poizkusiti povečati sedanji odstotek letnega porasta jeklarske produkcije vsaj za trikrat, to se pravi, da ga moramo povečati od današnjih 1 do 1,5% na 3 do 4%.

V tem primeru smemo ceniti, da bo skupna svetovna produkcija jekla v letu 1975 znašala nekako 500 milijonov ton. Od tega bo skoro polovica v deželah komunističnega področja.

Svetovna poraba jekla leta 2000: ca. 2 milijardi ton

Če gledamo še naprej, na leto 2000, smemo vzeti, da bo znašala poraba jekla na osebo vsega človeštva tedaj nekako 300 do 400 kg. Sedanje stanje, ko znaša ta potrošnja v ZDA skoro 500 kg, v Indoneziji pa le 3,7 kg jekla na osebo, bo takrat gotovo obvladano. Pri naseljenosti 6,5 milijarde ljudi bi znašala poraba jekla nad 2 milijardi ton. Pretežni del ne samo porabe, temveč tudi produkcije jekla bo prišel tedaj na druge dežele (ne samo na Severno Ameriko in Zapadno Evropo). Indija je že na tem, da si zgradi veliko jeklarsko industrijo, da o Rusiji in Kitajski sploh molčimo. Da bi Zapadna Evropa in Severna Amerika predstavljale tudi še tedaj vsaj nekaj del jeklarskega gospodarstva sveta, moramo, kot smo že rekli, procent porasta v naši jeklarski produkciji napram danes potrojiti.

Iz vidika same produkcije bi mogli našo jeklarsko proizvodnjo brez nadaljnega povečati letno za 3 do 4,5%. Toda nihče v zapadnem svetu se tega ne podstopi, ker si vsak misli: toliko jekla ne bomo mogli prodati.

Vzhod investira v jeklo

Dežele komunističnega bloka pa lahko prodajo svojo produkcijo jekla. Prodajo jo na svojem področju. Veliko jekla dajejo za izgradnjo železnic. Ogromne so ruske investicije za cevne napeljave križem po zemlji in so v tem smislu za ZDA drugi največji investitor na svetu. Izvedli so ogromna vrtanja za zemeljskimi olji in plini ter gre obilno jekla za uresničenje njihovega energijskega programa, pri katerem se premog sistematično umika za prednost surovih olj in plinov. Rusi nameravajo produkcijo premoga sicer še povečati, ker pa je produkcija olj cenejša in imajo vse potrebno doma, je prednost na proizvodnji zemeljskih olj, ki bo v sočasnem sedemletnem planu podvojena, medtem ko bo pridobivanje zemeljskih plinov povečano za petkrat.

V deželah komunističnega bloka se jim torej ni treba beliti glav, kako bodo prodali jeklo, čeprav bo produkcija tudi še naprej naraščala letno za okoli 10%.

Razorožitev je najvažnejše sredstvo za povečanje porabe jekla

Na vprašanje: Kaj naj bi storili v zapadnem svetu v zvezi z omenjenim razvojem?, vam bi rad postregel z odgovorom, ki je čisto obraten temu, kar mislijo mnogi ljudje glede povezave med oboroževanjem in potrošnjo jekla. Količine jekla, ki bi jih morali prodati v zapadnem svetu, če bi hoteli dvigniti to

Univerza na Rusovskem

produkcijo za 3 ali 4% letno, bi mogli prodati samo z radikalno razorožitvijo. Nisem se zagovoril: Razorožitev in ne oborožitev je najvažnejše sredstvo za dvig potrošnje jekla. Časi, ko so potrebovali velike količine jekla za topove, so prav tako za nami, kot časi, ko so ulivali orožje iz bron. Današnje oboroževanje stane razmeroma malo jekla, temveč stane precej aluminija, veliko kemijskih produktov in umskega naprezanja za iznajdbe novih metod. Zahteve današnjega oboroževalnega gospodarstva po jeklu pa ostajajo daleč za tem, kar bi potrebovalo na jeklu mirodopsko gospodarstvo.

Če uspemo oborožitev radikalno zmanjšati — industrijske dežele na vzhodu in zahodu potrošijo za oborožitev daleč preko 100 milijard dolarjev na leto — in če od prihranjenega denarja uporabimo tudi samo eno petino za investicijsko pomoč razvijajočim se državam na svetu, nam bi ne bilo treba več razmišljati, kako bomo prodali jeklo. V razvijajočih se deželah je potrebno zgraditi še mnogo železnic, mnogo cevni vodov bodisi za zemeljska olja ali za namakalne naprave. V teh deželah obstoje velike potrebe po strojih, da bi se njihovo gospodarstvo opomoglo iz bednih razmer. Te dežele pa teh mnogih strojev in drugih jeklarskih proizvodov, ki jih nujno potrebujejo za razvoj, ne bodo mogle polno plačati. Industrijsko razvite dežele vsega sveta jim bodo pri tem pomagale, in sicer v izdatnejših merah, kot do sedaj.

Zahteva povečane gospodarske pomoči razvijajočim se deželam

Zadostno pomoč tem deželam, tako kot jo potrebujejo, pa moremo financirati le iz prihrankov, ki jih bo dala radi-

kalna razorožitev. Te na zmanjšanju oboroževanja prištedene in za investicijsko pomoč razvijajočim se deželam nudene vsote bodo prinesle dolgodobno konjunkturo, ki jo tako nujno potrebujemo za dvig odstotka letnega porasta gospodarstva zapadnega sveta. Drugega recepta ni, pa dosežemo sodelovanje pri taki pomoči kakor pač. Samo če prenehamo z izdatki velikega dela našega socialnega produkta za oboroževanje, bomo zadosti močni in premožni, da bomo ustvarili tudi za nas (mišljeno za zapadni svet) pravo pozicijo v jutrišnjem svetu.

Še ena nadaljnja ugotovitev: Ako ne damo od prihrankov za oborožitev le 10 milijard dolarjev kot investicijsko pomoč razvijajočim se deželam, temveč še enkrat 10 milijard za izobraževanje in raziskave, tedaj in samo tedaj moremo na polju umskih investicij obstati v tekmi z deželami komunističnega bloka.

Z mojim izvajanjem sem vam hotel dati snov za razmišljanje. Poizkušal sem predočiti, da bodo ta štiri desetletja do konca našega stoletja predstavljala daleko najbolj dramatično dobo v zgodovini človeštva. Ne samo, da bo število ljudi hitreje naraščalo, temveč bo tudi tekma med obema političnima oziroma ekonomskima sistemoma zavzela obseg in oblike, o katerih si doslej nismo napravili zadostne predstave.

Svet leta 2000 bo lahko lep

Svet leta 2000, ki ga bodo doživeli mlajši med nami in v katerem bodo živeli naši otroci in vnuki, bo lahko zelo lep. Ogromnemu porastu prebivalstva moremo postaviti nasproti odgovarjajočo prehransko produkcijo. Lakote na svetu ne bo, če bodo narodi pri tem skrbstvu tovariško sodelovali. Pri tem je mogoče

bedo daleko odpraviti. Trikratno povečanje socialnega produkta na osebo človeštva in šestkratno povečanje skupnega socialnega produkta je skoraj še preskromna cenitev možnosti porasta blagostanja, če si predstavljamo prirastek sveta na delovni sili in če postavimo, da bo ta delovna sila dobila potrebno strokovno izobrazbo, da bo vodena po potrebnem številu inženirjev ter da bo oskrbljena s potrebnimi stroji.

Vse to pa moremo doseči le, če bo odpravljen tudi tretji veliki bič — vojna. Veliki tehniški napredki, ki bi se mogli na vseh področjih človeškega sožitja tako blagodatno uveljaviti, so namreč prinesli s seboj istočasno nevarnost za človeštvo, kakršne še ni bilo. Nosilec Nobelove nagrade Max Born je o problemih, pred katere je postavljeno človeštvo ob cepljenju atomov, takole rekel: »Tekom samo nekaj let je prišlo nekaj novega, kar preobrazuje naš obstanek.

To novo vključuje istočasno strašno grožnjo in svetleče upanje. Grožnja samouničenja človeštva in upanje na raj na zemlji. Tega ni napovedal neki religiozni prerok ali filozofski daljnovidec, temveč smo tu pred obema možnostima, ki sta dani na izbiro človeštvu s strani najbolj realnega prirodoznanstva.«

(Iz »Werk und wir«, 3/1960,
Dortmund)

Zaključek za nas: Klic po razorožitvi, po pomoči zaostalim ljudstvom in po nujnosti izobraževanja tudi s tega in predvsem s tega foruma je velik pozitiv, čeprav za izhod lastnega obstanka in napredka.

Mi pa iz te jeklarske povesti toliko globlje razumemo in blagrujemo skrbstvo naše domovine za izobraževanje in industrijsko rast, ki sta vsa leta svobode v edinstvenem napredku. In to toliko bližje in srečneje, ker socialistični Jugoslaviji ne gre za neko »tekmoanje« med omenjenimi svetovi v smislu dominiranja, temveč zgolj za dvig blagostanja ljudstva.

Obisk na Koroškem

(Piše šestnajstletno dekle iz Ljubljane)

Prvomajski prazniki so se bližali. Bilo sem si glavo, kam naj bi v mojih počitnicah šla, da bi videla kaj novega in zanimivega. Nisem in nisem se mogla odločiti. Bilo je samo še nekaj dni, a še nisem izbrala.

Tedaj pa me neki dan, ko sem se vrnila iz šole, čaka povabilo na Koroško. Taka davna obljuba v spominu na dobro Pavlo. Zelo sem se razveselila in odločila, da odpotujem v soboto z avtobusom, ker je stalo v pismu, da je to zelo lepa in udobna vožnja, pa da niti ne predelega. To pa sem ugotovila šele na poti. Vlela se je kot povest o jari kači. Ceste so proti kraju vožnje zelo slabe. Po sedehih nas je takó premetavalo sem in tja, da sem se morala čvrsto prijeti, da nisem pristala na tleh. Vse človek prestane in tudi jaz sem prestala to udobno in lepo vožnjo.

Ravne na Koroškem! Čakali so me pri avtobusu in najprej smo šli na večerjo v Dom železarjev. Zelo sem se čudila lepim lokalom ter ustrežljivemu osebju. Človek res ne bi pričakoval kaj takega v takó majhnem kraju. To sem si mislila zvečer; ko pa sem zjutraj vstala in si ogledala mesto, sem to mnenje takoj spremenila. To je veliko mesto z železarno.

Mesto samo je iz dveh delov — novo in staro. Staro seveda ni tako lepo. Toliko bolj pa se mi dopade okolica. Sami hribi s kmetijami, ki so skrite v že cvetočem drevju. Okrog in okrog pa njive, ki so skrbno obdelane, in pa zelene trate, posejane s cveticami. Sploh ne najdem besed, da bi opisala to lepoto. Bila sem navdušena. Navdušenje pa se mi je še povečalo, ko smo šli na »Smučarsko kočo«. Že kočica sama je vredna pohvale, kaj šele razgled — okolica! Pod nogami ti ležijo Kotlje, v daljavi vidiš Pohorje, nad tabo je Uršlja gora še vsa pokrita s snegom. Nisem se mogla nagledati. Take lepote! Najraje bi kar ostala za

kak teden, da bi si vse lepo ogledala ter zapisala, kaj se od tod vse vidi. Pa kaj, ko čas hiti. Prehitro bom morala nazaj, ne da bi si mogla ogledati vseh zanimivosti in lepote naše koroške dežele.

Obiskala sem in si ogledala tudi Črno, Zerjav, Mežico in Prevalje. Sami lepi kraji, le da je v prvih dveh preveč skalovja. Ravne in Prevalje so čisto nekaj drugega. Obiskali smo tudi nekaj kmetov, ki so nam postregli s črnim kruhom, domačimi klobasami in pa z nadvse zdravilnim moštom. Vse se mi je zdelo nenavadno in novo, čeprav lepo in domače.

Še najbolj pa sem si želela obiskati v Kotljah, rojstnem kraju našega velikega pisatelja Prežihovega Voranca. Tam počiva tudi Pavla, ki je povzročila moj obisk. Na grobe sem položila cvetje. Vasica je zelo prijazna in prikupna. Navdušena sem bila nad vsem, kar sem videla. Tudi ljudje so čisto nekaj drugega kot pri nas v mestih. Zdelo se mi je, kakor bi se z vsemi že dolgo poznala. Vsak je imel za nas kako prijazno besedo. Zelo sem si želela obiskati rojstno hišo Prežiha, a niso me hoteli peljati še tje gor. Če bom še prišla v Kotlje, pa bom gotovo obiskala tudi to.

Tako mi je ostal samo še večer, ki sem ga tudi lepo preživela. Gledala sem »televizijo«. Tako namreč pravi moj gostitelj oknu, ki je obrnjeno na Ravne. Ker stoji hiša na hribočku in se vidi po vsej dolini, se mi je zdelo še lepše, kot bi gledala televizijo. Bila je že tema in videla sem le tisoče lučk, ki so migljale pred menoj. Vmes sem slišala brnenje motorjev in avtomobilov, ki so izginjali po cesti v daljavo. Dolgo, ne vem, kako dolgo sem tako slonela in obžalovala, da moram že nazaj. Sklenila pa sem, da bom to čudovito deželo še obiskala in to čimprej. Še hočem uživati v lepi deželi, ki je oddaljena in položena med gorami, da marsikdo zanjo niti prav ne ve. Kdor

pa ve in vidi, bo te lepote in to dobro ljudstvo še ni še obiskal. B. M.

(Hvala za pristrčno lep spomin! Da, naj te prirodne lepote tega kraja in dobrote tega ljudstva naprej ostanejo! — pripis uredništva.)

Ljubosumje ob znamenju. Kuža in ovca se nikoli ne marata, zato še toliko manj, če hoče stopiti ovca v domačnostne pravice kuže. Toda vigred na Pratkanarjevi domačiji je tako polna, da povezuje vse

Gradiški Lojz

»Gradiški pojo...« smo nekoč zapisali v našem listu. Eden teh je bil Alojz Rožen — Gradiški Lojz —, tisti, ki je gnil tenor. Imel je glas in srce. Kakor klic kanje v višavah in za pokrajino, kar je vidi in občuti. Nihče več ne bo tako prepeval v Kotljah.

Poklic sta mu bila vsakršno delo in skromnost, njegova specialnost pa zadovoljstvo. Kosil, pil in pel je po Selah. Vmes je izginil v košatije Uršlje gore in zajuckal z olcarij, da je prišlo vsa hotuljska srca. Leta 1926 je šel v tovarno. Ni mu pristojalo, svobodnjaku. Konec petja, smo rekli in mu skoro zamerili. Toda, kaj je hotel. Nekajkrat so ga tedaj odpustili zaradi pomanjkanja dela, a dneva mu niso mogli zagreniti. Spet: cimrovka, puntaka, kranje in cepin pa v osrčje planin.

Po osvoboditvi je nadaljeval v tovarni ter zaključil kot prvi kurjač generatorjev leta 1955 — predčasno zaradi oboletosti. Lojz je še vsa leta pešalil po tri ure na delo in z dela ter prednosti hotuljskega avtobusa pod goro še ni oziroma ni več užival.

Rad sem ga obiskal v Incnovi bajti, kjer si je z bistro in pridno ženo ustvaril svoj kot. Planinske svetlobe, žuborenje kristalnih voda, dah gorskih sap v nedopovedljivi lepoti in tihoti — daleč od šuma in tesnob nagrmadenega sveta. Pa še šilce črničevca, pisiker lesnikovca, koza, čebele... predvsem pa svetel značaj gorskega rodu.

Poslovil se je tam v travniškem juniju, v času, ko so nekoč tako čudovito prepevali. Fuzinarji so mu prišli nasproti pod goro in mu godili za zadnjo pot. Lepo so se ga spomnili še z vencem in besedo na grobu. Kotlje pa so zapele. Hravat je bil tam pa Justa od čisto ta prvih, Siman, Pepi... »Rožice cveto, ptičice pojo, jaz pa ravno tako...«

Le tenor je manjkal, Lojzov tenor. Z njim je utihnil, v spominu pa bo pel, dokler bo kak Hotuljec živel.

NAŠA GIMNAZIJA

DAJE POROČILO ZA ŠOLSKO LETO 1959-60

SOLSKI ODBOR

skladno z 22. sklepom 15. redne seje Sveta za šolstvo OLO, OLO št. 06/16-2389/59, v sestavu 17 članov in v funkciji od 29. oktobra 1959 (v oklepaju je naveden organ, ki ga je delegiral v odbor): Razgoršek Avgust-Peter (OLO št. 06/16-2389/2-22. 6. 1959), predsednik; Gostenčnik Engelbert (delavski svet železarne), podpredsednik; Golmajer Pavle (SD Fužinar), tajnik; Černetič Avgust (učiteljski zbor); Mrdavšič Janez (učiteljski zbor); Čeh Stanko (zbor volivcev Ravne-Čečovje); Matvoz Stefan (zbor volivcev Ravne-Čečovje); Skrlavnik Alojz (zbor volivcev Ravne-trg); Pistožnik Drago (zbor volivcev Prevalje); Krivograd Miran (Občinski komite LMS Ravne); Krivograd Pepca (Soc. zveza delovnega ljudstva Ravne); Volčanšek Zofija (Društvo prijateljev mladine Ravne); Jelenko Cilka (delavski svet Rudnika Mežica); Hribernik Mija (šolska skupnost učencev gimnazije); Gačnik Jerica (šolska skupnost učencev gimnazije); Žlebnič Henrik (šolska skupnost učencev gimnazije); dr. Sušnik Franc, ravnatelj šole (po položaju).

Komisije

Za vzgojna vprašanja: prof. Černetič Avgust, predsednik; člani: Čeh Stanko, Cerče Ivo in dijaka Pogorevnik Karel in Kavčič Franc.

Za socialna vprašanja: Volčanšek Zofija, predsednica; člani: Krivograd Pepca, Hromc Stanko, Marija Klančnik, Mešl Dragica in dijaka Marzel Marija, Podpečan Stane.

Gospodarska vprašanja: Gostenčnik Engelbert, predsednik; člani: Vinkler Alojz, Hromc Stanko, Gašper Franc, dijak Pirtovšek Ervin.

OSEBJE

(Naziv, plač, razred, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na gimnaziji na Ravnah, stroka in kaj je učil)

a) redno učno:

Dr. Sušnik Franc, ravnatelj (prof. III/2, 1898, 1922, 1945; Ne, jugosl. knjiž.): ne 2a, 3b: 7 ur

Andrić Anatol (prof. IV/2, 1902, 1926, 1955; Zg, Fil): fil 4a, 4b; psi 3a, 3b; ze 4a, 4b; zg 1a, 1c, 3a: 23 ur

Černetič Avgust (prof. VI., 1918, 1945, 1947; Zg, Ze): ze 1a, 1b, 2b, 3a, 3b; zg 1b, 2b, 4a: 23 ur; mentor mlad. org. in osn. org. ZK; varuh podporne knjižnice, vodja gimn. oddelka za odrasle (učil na tem oddelku 4 ure zg, ze, na osnovnošolskem oddelku za odrasle 3 ure spoznavanje družbe)

Čuden Marjan (prof. XI., 1930, 1955, 1955; An, ne): an v vseh razredih razen v 1c in 1c: 28 ur, knjižničar dijaške knjižnice, varuh gramofon. invent. za tuje jezike

Golčer Anton (prof. XI., 1931, 1956, 1956, Bio): za šolsko leto 1959/60 do-

deljen Delavski univerzi za upravnika (OLO 06/5-14449/1959) in na gimnaziji oproščen pouka; poučeval prir 1b, 2a, 2b, 4a, 4b: 10 ur; varuh prirodoslovne in geološke zbirke; vodja prirodoslovnega in fotoamat. krožka (na oddelku za odrasle 2 uri prirodopis)

Golmajer Pavel (predm. učit. IX., 1922, 1946, 1959, Te): te/m+ž v vseh razredih: 24 ur; varuh invent. m-telovadbe; poverjenik učit. zbora pri šolski skupnosti učencev; pomožni inšpektor za telovadbo (učil na osn. šoli I 8 ur mat.)

Klun Olga (pred. učit. VII., 1914, 1937, 1945; Te): od 24. VIII. 1959 do 8. IV. 1960 na bolezenskem dopustu, od 9. IV. te-ž 1c, 2a, 2b, 3a, 4a: 11 ur (polovična obveznost); varuh invent. ž-telovadbe

Lep Jože (prof. X., 1928, 1952, 1952; Ma): fi 4a, ma 1b, 1c, 2a, 3a, 4a: 22 ur; varuh ozvoč. napr. in radijskih aparatov; org. vodja tečaja Dopisne ekon. šole (učil na tej šoli 4 ure)

Lodrant Stanko (prof. X., 1927, 1950, 1950; Ke): fi 2a, 2b, 4b; ke 1b, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b: 25 ur; varuh kem. in fiz. zbirke; vodja radioamaterskega in alpin. krožka (učil na osnovni šoli II 5 ur fi, na tečaju Dopisne ekon. šole 2 uri blagozn.)

Mlakar Jože (prof. XI., 1927, 1956, 1956; fi 3a, 3b; ma 1a, 1c, 2b, 3b, 4b: 26 ur; varuh matematične zbirke učil; upravnik dijaškega doma; (na osnovni šoli I 7 ur mat, na gimnaz. oddelku za odrasle 3 ure mat)

Mojzer Marlena (prof. priprav. XII., 1932, 1959, 1959; Fr): fr v vseh razredih razen v 1b in v 1c: 28 ur

Mrdavšič Janez (prof. priprav. XII., 1928, 1957, 1957; Sl): sl 1b, 2b, 3a, 3b, 4b: 23 ur; skrbi za šolsko kroniko; vodi literarni krožek in filmski klub (na dopisni ekon. šoli 2 uri slov.)

Ozvald Marjan (prof. priprav. XII., 1926, 1955, 1956; Sl): sl 1a, 1c, 1c, 2a, 4a: 21 ur; knjižničar učiteljske knjižnice (na oddelku za odrasle 3 ure slov.)

Pajk Anton (profesor XI., 1927, 1955, 1955; Zg): ze 1c, 1c, 2a; zg 1c, 2a, 3b, 4b: 23 ur; varuh zgod. in zemljepisne zbirke in projekcijskih aparatov

b) honorarno učno osebje:

Mlinarič Jože (honorarni profesor, abs. fakult., 1935, 1959, 1959; Lat): lat 1b, neobvez, lat. 1a, 1c, 1c, 2a, 2b, 3ab; ne 1c; neobv. ne 3ab: 22 ur

Kodrin Mihael, profesor na osn. šoli II: prir 1a, 1c, 1c, 3a, 3b: 16 ur

Kotnik Dominik, abs. VPS, predmetni učit. na MIS: predv. vzg. m+ž: 3a, 3b, 4a, 4b: 10 ur

Andrić-Pintar Marjana, profesorica na osnovni šoli II: fr 1b, 1c: 9 ur

Srnovršnik Mara, predmetna učiteljica na osnovni šoli I: an 1c, 1c: 8 ur

Petrun Jože, ravnatelj nižje glasbene šole: mladinski pevski zbor 2 uri (Pejovnik Jelka, predm. učit. na

osnovni šoli I: 3 ure nemšč. na gimn. odd. za odrasle)

c) tajnica:

Meisterl Anica (učiteljica X., 1917, 1937, 1956)

č) tehnično osebje:

Podgoršek Martin (šolski pomočnik, 1907, 1927, 1945)

Pečovnik Anton (kurjač, 1925, 1949, 1953)

Lesjak Matilda (snažilka, 1916, 1954, 1954)

Suler Marija (snažilka, 1922, 1955, 1955)

Trepan Marija (snažilka, 1935, 1958, 1958)

Snažilke:

Petrič Marija (1939, 1956, 1956)

Herman Veronika (1934, 1959, 1959)

Štruc Pavla (1937, 1956, 1956)

so v osnovnošolskem proračunu.

SPREMENBE V UČITELJSKEM ZBORU

Odšel je: Plešej Jože — 25. IX. 1959 (kadrski rok JLA).

Prišla sta: Černetič Avgust — 1. IX. 1959 (dotlej ravnatelj osn. šole na Ravnah). — Mojzer Marlena — 1. IX. 1959 (v prvo).

USPEH DIJAKOV KONEC JUNIJA 1960

Izdelali: odlično 31, prav dobro 75, dobro 153, zadostno 19, vseh: 278 = 87,7 %.

Peca od Končnika. Maj je tu šele pozno junija. In ker je poletje v Topli toliko krajše, je pa zato lepše in še zima prej. Hitreje je treba torej živeti ko vzcveti, zato tudi Peca takrat vzkipi

Popravne izpite imajo; iz enega predmeta 18, iz dveh predmetov v I. razredu 8; vseh 26.

Padlo jih je: 11. — Neocenjena: 2.

IMENIK DIJAKOV

(117 + 200 = 317)

Pri imenih je v oklepaju naznačen dijakov domači kraj, na kraju pa uspeh; črta na koncu stoji pri tistih, ki so padli; predmeti na koncu pomenijo popravni izpit, zvezdica pa pomeni, da je to uspeh po popravnem izpitu v juniju 1960.

I. a (10 + 24 = 34)

Razrednik: Čuden Marjan

Cigler Adolf (Prevalje): prav dober
Kodrun Erich (Prevalje): dober
Markovič Drago (Črna): dober
Mori Emil (Mežica): —
Potočnik Stanislav (Mežica): an, ma
Rebernik Ernest (Prevalje): zadosten
Ročnik Ivan (Pristava): dober
Svanjak Miloš (Prevalje): dober
Valant Ciril (Mežica): dober
Zmagaj Erich (Žerjav): an, fr
Dežman Marija (Mežica): an, fr
Drežgić Ana (Prevalje): prav dobra
Frece Ana (Črna): dobra
Havnik Marija (Črna): neocenjena
Kavtičnik Ivana (Pristava): prav dobra
Komar Martina (Mežica): prav dobra
Komar Uršula (Mežica): an, fr
Kosem Silvija (Prevalje): prav dobra
Ladinik Leopoldina (Mežica): dobra
Ledinek Ana (Prevalje): dobra
Močilnik Rozalija (Mežica): prav dobra
Mori Hilda (Žerjav): —
Platzer Silvija (Mežica): —
Plešnik Ida (Žerjav): zadostna
Rek Manica (Prevalje): prav dobra

Rezar Jožica (Črna): dobra
Rudolf Terezija (Prevalje): dobra
Skrinjar Irena (Prevalje): dobra
Šegel Ivana (Mežica): odlična
Škrubej Marija (Mežica): ma
Tajnikar Ana (Mežica): an, ma
Vinkl Inga (Mežica): dobra
Vinkl Rozalija (Mežica): odlična
Zaveršnik Erika (Žerjav): dobra
Hafner Erika (Žerjav): izstopila 26. X. (zaradi bolezni)
Moškon Stefaniya (Prevalje): izstopila 15. IX. (v uk v trgovino)
Vogl Hedvika (Lom): izstopila 5. XI. (ostala doma)

I. b (8 + 19 = 27)

Razrednik: Černetič Avgust

Kavčič Jožef (Ravne): prav dober
Kobolt Ernest (Ravne): dober
Krebs Peter (Ravne): dober
Pandel Jožef (Ravne): dober
Pušnik Julko (Polena): —
Sušnik Matjaž (Prevalje): dober
Šušteršič Alojz (Črneče): zadosten
Žmave Leo (Ravne): dober
Apohal Gertruda (Ravne): odlična
Buhvald Antonija (Vuzenica): dobra
Gerdej Frida (Dolga brda): prav dobra
Horjak Margareta (Ravne): prav dobra
Kave Margareta (Ravne): zadostna
Keber Jožefa (Koprivna): dobra
Lahodny Katarina (Trbonje): prav dobra
Lečnik Hedvika (Ravne): dobra
Mokina Ljudmila (Bistra): prav dobra
Pandel Ljudmila (Tolsti vrh): zadostna
Prevorčič Anamarija (Ravne): prav dobra
Pumpernik Elizabeta (Ravne): prav dobra
Rutar Hildegarda (Ravne): prav dobra

Rženičnik Stanislava (Ravne): dobra
Sagmeister Zofija (Trbonje): prav dobra
Sekavčnik Danijela (Prevalje): prav dobra
Tomaž Jožefa (Dolga brda): dobra
Verdinek Frančiška (Ravne): dobra
Volentar Marija (Lokovica): dobra

I. c (11 + 24 = 35)

Razrednik: Ozvald Marjan

Brezovnik Vladimir (Šmarten): dober
Gobec Anton (Št. Ilj pod Turjakom): dober
Magdič Peter Boris (Mežica): zadosten
Matvos Ferdinand (Mislinje): prav dober
Ogrin Franc Valter (Slovenj Gradec): dober
Podgoršek Helmut (Ravne): ma
Podpečan Stanislav (Završe): odličen
Prevolnik Leopold (Mislinje): dober
Pučko Danijel Jožef (Slovenj Gradec): odličen
Štumberger Pavel (Slovenj Gradec): odličen
Trobej Ivan (Šentjan): pri, ma
Berložnik Marija (Završe): dobra
Bošnik Frančiška (Gmajna): dobra
Cajnko Natalija (Slovenj Gradec): odlična
Černivnik Pavla (Šentjan): dobra
Derenčin Songard (Dravograd): dobra
Dobnik Marija (Prevalje): dobra
Gabrovec Berta (Črneče): zadostna
Garb Stefaniya (Stari trg): dobra
Gregor Marija (Troblje): prav dobra
Hudolist Marija (Stari trg): dobra
Jeromel Gabrijela (Zgornji Dolič): dobra
Katzianer Matilda Erika (Slovenj Gradec): zadostna
Keber Marija Adela (Slovenj Gradec): odlična
Klugler Marta Marija (Šentjederta): ma
Lesjak Danijela (Dravograd): dobra
Lorger Ivana (Sele): an, fr
Mihev Marija (Turiška vas): dobra
Oder Ivana (Mislinje): odlična
Rakovnik Hilda (Kotlje): dobra
Razdevšek Terezija (Šmarten): odlična
Rožen Rozalija (Podgora): —
Sešel Marija (Slovenj Gradec): dobra
Štruc Marija (Podkraj): dobra
Zvikart Zofija (Gmajna): dobra
Štelcer Jožica (prestopila 23. XII. 1959 na II. gimnazijo v Mariboru)

I. č (19 + 17 = 36)

Razrednik: Kodrin Mihael

Arih Ernest (Dravograd): zadosten
Epšek Friderik (Dravograd): dober
Fele Karel (Ravne): an, ma
Gerold Helmut (Muta): prav dober
Golob Ferdinand (Dravograd): prav dober
Grabner Valter (Ravne): fr
Hojnik Justin (Radlje): dober
Leitinger Ivan (Suhi vrh): odličen
Mezner Ernest (Ravne): dober
Močilnik Alojz (Lokovica): prav dober
Petek Ivan (Vuzenica): prav dober
Poderžan Ginter-Vincenc (Muta): dober
Praper Peter (Dravograd): prav dober
Praznik Rajmund (Ravne): —
Smuk Franc (Lokovica): dober
Škorjanc Ivan (Otiški vrh): dober
Ternik Valter (Radlje): prav dober
Volentar Franc (Lokovica): dober

Gorska domačija

Matevž Hacc v »Komisarjevih zapiskih«: »...Še vedno premalo mislimo na stare, tople in darežljive kmečke hiše v gorah, kjer žive dobri ljudje, ki so z velikim hlebom kruha in skodelo vročega mleka dostikrat vrnili moč in življenje marsikateremu trudnemu borcu. Dokler bo utripalo moje notranjsko srce, se bom hvaležno spominjal gorskih kmetij, pozabljenih od širnega sveta, a vendar velikih in močnih stebrov naše revolucije, hraniteljev hrabrih slovenskih sinov...« Tudi v Topli (na sliki) je bilo takó.

V lepote
te zemlje
sta se zazrla...

Predsednik ravenske mature Uroš Kraigher in ravnatelj gimnazije dr. Franc Sušnik sta šla po uspehu mladine v planine. Pristrčil je naš mladi rod za svetlo pot. Ostalo bo: zaključni izpiti samorastniške šole so dosegli zaželjeno vrednost, ker so imeli prednost — Uroš Kraigher.

Wlodyga Andrej-Vojteh (Ravne): dober
Anih Bogomira (Dravograd): —
Doberšek Jožefa (Vuzenica): fr
Gašper Marija-Ana (Ravne): dobra
Gašper Frančiška (Ravne): dobra
Grah Ana-Marija (Slovenj Gradec): ma
Javornik Inga (Branik): zadostna
Kos Zofija (Muta): fr
Kragelnik Tatjana (Ravne): dobra
Omerzel Pavla (Radlje): dobra
Ozim Irena (Radlje): prav dobra
Pušnik Mihaela (Dravograd): dobra
Svenšek Ljudmila (Otiški vrh): dobra
Tisovnik Marija (Navrški vrh): dobra
Trost Antonija (Vuzenica): dobra
Vidmar Ljudmila (Radlje): —
Vinšek Danijela (Radlje): zadostna
Volmajer Hildegarda (Vuhred): dobra
Kozmajer Ida (Trbonje): izstopila 11. XII.
(ostala doma)

II. a (12 + 21 = 33)

Razrednik: Pajk Anton

Favai Danilo (Ravne): dober
Klančnik Janez (Ravne): —
Koželjnik Jože (Ravne): dober
Krenker Rudolf (Podklanec): prav dober
Mager Franc (Zagrad): prav dober
Navodnik Anton (Uršlja gora): zadosten
Peruš Gregor (Vuzenica): dober
Potočnik Ivan (Javorje): dober
Rupar Srečko (Prevalje): an
Semprimožnik Ludvik (Ojstriška vas):
prav dober
Volčanšek Bogomir (Ravne): prav dober
Zavratnik Anton (Trbonje): prav dober
Acman Ellen (Ravne): zadostna
Andrić Marija (Vuzenica): prav dobra
Bobovnik Marija (Radlje): dobra
Černe Vlasta (Vuhred): odlična
Gerdej Ana (Dolga brda): dobr
Hergold Ivana (Gradišče): dobra
Jehart Marija (Dravograd): dobra
Komar Erna (Mežica): dobra
Kotnik Rozalija (Črneška gora): dobra
Kozmajer Gertraud (Trbonje): dobra
Leskovec Marija (Dolga brda): dobra

Lešnik Adela (Muta): prav dobra
Maklin Roza Danijela (Mežica): dobra
Matjaž Berta (Ravne): an
Pungartnik Hermína (Mežica): prav
dobra
Sečnjak Hilda (Ravne): dobra
Stanič Marjeta (Vuzenica): dobra
Šift Erika (Ravne): dobra
Štern Elfrida (Jamnica): prav dobra
Travnekar Hedvika (Mežica): prav dobra
Vožič Ingrid (Črneče): prav dobra

II. b (9 + 25 = 34)

Razrednik: Lodrants Stanko

Buhner Ivan (Podpeca): dober
Brumen Nikolaj (Žerjav): dober
Fras Jože (Ravne): dober
Karnar Harald Jože (Bukovska vas):
odličen
Lušenc Franc (Slovenj Gradec): dober
Pašek Božidar (Slovenj Gradec): dober
Praper Otokar (Dravograd): dober
Svečko Rudolf (Turiška vas): dober
Žlebnik Henrik (Črna): odličen
Bračko Silvestra (Prevalje): dobra
Čop Gabrijele (Ravne): prav dobra
Delalut Otilija (Podpeca): ma
Dihpol Pavlina (Prevalje): prav dobra
Fabiani Lidija (Prevalje): prav dobra
Fele Marija (Mislinje): dobra
Gams Helena (Vrhe): prav dobra
Gostenčnik Marija Ana (Slovenj Gra-
dec): prav dobra
Knez Marija (Bistra): ma
Kramaršič Barbara (Prevalje): dobra
Lesjak Elizabeta (Ravne): zadostna
Lichtenegger Irena (Prevalje): ma
Mežnar Ljudmila (Slovenj Gradec):
dobra
Modrej Marija (Črna): an
Mori Antonija (Ravne): an
Pačnik Marija (Prevalje): prav dobra
Pregel Kristina (Libeliče): dobra
Ramšak Ivana (Prevalje): odlična
Pratnekar Pavlina (Sp. Jamnica): prav
dobra
Slavič Anka (Slovenj Gradec): dobra

Šaloven Albina (Šentjan): ma
Ulcej Angela (Prevalje): dobra
Uranšek Olga (Libeliška gora): —
Marzelj Stanislava (Tomaška vas): dobra
Stane Marija (Mežica): —

III. a (15 + 18 = 31)

Razrednik: Mrdavšič Janez

Adamič Erih (Podpeca): dober
Ambrož Miroslav (Dravograd): dober
Fanedl Alojz (Ravne): dober
Gostenčnik Adolf (Vič): dober
Heber Franc (Dravograd): zadosten
Kac Ivan (Šmarten): dober
Misirlić Aleksander (Dravograd): zado-
sten
Pirtovšek Ervin (Dravograd): prav dober
Rubin Ivan (Pameče): dober
Šlaher Vinko (Radlje): an
Štor Božidar (Šmarten): prav dober
Turičnik Viktor (Gradišče): dober
Vončina Oto (Mislinje): dober
Areh Marija (Slovenj Gradec): prav
dobra
Cehner Elfrida (Dravograd): dobra
Čerče Edeltraud (Radlje ob Dravi):
dobra
Garmuš Stefanija (Dravograd): fi
Horvat Tanja (Dravograd): neocenjena
Katz Erika (Zvabek): dobra
Laznik Brigita (Črna): dobra
Marzel Marjana (Šmiklavž): dobra
Naglič Rozalija (Črna): prav dobra
Peteline Jerica (Podklanec): dobra
Radovič Zora (Slovenj Gradec): prav
dobra
Renčelj Marija (Radlje): dobra
Valdhauzer Rozalija (Žerjav): prav
dobra
Verdnik Marija (Dravograd): odlična
Vernekar Marija (Libeliče): dobra
Vezovnik Margareta (Sp. Vižinga): prav
dobra
Vošner Jožefa (Misl. Dobrava): odlična
Vrhnjak Irena (Pameče): prav dobra

III. b (12 + 17 = 29)

Razrednik: Mojzer Marlena

Gigerl Herbert (Ravne): dober
 Igerc Kazimir (Ravne): dober
 Izak Herman (Ravne): prav dober
 Kert Jožef (Prevalje): dober
 Kokalj Srečko (Ravne): dober
 Mlakar Janez (Prevalje): dober
 Prodanovič Peter (Prevalje): dober
 Puhanc Franc (Črna): zadosten
 Rozman Mirko (Ravne): dober
 Sablatnik Jože (Prevalje): dober
 Veniger Jože (Bistra): prav dober
 Vogl Herman (Lom): dober
 Čapelnik Hilda (Ravne): prav dobra
 Gačnik Jerica (Mežica): dobra
 Jernej Terezija (Pristava): dobra
 Komše Erika (Radlje): dobra
 Kos Helmtrud (Muta): prav dobra
 Kralj Vilma (Vuzenica): dobra
 Krebs Marija (Ravne): dobra
 Krenk Frančiška (Prevalje): odlična
 Lenasi Kristina (Prevalje): dobra
 Medvešek Mihaela (Ravne): dobra
 Miler Eliza (Podpeca): odlična
 Pintarič Marta (Muta): dobra
 Pratkanar Marija Magdalena (Mežica):
 prav dobra
 Rac Pavla (Sp. Jamnica): dobra
 Stane Zofija (Mežica): dobra
 Vravnik Marta (Ravne): dobra
 Vrhnjak Emilija (Podlipje): dobra

IV. a (9 + 17 = 26)

Razrednik: Lep Jože

Gorjanc Janez (Ravne): odličen
 Horvat Demeter (Ravne): dober
 Jordan Maks (Otiški vrh): prav dober
 Kavčič Franc (Ravne): prav dober
 Lušnic Rajmund (Gornji Dolič): odličen
 Mori Rudolf (Ravne): dober
 Pogorevčnik Karel (Ravne): odličen
 Stopajnik Franc (Črna): dober
 Tovšak Peter (Št. Ilj pod Turjakom):
 odličen
 Arnold Vida (Stražišče): prav dobra

Heidenkummer Danijela (Slovenj Gra-
 dec): prav dobra
 Horvat Ana-Marija (Šmarten): prav do-
 bra
 Hribernik Marija (Dravograd): prav
 dobra
 Kac Miroslava Viktorija (Šmarten): dobra
 Kariž Marjeta (Dravograd): prav dobra
 Mravljak Mihaela (Vuhred): dobra
 Paulič Alojzija (Trbonje): odlična
 Petelinc Hedvika (Podklanec): dobra
 Repnik Marija (Št. Vid nad Vuzenico):
 dobra
 Rus Viktorija (Slovenj Gradec): prav
 dobra
 Širnik Pavla (Otiški vrh): dobra
 Štimnikar Jožefa (Slovenj Gradec): za-
 dostna*
 Tovšak Rozalija (Legen): zadostna
 Vilič Ana (Dravograd): odlična
 Zajc Veronika (Hrastovec pri Velenju):
 odlična
 Žagar Rozalija (Mežica): zadostna

IV. b (14 + 18 = 32)

Razrednik: Mlakar Jože

Dirntiš Aleksander (Dolga brda): prav
 dober
 Gostenčnik Engelbert (Ravne): dober
 Ivartnik Franc (Ravne): prav dober
 Klančnik Gregor (Ravne): dober
 Krivograd Franc (Mežica): dober
 Mihev Štefan (Pristava): dober
 Pečovnik Gerhard (Mežica): prav dober
 Pratkanar Jože (Mežica): dober
 Pratkanar Tone (Mežica): dober
 Prevalnik Franc (Mežica): prav dober
 Rigelnik Herman (Mežica): dober
 Štruel Edvard (Črna): dober
 Volf Štefan (Ravne): dober
 Žagar Franc (Črna): odličen
 Breznik Alojzija (Ravne): dobra
 Buhvald Ana (Ravne): prav dobra
 David Ida (Črna): dobra
 Godnov Zofija (Prevalje): prav dobra
 Magdič Štefanija (Mežica): dobra
 Mešl Erna (Prevalje): odlična
 Naveršnik Jožica (Ravne): prav dobra

Oder Hermina (Podgora): prav dobra
 Potočnik Ljudmila (Prevalje): odlična
 Praper Cveta (Mežica): dobra
 Prosenc Helena (Mežica): odlična
 Rožič Mihaela (Ravne): dobra
 Skudnik Ana (Zerjav): odlična
 Spanžel Marija (Ravne): dobra
 Suler Marija (Ravne): dobra
 Vačun Marija (Mežica): prav dobra
 Zavodnik Marija (Ravne): dobra
 Zorman Irena (Ravne): prav dobra

ZAKLJUČNI IZPITI

1. marca 1960 so dobili maturanti po-
 trjene teme za domače naloge; 1. junija
 so domače naloge oddali. Najdaljša je
 obsegala 2500 tipkanih vrstic, 60 izvornih
 fotografij, 10 skic in 1 zemljevid (glej
 v seznamu št. 30), najkrajša 250 tipkanih
 vrstic, povprečno pa so obsegale 798 tip-
 kanih vrstic.

14. junija so kandidati pisali štiri ure
 pismeno nalogo; izbrati so si morali eno
 izmed naslednjih tém:

- Borba narodov za svobodo in de-
 mokracijo in vloga Jugoslavije v
 tej borbi (to nalogo je pisalo
 10 + 15 = 23 kandidatov);
- Človek, biološko najvišje razvito
 bitje, je zagospodaril naravi (to na-
 logo je pisalo 4 + 5 = 9 kandida-
 tov);
- Prežihov človek živi novo življenje
 (9 + 17 = 26 kandidatov).

Od 18. do 21. junija so bili ustni izpiti,
 in sicer v dveh komisijah.

Izpitni odbor je bil takle:

Uroš Kraigher, odposlanec Sveta za
 šolstvo LRS, predsednik; ravnatelj gim-
 nazije; vsi učitelji IV. a in IV. b razreda.

Razen teh so sodelovali kot pregledo-
 valci domačih nalog in so bili izpraše-
 valci in ocenjevalci v izpitnih komisijah
 še tile (številke v oklepaju kažejo na
 kandidate v spodnjem seznamu matu-
 rantov):

Aberšek Karel, direktor Tovarne les-
 ovine in lepenke na Prevaljah (pri 27 in
 30);

Doberšek Karel, upok. učitelj, pred-
 sednik KZ Prevalje (pri 33 in 34),

Dolinšek Maks, učitelj, honor. upravn.
 Delavskega muzeja (pri 40);

Draksler Rado, dentist, Ravne (pri 28);
 ing. Dretnik Dušan, gozd. obrat Ravne
 (pri 30);

Drožina Zalka, ravnateljica Zavoda za
 napred. gospod. Maribor (pri 47);

Gregor Franc, obratovodja Tovarne
 kos. Slovenj Gradec (pri 11);

Hercog Ivan, preds. Obč. LO Ravne
 (pri 31);

Kodrin Mihael, profesor na osn. šoli II
 Ravne (pri 1, 18, 20, 22, 25, 42, 46, 52);

Kuhar Avgust, vodja oddelka za de-
 lovno varnost v železarni in urednik
 »Koroškega fužinarja« (pri 51 in 55);

ing. Leskovec Zdenko, Mežica-rudnik
 (pri 35, 37);

Poberžnik Rajko, diplom. pravnik, taj-
 nik Obč. LO Dravograd (pri 15);

mr. ph. Rüdli Marija, Ravne (pri 24);

ing. Šipek Matej-Mitja, železarna Rav-
 ne (pri 29, 58);

ing. Štok Alojz, šef-inženir Gradisa
 Ravne (pri 38);

Bližina fužin in kmetskih bregov — na sliki in v sreih

ing. Štruel Ivan, Mežica, rudnik (pri 26, 32, 36).

Uspeh je bil takle:

(Navajamo ime, domači kraj, naslov domače naloge — namen po zaključnem izpitu — končno oceno zaključnega izpita.)

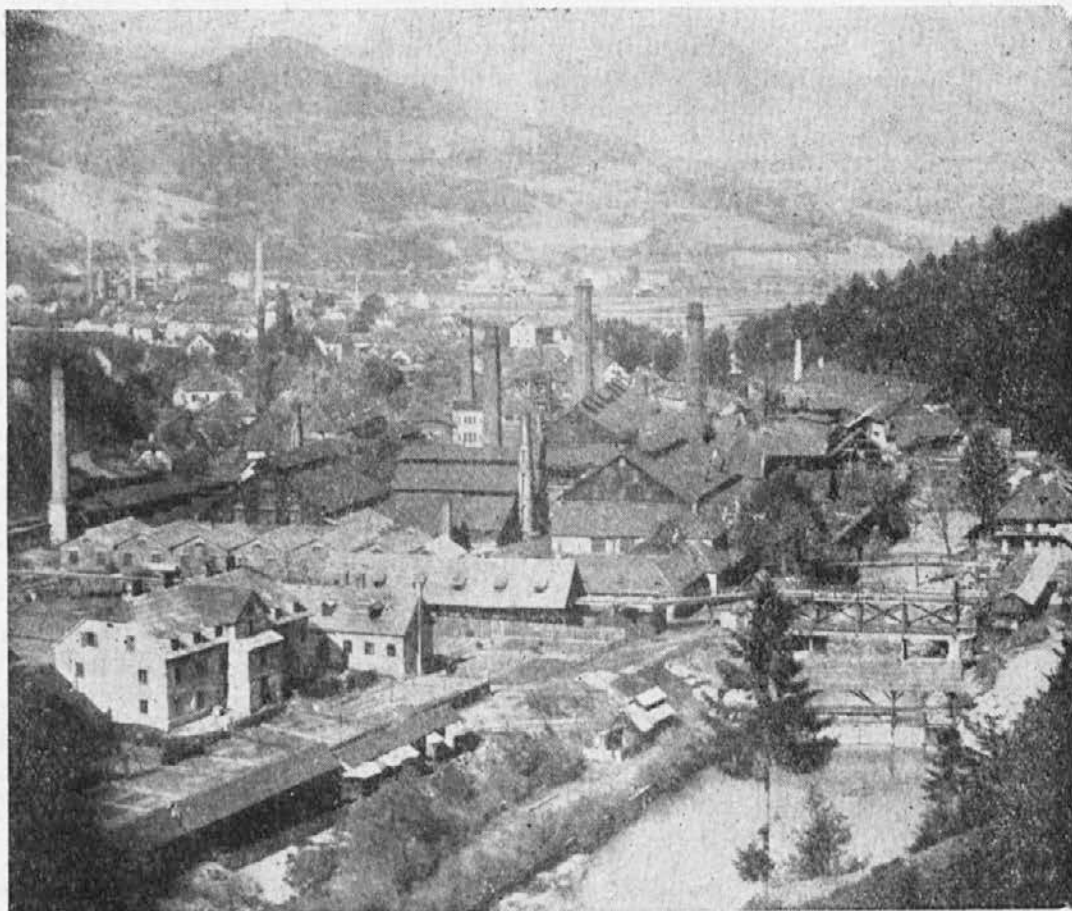
iz IV. a

1. Gorjanc Janez, Ravne: Izvor in razvoj človeka (medicina): odlično
2. Horvat Demeter, Ravne: Oktobrska revolucija in nje odmev pri nas (sociologija): dobro
3. Jordan Maks, Otiški vrh: Dravska dolina — proizvajalec električne energije (višja tehnična šola): prav dobro
4. Kavčič Franjo, Ravne: Stara in nova Jugoslavija (sociologija): odlično
5. Lušnic Rajmund, Gornji Dolič: Kinoprojektor kot fizikalni aparat (gradbeništvo): prav dobro
6. Mori Rudolf Anton, Ravne: Kako je energija oblikovala gospodarski obraz Mežiške doline (elektrotehnika): dobro
7. Pogorevčnik Karel, Ravne: Elektromagnetna valovanja (elektrotehnika): odlično
8. Stopajnik Franc, Črna: Fašizem v Evropi (sociologija): prav dobro
9. Tovšak Peter, Št. Ilj pod Turjakom: Števila in računске operacije (tehnična fizika): odlično
10. Arnold Marija-Vida, Ravne: Prežihova »Požganica« in nje zgodovinsko ozadje (višja šola za socialne delavce): odlično
11. Heidenkummer Danijela, Slovenj Gradec: Tovarna kos v Slovenjem Gradcu — nje gospodarjenje in tehnološki proces (služba): dobro
12. Horvat Ana-Marija, Šmarten: Louis Adamich — slovenski Amerikanec (višja komercialna šola): dobro
13. Hribnik Marija, Dravograd: Ustavno pravo v stari in novi Jugoslaviji (pravo): dobro
14. Kac Miroslava Viktorija, Šmarten: Delavsko samoupravljanje (ekonom. fak.): zadostno
15. Kariž Marjeta, Dravograd: Urbaniški problemi Dravograda (gradbeništvo): prav dobro
16. Mravljak Mihaela Dolorosa, Vuhred: »Mlada pota« — izraz literarnih teženj najmlajše generacije (psihologija): odlično
17. Paulič Alojzija, Trbonje: Nekatera merjenja v geodeziji (fizika): prav dobro
18. Peteline Hedvika, Podklanec: Koža, kožne tvorbe in kožne bolezni (višja šola za medicinske sestre): zadostno
19. Repnik Marija, Št. Vid nad Vuzenico: Kmetijske rastline v občini Radlje ob Dravi (višja šola za medicinske sestre ali agronomija): dobro
20. Rus Viktorija, Slovenj Gradec: Organ vida pri živalih in človeku (medicina): prav dobro
21. Širnik Pavla, Otiški vrh: Spomeniki NOB v spodnji Mežiški dolini in njih zgodovinsko ozadje (VPS zg, ze): prav dobro
22. Tovšak Rozalija, Legen: Kri, krvna obtočila in transfuzija (višja šola za medicinske sestre): zadostno

23. Vilič Ana, Dravograd: Vitamini in avitaminoza (medicina): dobro
24. Zajc Veronika, Hrastovec pri Velenju: Naša zdravilna zelišča (farmacija): dobro
25. Žager Rozalija, Mežica: Gospodarski in družbeni razvoj Mežiške doline (zgodovina): dobro

iz IV. b

26. Dirntiš Aleksander, Dolga brda: Pridobivanje železa na Lomu nad Prevaljami (vojna akademija): dobro
27. Gostenčnik Engelbert, Ravne: Celuloza, sestav, pridobivanje in uporabnost (gozdarstvo): dobro
28. Ivartnik Franc, Ravne: Prehrana in zobje (stomatologija): prav dobro
29. Klančnik Gregor, Ravne: Dve sto let jekla na Ravnah (arhitektura): dobro
30. Krivograd Franc, Mežica: Iglavci in njih gospodarski pomen (gozdarstvo): dobro
31. Mihev Štefan, Pristava: Problemi komunalne higiene v Črni (biologija): dobro
32. Pečovnik Gerhart-Alojz, Mežica: Svinčeni rudniki v Mežiški dolini (rudarstvo): prav dobro
33. Pratnekar Anton, Mežica: Mehauizacija hribovskih kmetij (strojništvo): prav dobro
34. Pratnekar Jože, Mežica: Problematika kmetijstva zgornje Mežiške doline (agronomija): prav dobro
35. Prevalnik Franc, Žerjav: Fizikalno-kemični procesi pridobivanja barvastih kovin (metalurgija): dobro
36. Rigelnik Herman, Mežica: Od rude do svinca — vodič po Žerjavu (metalurgija): prav dobro
37. Štruel Edvard, Črna: Topilnica v Žerjavu (metalurgija): dobro
38. Wolf Štefan, Ravne: Gradis na Ravnah — njegova gradbena dejavnost, perspektive, sociološka analiza kolektiva (gradbeništvo): prav dobro
39. Žager Franc, Črna: Klasična goriva (elektrotehnika): prav dobro
40. Breznik Alojzija, Ravne: Pričevanje Delavskega muzeja na Ravnah (VPS slov., an): zadostno
41. Buchwald Ivana, Ravne: Rast in pomen Studijske knjižnice na Ravnah (višja komercialna šola ali knjižničarska šola): dobro
42. David Ida, Črna: Ontogeneza pri živalskih organizmih (višja pedagoška šola ali učit. služba): prav dobro
43. Godnov Zofija, Prevalje: Žena v delih Prežihovega Voranca (arhitektura): prav dobro
44. Magdič Štefanija, Mežica: Spomeniki NOB v zgornji Mežiški dolini in njih zgodovinsko ozadje (germanistika): zadostno
45. Mešl Erna, Prevalje: Odmev osvobodilne borbe v našem pesništvu (germanistika): odlično
46. Naveršnik Jožefa, Ravne: Parazitizem (višja šola za medicinske sestre): prav dobro
47. Oder Hermina, Podgora: Zdravo prehrano ravenskemu železarju (višja gospodinjstva šola): zadostno
48. Potočnik Ljudmila, Prevalje: Fizikalni in kemijski procesi v živalskih organizmih (medicina): odlično
49. Praper Cvetka-Marija, Mežica: Domovinska lirika Otona Župančiča (slavistika): prav dobro
50. Prosenc Helena, Mežica: Tovarna lesovine na Prevaljah — nje razvoj in

Prevalje 19. majnika 1888. Kdo jih še pozna take? Na Prevaljah je namreč obratovala ena najznamenitejših železarn Evrope v prejšnjem stoletju, pa je to tak spomin

VARJITE OČI!

Kaj vidiš ti...

Kaj vidi oslepel...

Pri vseh takih delih nosite zaščitna očala. Toda ne morda le v žepu ali na čelu, temveč na očeh. Samo tam vas obvarujejo pred mnogimi nevarnostmi, ki ogrožajo vaš vid.

perspektive (tehnična kemija): prav dobro

51. Rožič Mihaela, Ravne na K.: Preprečevanje poškodb in nesreč v železarni na Ravnah (višja šola za medicinske sestre): dobro
52. Skudnik Ana, Žerjav: Asimilacija in disimilacija (farmacija): prav dobro
53. Španžel Marija, Ravne: Borba za slovenske meje po I. in II. svetovni vojni (VPS: zg, ze): zadostno
54. Šuler Marija, Ravne: Oktobrska revolucija in nje odmev na Slovenskem (VPS: zg, ze): zadostno
55. Vačun Marija, Mežica: Obraz »Koroškega fužinarja« — prerez in ocena desetih letnikov (slavistika): odlično
56. Zavodnik Marija, Ravne: Trigonometrične funkcije (višja komercialna šola): dobro
57. Zorman Marija, Ravne: Vitamini (višja šola za medicinske sestre): prav dobro

priv.:

58. Šteharnik Ljudmila, Ravne: Vloga kontrole v sodobni proizvodnji (služba): zadostno.

POPRAVNI, RAZREDNI IN MATURITETNI IZPITI IZ LETA 1958/59:

Tile dijaki so jih uspešno opravili:

I. a: Klančnik Janez, Leskovec Marija. — I. b: Delalut Otilija, Lihteneger Irena. — I. c: Matjaž Berta. — II. a: Heber Franc, Rubin Ivan, Slaher Vinko, Turičnik Viktor, Vončina Oto, Cehner Elfrida. — II. b: Puhan Franc, Jernej Terezija, Komše Erika, Krebs Marija. — III. a: Mori Rudolf, Mravljak Mihaela, Repnik Marija, Tovšak Rozalija, Žagar Rozalija. — III. b: Mihev Stefan. — Maturanti: Fuchs Zvonimir, Enci Maks, Kotnik Janko, Maklin Milan, Bricman Matilda, Gostenčnik Marija, Kotnik Zofija, Koželj Anica, Ramšak Ljudmila, Razgoršek Cecilija. — Ni napravilo popravnih ali razrednih izpitov 11, delat jih nista prišla 2.

PRIVATNI IZPITI 1959/60:

Uspešno so jih napravili (v oklepaju naveden zadnji dan izpita): IV. razred: Šteharnik Ljudmila (6. X.); III. razred: Štimnikar Jožefa (19. X.); I. razred: Stane Marija (23. II.). — Maturó: Jurjec Antonija (31. V.).

ODDELEK ZA ODRASLE — I. RAZRED GIMNAZIJE 1959/60

(Vodja oddelka: prof. Černetič Avgust)

Acman Milena, Arnold Jožef, Borovnik Anton, Drevenšek Jožef, Galun Maksimilijan, Haramija Djuro, Hriberšek Leopold, Koren Franc, Kunej Stanko, Matjaž Frančiška, Meško Stanislav, Petrič Urška, Pokrivač Vincenc, Praterner Alojz, Pušnik Ernest, Slavič Edvard, Topolnik Rafael, Tošaj Franjo. — Uspeh: odličen 1, prav dobro 5, dobro 7, zadostno 2, popr. izpit iz nem. 2, iz zg. 1.

BIVŠI MATURANTI RAVENSKE GIMNAZIJE

22 inženirjev

inž. metalurgije Pečnik Franc iz Dobje vasi
inž. rudarstva Štruel Ivan iz Črne
inž. rudarstva Kramžar Ivo s Prevalj
inž. fizike Pregl Gvido iz Vuzenice
inž. elektrotehnike Štruc Silvo iz Slove-njega Gradca
inž. kemije Cvitanič Marija z Raven
inž. kemije Raušl Anica s Prevalj
inž. kemije Kramer Janez iz Slovenjega Gradca
inž. gozdarstva Dretnik Dušan z Raven
inž. gozdarstva Pečnik Franc s Pernic
inž. gozdarstva Razdevšek Franc iz Smartna
inž. gozdarstva Vrhnjak Vida iz Šentjerderte
inž. gozdarstva Potočnik Anton iz Trbonj
inž. gozdarstva Vaukan Anton iz Podklanca
inž. agronomije Nabergoj Dušica iz Črneč
inž. agronomije Konečnik Jože iz Straž

inž. agronomije Podjavoršek Alojz s Kozjaka
inž. gradbeništva Renčelj Franc iz Radelj
inž. gradbeništva Kovač Drago, Vuhred
inž. gradbeništva Erker Tugomir iz Dravograda
inž. arhitekture Golob Joško iz Vuzenice
inž. arhitekture Sekavčnik Vladimir iz Mislinjske Dobrave

15 profesorjev:

zgodovinar: Lobič Marjan, prof. v Vojniku
zgodovinar: Palir Jaka, profesor v Splitu
slavist: Mrdavšič Janez iz Črne, profesor na Ravnah
slavistka: Hribar-Mrdavšič Vera iz Črne, profesorica na Ravnah
slavist: Sušnik Anton s Prevalj, profesor na Ravnah
slavist: Vobovnik Drago iz Vuzenice (v JLA)
slavist: Vrtič Stanko iz Jamnice, pri Zvezi Svobod v Ljubljani
biolog: Sušnik Franc s Prevalj, univ. asistent v Ljubljani
romanist: Plešej Jože z Legna, profesor na Ravnah
arheolog: Lobič Lojze s Prevalj (nadaljuje študij na konservatoriju)
matematik: Vevar Danijel iz Mežice, profesor na Prevaljah
fizik: Garb Franc iz Trbonj, profesor na Ravnah
geograf: Zupančič Jože iz Dravograda (v JLA)

4 zdravniki:

dr. med. Plešivčnik Drago s Prevalj
dr. med. Ring-Plešivčnik Berta z Raven
dr. med. Čegovnik Lojze iz Mežice
dr. med. Čop Jelka z Leš

4 magistri farmacije:

mr. ph. Cizej Jožica iz Črne
mr. ph. Projč Vida iz Vuzenice
mr. ph. Žener Sonja z Mute
mr. ph. Ridl Marija iz Libelič

5 živinozdravnikov:

Hergouth Stojan iz Mežice
Veselko Štefan s Prevalj
Ledinek Miha iz Otiškega vrha
Rac Jože iz Šentanela
Apšner Vinko z Gmajne

3 diplomirani pravniki:

Strohsack Boris iz Mislinja, sodnik v Celju
Poberžnik Rajko iz Dravograda, tajnik Obč. LO v Dravogradu
Čegovnik Zdenko s Prevalj, sodnik v Sloveujem Gradcu

2 diplomirana ekonomista:

Osojnik Milan iz Koprivne
Sluga Marta iz Vuzenice

16 diplomantk višje šole za medicinske sestre

2 diplomanta višje fizioterapevtske šole

1 diplomantka višje šole za rentgenske tehnike

15 predmetnih učiteljev z višje pedagoške šole

2 predmetni učiteljici z višje gospodinjske šole

2 absolventki Akademije za agralsko umetnost

15 učiteljic — maturantk gimnazije

Razpis za popis domačije

Vabilo muzeja na Ravnah

Kakor smo v našem listu že zapisali, bo ravenski muzej poleg predmetov itd. zbiral in zbral tudi take dokončne popise (elaborate) o posebnostih in zanimivostih te dežele. To se pravi: vse tako vredno in posebno naših krajev naj bo na razpolago in ohranjeno tam. To je naša dolžnost kulturne bogatitve ožje in skupne domovine.

Ker torej ne moremo pridobiti oziroma ponazoriti vsega v predmetih, moramo oskrbeti pač popise (nazadnje morajo biti tudi razstavljene stvari nekje tolmačene — vključene v dogajanja, kakor so bile, kajti same na sebi so le slikovna oprema takih ohranitev).

Upravni odbor muzeja je sklenil, da povabi na zbiranje vsega tega in takega z razpisom. Muzej bo dela odkupil.

Gotove raziskave bodo zadosti dolgo-ročne, zato ni postavljen noben rok, vendar želimo izpolniti ta del muzejske ustanove vsaj do 29. novembra 1963 — za dvajsetletnico zasedanja AVNOJ — ustanovitve nove Jugoslavije. To naj bi bil zadnji termin, vse, kar bo prišlo prej, bo toliko bolj dobrodošlo.

Razpisane so naslednje obdelave oziroma teme:

— Zapisati je dokončno vse o NOB v teh krajih, in sicer do vseh pomembnih podrobnosti, do vseh teh dejanj

Tudi to so sadovi naše ljudske revolucije: v Žerjavu zdravnik — sin mežiškega delavca; v Mežici inženir-geolog, sin črnškega rudarja; na ravenski gimnaziji trije profesorji — domači delavski sinovi; v Ljubljani na uglednem položaju diplomiran ekonomist — bajtarski sin iz zadnjega koprivenskega grabna pod Olševo; na zagrebški veterinarski fakulteti univerzitetni asistent Šentanelec; na ljubljanski agronomski fakulteti univerzitetni asistent Prevaljčan; v Slovenjem Gradcu zdravnik-kirurg Prevaljčan, sodnik Prevaljčan — in tako dalje; od Črne do Kopra srečate v bolnišnicah glavne medicinske sestre — ravenske maturanke. Blizu sto maturantov ravenske gimnazije je že doseglo visoko kvalificirane poklice.

NAŠI KRAJI

v diplomskih delih ljubljanske univerze (Objaviti moremo le tista, ki jih hrani naša Studijska knjižnica.)

dipl. biol. Sušnik Franc: Flora Uršlje gore
ing. Dretnik Dušan: Gozdno gospodarstvo Mežiške doline

ing. Nabergoj Dušica: Kmetijska proizvodnja v Črnečah in na Črneški gori pri Dravogradu

ing. Uršič Ivan: Samotna hribovska kmetija pri Slovenjem Gradcu

ing. Pratnekar Maks: Kmetijstvo rudarske vasi v Mežiški dolini

dipl. geogr. Moder Olga: Naselje Prevalje
ing. Vaukan Anton: Erozijski pojavi na severnem pobočju Uršlje gore

dipl. geogr. Zupančič Jože: Regionalni opis občine Dravograd

in spomenikov, tako da bo sestava dokončni informator za take vpogledne in raziskave. To gradivo bo v tej ustanovi dokument najbolj trnjeve in najbolj svetle dobe našega ljudstva — dobe borb za svobodo, za napredek.

— Nadaljnji elaborat naj zbere vse o siceršnjih kulturnih spomenikih v teh krajih. Popisati je sploh vse tako od libeliške kostnice, uršljegorskih zvonov, fresk in podob pa do sarkofaga pred Brančurnikom. Koliko je kje kaj čisto domačega, toliko je to še bolj zaželeno.

— O naseljevanju in preseljevanju ljudi v naših krajih, od starine pa do godlje pred sto ali sto petdesetimi leti, ko so jeli v dolino vreti: s hribov dol in še iz daljav, furlanski »Lahi« ogljarji in s Tolminskega graditelji železnice — in potem neki naprej v Donawitz in v Judenburg, na Westfalsko in v Ameriko.

— Prispevki za slovar naših narečij; naše ljudske rečenice (greš mimo žanjic ali plevic ali pa se srečata znanca na cesti: če si rečeta samo »dober dan«, tedaj vej, da sta si v sovraštvo); prispevek k stilistiki našega ljudskega govora; biseri in bogastvo besed, častitljiva pradavnost glasov, krepke podobe, svojsko spleteni stavki.

— O organizirani slovenski politični in kulturni dejavnosti v naši dolini od »skrivnih bralnic« dalje, o igrah in tamburaških, o volilnih bojih in prvomajskih manifestacijah, o brambi proti germanizaciji in o društvih — do Prežih.

— Posebej o znameniti koroški fortifikacijski liniji od Meže do Uršlje gore o tako imenovanih »Turških šancah« in dokončno z obeležanjem v geografsko karto ter s terenskimi popisi in skicami.

— Podroben zemljepis naših hribov in gor: vemo za Peco, tudi še za njeno Kordeževo glavo in Luško kopo, toda naši lovci in pastirji vejo še za petdeset imen njenih lazov in drč in peči in mlak — podobno je na Jankovcu, na Pogorevcu, okoli Homa itd., vsaka jasa ima svoje ime.

— O steljeraji, gnojvoži, nosačiji — o tem v davnine segajočem in samo pri nas ohranjenem »hribovskem socializmu« — samopomoči fret. Zbrati je vse v odtenkih opravkov in praznovanja.

— O naših priimkih, o njih izvoru in pomenu, pa o imenih kmečkih domačij: Krnice-Krničnik, Močivje-Močivnik, Vrh-Navršnik (in Navrški vrh!), pa Prežih in Burjak in Florin itd.

— O prešanju moštov — od sorte in izbire sadja, mimo same tehnike stiskanja pa do kletarstva in pitja, s poimenovanji stiskalne ropotije ter barv in okusov teh zdravilnih sokov.

— O naših komunikacijah, o cestah in stezah, od Črne na Kramarico, od

Črne na Ljubno, iz Tople na Pliberk, nastajanje in prestajanje in moderniziranje, o vožnji in furi in poštnem vozu s trobentačem skozi samoto doline, od furmanov do kamionov pod vrh Uršlje gore. Tu je vključiti tudi popis gradnje železnice skozi te kraje.

— O naših »pavških cimprih«, o načinu graditve, o namembi in razporedbi z značilnimi poimenovanji prostorov.

— O življenjskem standardu naših fužinarjev in rudarjev v minulem stoletju: koliko so zaslužili, kaj so si s tem lahko kupili osnovnih potrebščin, kako so stanovali (še je teh starih hiš, kjer so na lopi bili štirje štedilniki za štiri družine, zraven te lope pa je imela vsaka družina eno sobo.

— Pa beseda o vrednosti in zanimivosti naših slatin, ki zdravijo vse od kraja in so šle že davne dni po vsej Srednji Evropi in v Ameriko, le domačini jih ob še zdravilnejših moštih ne marajo piti.

— O vodnih pogonih v deželi, o mlinih, žagah, stopah, tolkačih, gonilih na daljavo, in sicer po objektih s skicami in popisi ter s poimenovanjem posameznih delov.

— Naša ljudska prehrana in stari »jedilniki«: od korenovih žup do Florjanovih šnit in kvočevih nudeljnov in puste črne retkve v štiridesetdanskem postu, da so izlakani piskali od gladovije.

— Tudi kmetijsko orodje in posodje naj se obeleži za uporabo, obliko in poimenovanje. Neizčrpen register je teh reči, ki se umikajo boljšim, a v muzeju naj bodo zapisane.

— O življenju naših lesov in grabnov: o divjadi in ribah, o lovec in lovu, ki je za trubadurja — velikega petelina edinstven na Slovenskem (Tolsti vrh).

— Sploh o rasti in cvetju v tem predelu do planjav brusnic, ki so s tako rodovitnostjo znane menda le še v Dolomitih.

— O šolstvu pri nas, od latinske »šole« 1700 v Guštanju mimo mežnarskih, mimo schulvereinskih do naših sodobnih slovenskih.

— Prispevki za domači »biografski leksikon« naših politikov, kulturnikov, gospodarstvenikov, od slikarjev panjskih končnic, bukovnikov, domačih »dohtarjev« in »kunštnih« bab, naših županov vaških veljakov, slavnih camarjev in besednikov na pogrebih, pevcev in prvih gledaliških igralcev, muzikantov in društvenih organizatorjev itd. do Prežih in borcev za svobodo in novi čas.

— O družabnem življenju nekaj, o domačih veselnicah, o ovsetih in sedminah, o knapovskih praznovanjih, o delih v štiri in kratkočasenju ob zimskih večerih.

— In če priključimo še slike in namene procesij za lepo vreme, za dež, za priliko ženitev, za zdravje in dobro voljo iz kraja v kraj po teh kotanjah in bregah, bo zapopadena le še zanimivost več, ki je drugod take ni bilo.

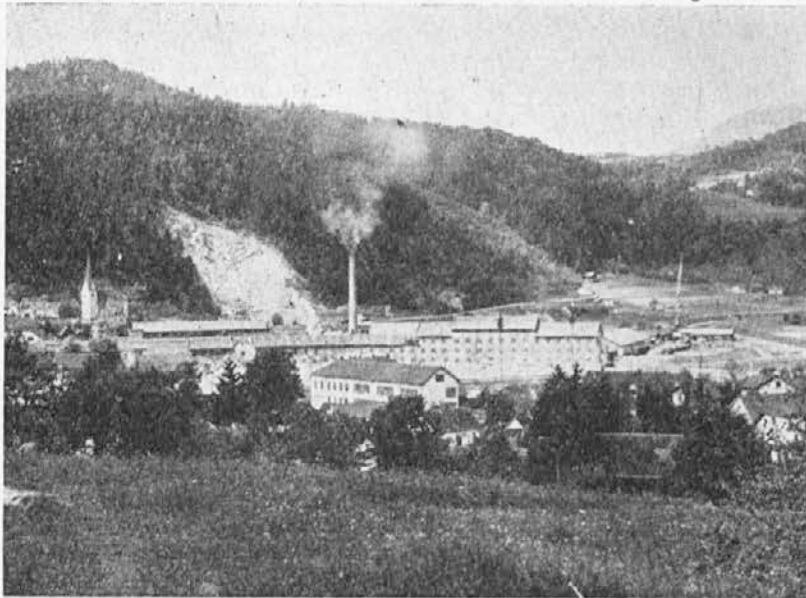
Povabljeni so vsi, ki hočejo pomagati. Dela pa morajo biti za navedeno stvar

Srečanje mladih jeklarjev in usnjarjev

KMP in mladina na ekskurziji v Šoštanju

V okviru programa Kluba mladih proizvajalcev Železarne Ravne smo izvedli ekskurzijo v Šoštanj. Naš namen je bil ogledati si tovarno usnja in termoelektrarno. Ker pa je bila v TE druga polovica del še v gradnji, ogled tam ni bil mogoč.

Zbralo se nas je okrog 35 mladincev in mladink našega kolektiva. Odpotovali smo aprilske sobote z vlakom, ki odpelje z Raven ob 10.35, in prispeli v Šoštanj ob 14. uri. Prva pot je bila v tovarno

To so njihove delavnice...

usnja. Tam so nas čakali njihovi mladinski funkcionarji, kjer sta bila tudi predsednik LMS TUŠ Jože Groznik in podpredsednik LMS TEŠ Vlado Natek. Tov. Groznik nas je takoj popeljal v notranjost tovarne z namenom, da nas čim bolj seznanji z vsem, kar nas zanima.

Že ob samem vstopu smo opazili razmeroma nizke zgradbe precej starega nastanka. Tu so pričeli z obratovanjem že leta 1789. Zgrajene so bile seveda že nekaj prej. Od zunaj so na pogled skoraj strahovite; kdo bi si mislil, kaj vse se proizvaja v njih.

Najprej smo se ustavili v oddelku razvrščevalnice. Tu smo si ogledali sortiranje kož. Tov. Groznik nam je podrobno obrazložil celoten postopek v tem oddelku. Med drugim je dejal, da te surovine (kože) uvažajo iz različnih držav. Po mnogostranskih njihovih izkušnjah so prišli do spoznanja, da so najboljše in najprimernejše za proizvodnjo domače surovine.

V oddelku smo videli lepo sortirane kože glede na njihovo velikost in kvaliteto. Za vsako kvaliteto smo se posebej

res popolna — zbrano vse, kar navaja oziroma želi naslov teme.

Bližje želje in smernice bo radevolje tolmačil ravnatelj prof. dr. Franc Sušnik. Pismo se je obračati na naslov: Upravni odbor muzeja Ravne na Koroskem.

zanimali, kar nam je tov. Groznik prav lepo obrazložil. Dodal je še, da je v tem oddelku osnova za vse ostale operacije v naslednjih oddelkih.

Iz tega oddelka smo prišli v oddelk luženja. Naš razlagatelj nam je tolmačil, da imajo tu dva načina luženja: starejši in novejši način. Na prvi pogled se nam je zdel starejši način luženja (krojenja) zelo dolg in primitiven, dočim je bil novi način precej hitrejši in modernejši. Iz razlage smo zvedeli, da je za samo pro-

izvodnjo boljši starejši način, ker daje kvalitetnejšo in razmeroma daljšo vzdržljivost izdelka.

Novejši — modernejši način luženja pa je pravo nasprotje starejšemu. Sam proces je sicer hitrejši, vendar kvaliteta in vzdržljivost izdelka tu nazadujeta.

Prišli smo v oddelk brušenja. Tu smo si ogledali vrsto strojev in različnih naprav. Stroji, ki se uporabljajo v tem oddelku, so sestavljeni iz dveh valjev. Kožo vstavijo med ta valja, ki jo nato prebrusita na enakomerno debelino. Videti je tudi bilo, da so stroji razvrščeni po velikosti kož. V primeru, da je površina kože na zunanji strani pokvarjena, imajo še poseben stroj, katerega namen je, obdelati kožo in popraviti napake, da je koža dalje uporabljiva.

V tem oddelku smo si ogledali gotovo izdelane kože, kjer postane zunanja površina že primerna za izdelave. Na splošno pa je bilo opaziti, da je njihov glavni obrat luženje, in sicer luženje na različne načine. Presenetile so nas jame za luženje. Taka jama je široka približno 2,50 m × 2,50 m in meri v globino do 3 metre. V te jame dajo različne snovi, ki imajo namen pripraviti kožo za nadaljnji postopek. Koža se vlaga v te jame na način, da jo pripnejo na drog ter tako spustijo v notranjost jame. V eno jamo lahko spravijo okoli 50 kož hkrati. Ta proces traja tedne, včasih tudi mesece.

Nadalje smo si ogledali dve vrsti sušilnic: starejšo in novejšo. V starejši sušilnici, ki je nad vsemi ostalimi oddelki, smo videli, da se kože razporedijo radi ekonomičnega koriščenja toplote v smeri prihajanja toplote. Drugi način sušenja kož je tak, da se kože sušijo na sušilno peč. Ta proces je mnogo hitrejši in zato tudi primernejši. Tu se kože pripeljejo na posebno steklo ter nato vložijo v peč, kjer se pod gotovo temperaturo naglo osušijo. Na površini postane koža gladka in primerna za nadaljnjo obdelavo.

V oddelku za prevlačevanje kož z lojem smo opazili, da je bila zelo visoka temperatura (80°C). Zgodilo se je že, je dejal tov. Groznik, da je kateri izmed delavcev padel v jamo, kjer znaša temperatura 80°C. Omeniti je treba, da opravlja »nesrečni« delavec svoje delo nepoškodovan dalje.

Prav posebno pažnjo smo polagali na laboratorij za pripravo barv. Zvedeli smo, da so prav tu težave, kako dobiti barvo, ki jo želi naročnik. Proces sam, dodajanje različnih barv, traja tako dolgo, dokler ne nastane tista barva, ki je trenutno potrebna.

Zadnji oddelk, kjer dajejo svojim izdelkom končno obliko, se imenuje lakirnica. Tov. Groznik nam je dal na ogled različne vzorce po barvi in kvalitetni diferenci, ki pa so bili na pogled prav prijetni. Način lakiranja je predvsem odvisen od predpriprave, ki je tajna za dotično podjetje. V glavnih obrisih smo dobili dokončno sliko tega dela.

Tov. Groznik nam je razlagal, da taki proizvodi, ki gredo od prvega oddelka — razvrščevalnice pa vse tja do lakirnice in skladišč, gredo v prodajo ne samo po naši državi, temveč so ti proizvodi cenjeni tudi v inozemstvu.

Za zaključek smo še zvedeli, da tovarna usnja v Šoštanju predeluje domače in uvožene surovine (kože) ter iste pošilja po vsem svetu.

Predsednik Kluba mladih proizvajalcev Železarne Ravne Drago Dubrovski se je predsedniku LMS Jožetu Grozniku prav lepo zahvalil za njegovo požrtvovalnost in trud, saj smo iz njegove razlage zvedeli res mnogo koristnega.

Zvečer istega dne smo se odpeljali z avtobusom na Št. Vid, kjer smo prenočili.

Drugo jutro smo se prav tako z avtobusom vrnili nazaj v Šoštanj. Na železniški postaji smo se ob prihodu vlaka s tov. Groznikom poslovili in se mu še enkrat lepo zahvalili za njegovo skrb in požrtvovalnost.

Vlak je odpeljal dalje proti Velenju. Tam smo izstopili. Naša želja je bila, da si ogledamo tudi Velenjsko jezero. Popoldne pa smo se vrnili nazaj na Ravne.

Naša želja, da bi vzpostavili tesnejše stike z mladinci v Šoštanju, se je izpolnila. Predsednik LMS tovarne usnja in podpredsednik LMS termoelektrarne sta pred odhodom izjavila, da bodo tudi oni napravili ekskurzijo v našo železarno.

Klub mladih proizvajalcev Železarne Ravne vabi vse svoje člane in ostalo mladino kolektiva, da se takih ekskurzij v bodoče udeležuje v čimvečjem številu, saj so za dvig strokovnosti kadra zelo koristne.

Fanika Matjaž

METALURŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA

daje poročilo za šolsko leto 1959-60

V tem šolskem letu je naša šola prerasla v Izobraževalni center (IC). Tako je sklenil delavski svet na svojem zasedanju 2. julija 1959.

V sestavi centra so: Metalurška industrijska šola z oddelki za odrasle: s šolo za visokokvalificirane delavce ter raznimi tečaji in seminarji za pridobitev kvalifikacije, prekvalifikacije ali strokovnosti na delovnem mestu.

V letošnjem šolskem letu je obiskovalo zavod naslednje število učencev oziroma slušateljev:

- na Met. ind. šoli 225 učencev,
- na šoli za visoko kvalifikacijo 41 slušateljev,
- na tečaju za kvalifikacijo (odraslih) 32 slušateljev (tečaj se je končal 15. januarja 1960),
- na administrativnem tečaju 38 slušateljic (dva letnika),
- interne tečaje:
  - a) tečaj za žerjavovodje 25 kandidatov,
  - b) tečaj za strojevodje Diesel lokomotiv 19 kandidatov,
  - c) tečaj za premikače 12 kandidatov,
  - č) tečaj za iskralce 7 kandidatov,
  - d) seminar za žagarje (Pk) 24 kandidatov,
  - e) seminar za vrtalce (Pk) 16 kandidatov,
  - f) seminar za požarno varnost 30 kandidatov,
  - g) seminar za strokovnost 121 kandidatov,
  - h) seminar za vse, ki stopijo v službo v železarno. Skozi ta seminar, ki traja 8 dni, s teoretičnim in praktičnim poukom je doslej šlo 135 novo sprejetih delavcev in uslužbencev.

Na junijskem zaključnem izpitu si je na Metalurški industrijski šoli pridobilo strokovnost 69 kandidatov, od teh

- 27 ključavničarjev
- 14 strugarjev
- 2 brusilca
- 4 rezkalci
- 7 topilcev
- 5 kalilcev
- 5 kovačev
- 5 valjavcev.

Večina njih se bo v počitniških mesecih vključila v proizvodnjo naše železarne.

Na šoli za odrasle je v letošnjem šolskem letu doseglo visoko kvalifikacijo oziroma kvalifikacijo naslednje število kandidatov:

- VK 13 kandidatov
- Kv 28 kandidatov
- Pk 65 kandidatov
- Kv (interna kvalifikacija) 70 kandidatov

periodične izpite za prometno osebje je opravilo 25 kandidatov.

I. ŠOLSKI ODBOR

predsednik: Zupan Ivan, voljen od DS;
člani: Vrečič Koloman (voljen od DS),

Uršnik Franc (voljen od DS), Radušnik Anton (predstavniki ObLO Ravne), Kastelic Viktor (predstavniki sindikata), Kogelnik Roman (predstavniki predavateljskega zbora), Radivojevič Božo (predstavniki šole), Kuček Ladislav (kot ravnatelj šole), Dolinar Filip, Čuk Milan in Mesarič Oto so predstavniki učencev.

II. OSEBJE:

a) redno učno

Kuček Ladislav, ravnatelj šole in vodja IC — od 15. marca 1960 poučeval D III. a, b, c
Ivič Franc, učitelj, Rg: I. a, b, II. a, b, III. a, b, c, VK, Kv, Str: I. a, b
Janko Ivan, predmetni učitelj: D: I. a, b, c, II. a, b, III. a, b, c, VK, Kv do 15. marca 1960; dalje bolan
Filipančič Stefan, predmetni učitelj: Te: I. a, b, c, II. a, b, III. a, b, c; Hi: I. a, b, c; Rg: I. c
Flis Franc, predmetni učitelj: To: I. c, II. a, b, III. a, b; Str: II. a, b, III. a, b; Se: II. a, b; Sr: III. a, b, c
Kotnik Dominik, predmetni učitelj: PV: II. a, b, III. a, b, c; D: Adm. tečaj I. letnik, II. letnik, po 15. marcu dalje D: I. a, b
Sušnik Anton, profesor pripravnik: Sl: I. a, b, c, II. a, b, III. a, b, c, VK, Kv, A I., A II., od 15. marca 1960 dalje D VK.
Erjavec Mirko, učitelj praktičnega pouka — vodja delavnic
Ajtnik Jožef, učitelj praktičnega pouka kovačev II. b, III. c

Hudovernik Albin, učitelj praktičnega pouka kovačev II. b, III. c
Berložnik Milan, učitelj praktičnega pouka strugarjev II. a, III. b
Blatnik Anton, učitelj praktičnega pouka strugarjev II. b, III. a
Hölzl Jožef, učitelj praktičnega pouka ključavničarjev II. a, III. b
Košelnik Ivan, učitelj praktičnega pouka ključavničarjev II. a, III. a, b
Kuzman Ivan, učitelj praktičnega pouka rezkalcev II. a, b, III. a, b
Pevce Alojz, učitelj praktičnega pouka osnovni program I. b, c, od 15. marca dalje D I. c, II. a, b
Radivojevič Božo, učitelj praktičnega pouka osnovni program I. a, To: I. a, b; Tm: I. a, b; Str: I. a, b

b) honorarno učno osebje:

Gamsing Leopold, inženir metalurgije: Mžj: II. b, III. c; li VK, Mpo II. b
Letonja inž. Anton, inženir metalurgije: Mt: III. c
Kohlenbrandt Ivo, analitik: Ep: III. a, b, c
Pavič Emil, metalurški tehnik: Mt: II. b
Premrov ing. Marjan, ing. elektrotehnike: E: III. a, b, c
Velikonja ing. Marjan, inženir metalurgije: Pd talilcev: II. b, III. c, Mt na VK
Žnidar Janez, metalurški tehnik: Tm: II. a, b
Arnold Pavel, mojster katilnice: praktično delo kalilcev II. b, III. c

Na odorih pod Volinjekom. Za brano Pratekarjev maturant. Njegova matura je tako dvakratna

Pralni stroj iz tistih časov

Dolga brda ga še imajo, je pa iz Javorji. Nekoliko, daljši je od današnjih modernih pa stabilnejši. Seveda pa mora biti tudi voda in prati je treba v coklah. Gulakovi perici se pri ponazoritvi komaj zadržujeta smeha.

Gerdej Rudolf, mojster valjarne: praktično delo valjavcev II. b, III. c

Na šoli za VK so še honorarno poučevali:

Perovšek ing. Rajko (tehnično risanje)

Cvetko Ivan (To lesa)

Rodič ing. Jože (Mt)

Ott Stefan (tehnologija strojev)

Forštner Ivan (HTZ)

Na tečaju za administratorke so še honorarno predavali:

Kogelnik Roman (gospodarsko računstvo in statistiko)

Ažman Marjan (gospodarsko poslovanje)

Breznik Alojz (administracija s korespondenco)

Krauberger Betka (strojepisje)

Metelko Franc (stenografija)

Miler Dušan (finančno knjigovodstvo II)

Resnik Jože (finančno knjigovodstvo I)

Štor Stanko (obratno-knjigovodstvo)

Na internih tečajih in seminarjih so predavali posamezni strokovnjaki Zelenarne Ravne.

c) učno vzgojno osebje na IC:

Kogelnik Roman, vodja izobraževanja odraslih

Čeruš Mirko, učitelj praktičnega pouka (instruktor za strokovno vzgojo kadrov)

d) administrativno osebje:

Žnidar Ivica, knjigovodkinja

Dretnik Marica, blagajničarka

Košak Cilka, daktilografinja

Blatnik Hilda, daktilografinja

Gägerl Marjana, evidentičarka

e) pomožno tehnično osebje:

Bobek Stefan, risar

Butkovič Anton, ocenjevalec

Klemenčič Maksimilijan, remontni ključavničar

Kovač Ivan, mizar

Marchiotti Viktor, skladiščnik

Pšeničnik Martin, referent priprave dela

Škudnik Jože, konstrukter

III. USPEH UČENCEV METALURŠKE INDUSTRIJSKE ŠOLE

(Pri vsakem učencu je poleg uspeha naveden kraj, kjer je doma, da je vidno, od kod vse prihajajo na šolo.)

I. a razred: 26 učencev

Razrednik: Radivojevič Božo

1. Aubelj Edvin (Ptujška gora): dober

2. Bezgovšek Franc (Otiški vrh): dober

3. Cvetko Ivan (Ravne): dober

4. Frühaufer Srečko (Dravograd): dober

5. Fužir Henrik (Prevalje): prav dober

6. Kropivnik Albert (Rute v Dobrovi, Avstrija): dober

7. Gorenšek Mirko (Ravne): odličen

8. Hrga Herman (Ravne): dober

9. Jeseničnik Herman (Otiški vrh): odličen

10. Kaiser Ivan (Vič pri Dravogradu): prav dober

11. Kamnik Jakob (Podgora, Kotlje): dober

12. Kartal Halit (Bihač, Bosna): prav dober

13. Kramaršek Ferdo (Dravograd): dober

14. Lakner Anton (Žerjav): prav dober

15. Miklave Jožef (Radlje): dober

16. Pajtlar Jurij (Podvelka): prav dober

17. Preglav Otmar (Dravograd): dober

18. Ramšak Avgust (Vič pri Dravogradu): prav dober

19. Steiner Kristijan (Kotlje): dober

20. Tušak Karl (Miklavž pri Ormožu): dober

21. Uranc Anton (Prevalje): dober

22. Žigart Albert (Josipdol): dober

Popravni izpit imajo:

1. Hudrap Marko (Ravne): strok. rač.

2. Kobovec Stanislav (Breznica, Prevalje): strok. rač.

3. Ozimic Sigfrid (Mežica): strok. rač.

4. Zadravec Stjepan (Dragoslavac, Hrvatska): strok. rač.

I. b razred: 24 učencev

Razrednik: Radivojevič Božo

1. Burjak Vili (Podpeca): prav dober

2. Butolen Anton (Gradišče pri Ožbaltu): dober

3. Čeh Anton (Lača ves pri Kogu): dober

4. Čeru Rajmund (Dravograd): prav dober

5. Čičič Gabrijel (Cvetlin pri Trakovščanu, NRH): prav dober

6. Grabner Ožbalt (Javorje): dober

7. Grešovnik Franc (Poljana pri Prevaljah): dober

8. Jakopin Roman (Mozirje): prav dober

9. Javernik Jožef (Vuhred): dober

10. Jostl Jožef (Prevalje): prav dober

11. Kamnik Jožef (Ravne): prav dober

12. Klöbasa Rudolf (Partinje pri Lenartu): dober

13. Kočevar Bogomir (Rečica ob Paki): dober

14. Kovač Josip (Donji Kraljevac, NRH): dober

15. Krevh Vincenc (Ravne): dober

16. Lončarek Vladimir (Breznica pri Novem Marofu, NRH): dober

17. Merkač Danijel (Suh vrh, Prevalje): prav dober

18. Papež Anton (Črnomelj): odličen

19. Petrič Henrik (Črna): odličen

20. Pori Alojz (Brdinje): dober

21. Šteharik Jožef (Ravne): dober

22. Wlodyga Ervin (Ravne): dober

23. Zmagaj Franc (Žerjav): odličen

Popravni izpit ima:

1. Valtl Jakob (Ravne): strok. računstvo

I. c razred: 30 učencev

Razrednik: Filipančič Stefan

1. Begič Redžo (Bihač, BiH): dober

2. Busija Tomo (Apatija, NRH): dober

3. Črnodoljski Ferdo (Selovec): prav dober

4. Emeršič Mihael (Gradišče): prav dober

5. Fekonja Ivan (Vuzmetinci pri Ormožu): prav dober

6. Golob Ferdo (Radomerščak pri Ormožu): dober

7. Kordež Ivan (Breznica pri Prevaljah): dober

8. Kosajnc Feliks (Vinski vrh pri Ormožu): dober

9. Kuzman Karel (Mežica): dober

10. Mihin Vlado (Vratno Gorje): dober

11. Pikalo Mirko (Mežica): dober

12. Planinšec Anton (Tolsti vrh pri Misljinju): zadosten

13. Plohl Jožef (Kajžer pri Miklavžu): dober

14. Prapertnik Franc (Orlica): prav dober

15. Pšeničnik Florjan (Libeliče): dober

16. Sirovina Ante (Podbrdje): prav dober

17. Šahinovič Ale (Kulan Vakuf, BiH): dober

18. Škrobar Mirko (Vučetinec): dober

19. Vetter Mirko (Ravne): dober

20. Žabot Ignac (Dolnja Bistrica): dober

21. Bogdan Ante (Šipovik pri Travniku, BiH): prav dober

22. Košarič Halit (Ljubuški, BiH): dober

23. Katava Ivo (Dobro polje, BiH): dober

24. Topalovič Drago (Kula, BiH): odličen

25. Krznar Milan (Rudarjevo pri Črni): dober

26. Nagernik Franc (Rudarjevo pri Črni): dober

27. Jesenek Franc (Ožbalt ob Dravi): prav dober

28. Glumac Asim (Bihač, BiH): dober
Popravni izpit ima:
1. Kompan Anton (Mežica): strok. rač.
Padel je:
1. Fele Ivan (Ravne)

II. a razred: 34 učencev

Razrednik: Kotnik Dominik

1. Blatnik Vili (Mežica): odličen
2. Brajdič Zeljko (Rečica ob Paki): prav dober
3. Čerkuč Vili (Zagorje): dober
4. Ferik Ivan (Kotlje): dober
5. Gaberšek Alojz (Ravne): prav dober
6. Klančnik Ernest (Dravograd): dober
7. Grabner Jožef (Črna): prav dober
8. Grile Jožef (Selovec): dober
9. Jamer Ivan (Libeliška gora): prav dober
10. Javornik Alojz (Šentjanž): prav dober
11. Jevšnik Albert (Bukovska vas): dober
12. Kadiš Oto (Otiški vrh): prav dober
13. Kaučič Franc (Tolsti vrh pri Mislinji): dober
14. Kortnik Ivan (Lokovica): dober
15. Kotnik Franc (Mežica): prav dober
16. Krajnc Alojz (Mali vrh pri Smartnem): prav dober
17. Kuzman Mirko (Mežica): dober
18. Kvasnik Štefan (Stražišče): prav dober
19. Mesner Franc (Leše): prav dober
20. Mlakar Ivan (Dravograd): prav dober
21. Mori Mirko (Goriški vrh pri Dravogradu): prav dober
22. Osojnik Srečko (Ruše): odličen
23. Osvald Jožef (Lovrenc na Pohorju): dober
24. Plevnik Ivan (Josipdol): dober
25. Prosenjak Kristijan (Dravograd): prav dober
26. Pungartnik Gabrijel (Podpeca): prav dober
27. Šepul Vilibald (Črna): prav dober
28. Šrot Ivan (Leše): prav dober
29. Tomaž Anton (Dravograd): zadosten
30. Vajs Avgust (Josipdol): dober
31. Zdove Srečko (Brdinje): dober
Popravni izpit imajo:
1. Adamič Leopold (Stražišče): strok. rač.
2. Kačičnik Franc (Smartno ob Paki): strok. rač.
3. Koler Hinko (Mežica): strok. rač.

II. b razred: 33 učencev

Razrednik: Filipančič Štefan

1. Ačko Leopold (Smolnik pri Rušah): prav dober
2. Čučej Maksimilijan (Ribnica na Pohorju): dober
3. Grlica Franc (Vinski vrh pri Ormožu): dober
4. Havle Franc (Ravne): dober
5. Koisek Adalbert (Gradišče pri Ožbaltu): prav dober
6. Kokal Ivan (Ravne): dober
7. Kolmančič Anton (Veliki Brebrovnik): prav dober
8. Kopusar Danijel (Gorenje): prav dober
9. Kovač Bogomir (Črna): dober
10. Križan Ivan (Kaniže): dober
11. Labus Dušan (Magura, NR Srbija): dober
12. Lepej Rudolf (Otiški vrh): dober

13. Levičar Marjan (Ravne): prav dober
14. Maher Leopold (Tezno pri Mariboru): dober
15. Markovčič Franc (Sp. Rečica ob Savinji): prav dober
16. Matija Alojz (Ravne): odličen
17. Mesarič Oto (Ptuj): dober
18. Mezner Jožef (Ravne): prav dober
19. Novak Jožef (Vuzmetinci): dober
20. Pečnik Jože (Kicar pri Ptuj): prav dober
21. Pikel Jože (Rovt pri Smartnem): dober
22. Plešnik Ivan (Žerjav): zadosten
23. Plevnik Peter (Sp. Jamnica): dober
24. Rotovnik Andrej (Graška gora): dober
25. Šipek Ivan (Kotlje): dober
26. Špegel Anton (Smartno pri Slovenjem Gradcu): odličen
27. Šuler Franc (Ravne): prav dober
28. Ūrnaut Oto (Josipdol): dober
29. Videčnik Jakob (Ravne): dober
30. Zorčič Jožef (Zidani most): prav dober
31. Žganec Jožef (Jastrebeci pri Središču): dober
Popravni izpit imata:
1. Forneci Oto (Josipdol): strok. rač.
2. Mori Jožef (Ravne): strok. rač.

III. a razred: 25 učencev

Razrednik: Flis Franc

1. Breznik Jožef (Ptuj): prav dober
2. Dihpol Ivan (Prevalje): prav dober
3. Djura Andro (Višnjica gornja, NRH): odličen
4. Drofelnik Alojz (Črna): prav dober
5. Gostenčnik Oto (Dravograd): dober
6. Goričanec Branko (Peklenica, NRH): odličen
7. Jesenek Jožef (Ožbalt ob Dravi): prav dober
8. Keber Franc (Žerjav): prav dober
9. Knez Jožef (Ravne): zadosten
10. Kobolt Jožef (Radlje ob Dravi): prav dober
11. Kovač Ivan (Donji Kraljevac, NRH): dober
12. Krznar Roman (Črna): prav dober
13. Kumprej Alfonz (Jamnica): prav dober
14. Lužnic Adolf (Trbonje): dober
15. Matija Jožef (Ravne): prav dober
16. Močnik Leopold (Ravne): prav dober
17. Piko Ivan (Mežica): dober
18. Pogorelec Franc (Josipdol): dober
19. Pungartnik Ivan (Mežica): dober
20. Šipek Peter (Podkraj): prav dober
21. Štern Alojz (Gornja Jamnica): dober
22. Štrajher Ludvik (Mežica): dober
23. Tompa Ladislav (Črenšovci): prav dober
24. Ūrnaut Adolf (Josipdol): dober
25. Čebulj Pavel (Prevalje): dober

III. b razred: 24 učencev

Razrednik: Flis Franc

1. Blatnik Rudolf (Ravne): dober
2. Brodnik Karel (Ravne): prav dober
3. Burja Anton (Krnica pri Lučah ob Savinji): dober
4. Čebular Karel (Polžanska gorica): prav dober
5. Dolinar Filip (Pristava): dober
6. Glušič Vinko (Preška-Velenje): prav dober
7. Gradišnik Janez (Brdinje): dober

Gulakovi terici. Na Dolgih brdih menda imajo in znajo se na vse registre poslavljajoče se dobe kmetske samopomoči

8. Ikovic Ivan (Solčava): prav dober
9. Jamnik Rajmund (Ravne): dober
10. Kmetec Jožef (Repišče pri Ptuj): prav dober
11. Kosel Ivan (Mežica): dober
12. Libnik Jožef (Mežica): dober
13. Mikic Alojz (Belšak): prav dober
14. Mlakar Ivan (Ravne): dober
15. Osvald Komrad (Lovrenc na Pohorju): dober
16. Planišec Karl (Vuhred): prav dober
17. Pudgar Avgust (Črna): dober
18. Rebernik Helmut (Brezno): dober
19. Rezar Jožef (Tolsti vrh): dober
20. Rihar Albin (Solčava): odličen
21. Svečko Anton (Mislinja): prav dober
22. Škegro Zvonimir (Zidani most): prav dober
23. Vozlič Jože (Ptuj): dober
Popravni izpit ima:
1. Šubic Pavel (Prevalje): strok. risanje

III. c razred: 27 učencev

Razrednik: Ivič Franc

1. Angeli Mirko (Prevalje): dober
2. Arnold Ivan (Prevalje): dober
3. Bobek Albert (Ravne): dober
4. Cesar Adolf (Otiški vrh): dober
5. Čuk Milan (Veržej pri Ljutomeru): prav dober
6. Čulk Vinko (Celje): dober
7. Ferencek Franc (Tešanovci): dober
8. Fonda Anton (Griže pri Celju): dober
9. Grebenc Oto (Ravne): dober
10. Juhart Otmar (Maribor): prav dober
11. Kunej Anton (Podvelka): dober
12. Kvas Oto (Josipdol): dober
13. Paradiž Pavel (Ravne): dober
14. Pepevnik Jože (Prevalje): dober
15. Propat Srečko (Kotlje): dober
16. Rotovnik Anton (Šmiklavž pri Slovenjem Gradcu): zadosten
17. Rozman Matija (Dravograd): dober
18. Sadnik Oto (Črna): dober
19. Sekavčnik Adolf (Kotlje): dober
20. Skuk Silvester (Suhi vrh pri Prevaljah): dober
21. Slivnik Albin (Razbor): prav dober

22. Smolar Edvard (Podvelka): prav dober
  23. Terglav Jožef (Ravne): dober
  24. Turičnik Vinko (Mala Mislinja): zadosten
  25. Založnik Adolf (Hudinja pri Vitanju): prav dober
- Popravni izpit imajo:
1. Kumer Nikolaj (Prevalje): metalurška tehnologija
  2. Novinšek Edvard (Ravne): metalurgija železa in jekla

Zaključni izpiti v junijskem roku

Ključavničarji

1. Planinšec Karel: dober
2. Mlakar Ivan: dober
3. Glušič Vincenc: prav dober
4. Rihar Albin: odličen
5. Škegro Zvonko: dober
6. Vožlič Jožef: dober
7. Djura Andro: odličen
8. Goričanec Branko: prav dober
9. Drofelnik Alojz: prav dober
10. Močnik Leopold: prav dober
11. Dihpol Ivan: prav dober
12. Jamnik Rajmund: dober
13. Rezar Jožef: zadosten
14. Burja Anton: dober
15. Lužnik Adolf: zadosten
16. Pungartnik Ivan: dober
17. Štern Alojz: dober
18. Gostenčnik Oto: dober
19. Čebulj Pavel: dober
20. Šipek Peter: prav dober
21. Ikoč Janko: dober
22. Kobolt Jožef: prav dober
23. Matija Jožef: prav dober
24. Kumprej Alfonz: prav dober
25. Svečko Anton: prav dober
26. Čebular Karel: prav dober
27. Gradišnik Janez: dober

Rezkalci

1. Kovač Ivan: dober
2. Urnaut Adolf: dober
3. Kmetec Jožef: dober
4. Mikic Alojz: dober

Brusilca

1. Jesenek Jožef: prav dober
2. Libnik Jožef: prav dober

Strugarji

1. Rebernik Helmut: dober
2. Breznik Jožef: prav dober
3. Keber Franc: prav dober
4. Krznar Roman: dober

5. Ozvald Konrad: dober
6. Blatnik Rudolf: dober
7. Dolinar Filip: dober
8. Brodnik Karl: prav dober
9. Štrajher Ludvik: dober
10. Tompa Ladislav: prav dober
11. Knez Jožef: zadosten
12. Pogorelec Franc: dober
13. Piko Janez: dober
14. Pudgar Avgust: dober

Kovači

1. Čulk Vinko: dober
2. Pepevnik Jože: prav dober
3. Proprat Srečko: dober
4. Šadnek Oto: dober
5. Sekavčnik Adolf: dober

Topilci

1. Bobek Albin: zadosten
2. Cesar Adolf: zadosten
3. Grebenc Oto: dober
4. Terglav Jože: zadosten
5. Čuk Milan: dober
6. Ferencek Franc: dober
7. Založnik Adolf: prav dober

Kalilci

1. Juhart Otmar: prav dober
2. Smolar Edvard: dober
3. Slivnik Albin: prav dober
4. Skuk Silvester: dober
5. Arnold Ivan: dober

Popravni izpit imajo:

1. Kosel Ivan (strugar): Rg, tehnologijo
2. Kvas Oto (topilec): Mžj
3. Rozman Bogdan (topilec): Mt
4. Turičnik Vinko (kalilec): Rg, Mt

Zaključni izpiti v junijskem roku so bili od 10. do 16. junija.

Popravni izpiti III. letnikov so bili 25. junija in so jih opravili vsi kandidati ter bodo pripuščeni k zaključnemu izpitu jeseni.

Razpis za prvi letnik metalurške industrijske šole je za 70 učencev, in sicer za poklice: ključavničarji, strugarji, rezkalci, brusilci, kalilci in obratni električarji — kovinarji ter talilci Siemens Martinove peči, talilci elektro peči, valjavci in strojni kovači-metalurgi.

SPREMEMBA

premije za borbo proti zlu

V zadnji številki smo na strani 18 objavili sklep delavskega sveta podjetja, da so kot premija za borbo proti nesrečam pri delu v letošnjem letu razpisani standardni zaščitni čevlji z ojačano kapo in dvojnimi podplatoma.

Stvar pa je prišla ponovno na razpravo delavskega sveta in je sklep spremenjen ter je za upravičence določena denarna premija. Neki namreč take čevlje že imajo, veliko upravičencev pa bi morda teh »krpelj« res ne moglo najbolj zadovoljivo uporabljati (ženske, okvare na nogah itd.).

Kdor torej v letu 1960 ne bo utrpel, povzročil ali sopovzročil nesreče pri delu, bo po razpisu delavskega sveta prejel denarno premijo.

Da bo sleherni uporabil ta denar za delu in zdravju koristno stvar, ni dvoma.

Martin Pandev

Obžalujemo smrt sodelavca valjarne Martina Pandeva, ki je umrl na posledicah nesreče pri delu.

Pandev je bil doma s Tolstega vrha, star šele 48 let. Vsa leta prej je služil za hlapca po sosiski, na kmetijah in bajtah od Strojne do Zelovca. Šele leta 1950 je spremenil v železarno, kjer je bil priden in vesten sodelavec ter dosegel poklic polkvalificiranega adjusterja.

Četudi rana sama ni bila smrtna, se Pandev ni zbudil več iz šoka in smo se tistega julijskega dne prizadeti zbrali ob njegovem tragičnem in preranem slovesu. Tudi kmetje so prišli. Vsi so rekali: Bil je priden delavec!

Svojem in sorodnikom iskreno sožalje!

VORANČEVO NALIVNO PERO

s katerim je napisal skoro vse svoje črtice in romane

Navadno se taka reč hrani in takó so namenili tudi Prežihovi žalujoči ostali. Torej čisto dostojen namen.

Navsemlepem pa dobim pismo in táko črno cevko. Gledam, gledam tisti rorič — spredaj luknja, zadaj luknja, pa še sicer pošvedrano. Potem šele preberem, da je to preostanek Vorančevega »polnilnega peresa«, ki ga je treba popraviti... Zabožjodelj! Vseeno sem se še zanimal, če imajo še kake druge preostanke, predvsem pa vsaj pero. Ničesar da niso našli. Metka ga je imela v rokah in je ta cevka sedaj vse, kar je preostalo.

Vsak pošten ohrtnik bi me nagnal, če bi mu prinesel to cev in prosil za »popravilo nalivnega peresa«, zato sem odlašal in se skrivoma kje posvetoval. Nazadnje tedaj tudi še ni bilo toliko takih preciznih mehanik, gotovo pa ne takih, ki bi znali iz opustošene črne cevi napraviti spet perfektno polnilno pero.

Pa mi pride na misel: V Celovcu da ga je tedaj kupil (ko je zbežal čez mejo in bival pri teti). Kar v Celovec — in zaupal sem vso reč študentki iz Roža. V skrajni sili naj celó približno pove, za kako stvar gre. Vseeno, samo da pero spet bo; bomo pač lagali, čeprav bo vse drugo novo.

Nestrpno sem čakal. Dekle se čez kak teden prismeje in položi na mizo nekaj takih preses. Pobrala jih je sošolkam in še doma očetu in bratom. Bil sem neizrecno vesel, a tedaj je položila zraven še tisto mojo cevko. V Celovcu so enostavno rekli, da ne gre. Zakaj tudi »popravljanje«, naj raje kupi novega takega. Ko pa se je le še obotavljala in rekla, da gre za drag spomin, se je mož v precizni mehaniki od srca nasmejäl in rekel, da ne more storiti ničesar drugega kot pa to, da radevolje vzame v službo dotičnega, ki je znal nalivno pero tako sezuti. Pri njih še niso imeli strokovnjaka, ki bi bil sposoben kaj takega. Čigav je bil tisti preostanek in da je to mojstrsko demontažo opravila triletna punčka, študentka seveda ni povedala.

No, sedaj bo dekle doraslo, pa tu povemo, da ima na razpolago službo tudi v celovski precizni mehaniki.

Fr. Ksaver Meško:

SELE

Tako v začetku avgusta vsakega leta govorijo po bližnji in daljni okolici: »Na dan po Gospojnici« — 15. avgust mislijo — »na Rokovo pojdemo na Sele«. Torej sem gor, k cerkvi, ki kakor bela golobica stoji na hribu ob vznožju Uršlje gore. In res prihajajo na Veliko Gospojnico že popoldne, še več proti večeru; prvi obiskovalci, najoddalnejši pridejo navadno prvi. Drugi dan pa je ves hrib naokoli črn in pisan, kakih tisoč in še več ljudi.

Nekateri pridejo iz pobožnosti; drugi, da se sestanejo s sorodniki in znanci, tretji, ker si žele odpočitka v prelepi gorski pokrajini; četrti, kramerji, so najprvi tu, zaradi kupčije, dobička, denarja, seveda pa tudi zaradi vsakdanjega kruha: morajo tudi živeti.

Na Rokovo samo je tu razgibano in pisano življenje. Vsa pota proti cerkvi so polna romarjev. Ob cerkvi eni molijo, drugi se z znanci veselo pozdravljajo, se glasno pogovarjajo, toliko si imajo povedati, otroci s pravkar kupljenimi piščalkami na ves glas piskajo, obupen koncert; mladina se zbira ob dobrem Lojzku, sedečim na vzpetini ob cesti, možiček z dolgo belo brado in valovitimi belimi lasmi, ter zamaknjena poslušaj njegove pobožne in posvetne popevke. »Vsi me radi imajo,« se rad pohvali Lojzek. Cerkev natlačena; ob lepem vremenu je huda vročina v njej, ob deževnem vse mokro in zadehlo, kar pa ljudje brž komaj občutijo.

Cerkev — dvojna stavba. Prvotna, zdaj prezbiterij, prelepa gotška stavba, le okna so na žalost ob času baroka zgoraj zazidali, kar se zlasti na zunanji strani še razločno vidi, s starimi dragocenimi freskami. Na stropu so bile vse čase odkrite, le že zaprašene. Pa sta jih leta 1947 restavrator g. Železnik in njegov mladi pomočnik, poslana iz Ljubljane od urada za ohranitev umetnij, očistila, nič spreminjala. Le kamnita rebra gori sta morala pritrditi, ker so se že majala, česar nismo vedeli, pa bi lahko katero kdaj dol padlo in še koga ubilo. »Bilo je težko delo in se je mojster pošeno potil ob tem,« mi je rekel pomočnik. Delala sta dvanajst tednov, včasih do dveh ponoči. Ob straneh pa so bile steže prebeljene. Tam sta rezala male štirikotnike beleža z zida, počasi, da se ne bi slike kaj poškodovale. Od kdaj so slike, je na žalost neznano. Je italijansko delo. Na sliki »Jezusa v grob polagajo« se je upodobil menda tudi slikar sam. Stoji med tistimi izraelskimi možmi, mož srednjih let, s kapo na glavi, obraz obrnjen na stran, ker je moral gledati v ogledalo, da je mogel samega sebe naslikati. Tik njega stoji deček, sodijo, da njegov sinček.

Za velikim oltarjem je v precej velikem krogu vklesano v zid neko ime: »Martinus ...«, imena pa ne moremo natančno prebrati. Spodaj, malo manjše, spet nekaj. Menda bi naj bilo: »archiparochus« — nadžupnik. Torej nadžupnik

iz Smartna, kamor je cerkva tedaj spadala. Letnica je 1608. Morda so tedaj slikali.

Cerkva pa mora biti precej starejša. Na malem zvonu, ki so ga vzeli v prvi svetovni vojni, je bila vlita letnica 1400. Gotovo so si zvon omislili, ko so cerkvico sezidali. Zdaj imamo dva zvana, največjega, novega, je pobrala druga svetovna vojna, 738 kg iz leta 1929. V prvi svetovni vojni so leta 1917 vzeli velikega iz leta 1831, težkega 910 kg, majhnega iz leta 1400, težkega 168 kg. Plačali 4 krome za kilogram.

Procesije. Vsak človek si želi zdravja, bolan dvakrat. Pa se zdrav trudi, da bi si zdravje ohranil, bolan, da bi si ga spet pridobil. Od tod romanja na razne kraje za zdravje. Na Sele so romanja zlasti na dan sv. Jurija, 24. aprila, in za praznik farnega patrona 16. avgusta.

Za Jurjevo so prihajali zlasti Korošci, iz okolice Pliberka, Libelič, iz Podpece, od St. Danijela, iz Mežiške doline. Še v prejšnji Jugoslaviji jih je prišlo precej. Nekdaj pa so morale biti to velike procesije. Tu so jih slovesno sprejemali. Duhovnik jim je z ministranti šel naproti gor do Gostenčnika in jih slovesno pospremil v cerkev. Imeli so zvečer pridigo, drugo jutro spet. Spovedovanja je bilo mnogo. Imeli so svoja dva voditelja, »ključarja«, ki sta skrbela za red.

Škoda, da ni podatkov, kdaj so se te procesije začele in kakšen je bil prvi povod za nje. Morale so biti gori ob Pliberku hude nesreče, da so šli tako daleč na božjo pot, ko pa imajo menda v Libučah cerkvenega patrona sv. Jurja. Zdaj, ko so meje še bolj zaprte, jih pride od tam le malo.

Na Rokovo so prihajale procesije iz Mežiške doline, iz Prevalj, Guštanja, Kotelj. Te prihajajo, čeprav nekoliko manj številne, še sedaj. Saj so zdravja ljudje še vedno potrebni. Menda so se tem procesijam v prejšnjih časih kaj radi pridružili tesarji in lesni trgovci — če so le bolj prosili za zdravje kakor za dobro kupčijo in lep dobiček, ne vem. Skleпам pa to iz nekega pisma našega rajnega rojaka Prežihovega Lojzka. Poslal je pred leti iz Amerike za Razbor lepe mašne obleke v vseh cerkvenih barvah. Na moj naslov. Pisal pa mi: »Tebi nič

ne pošljem. Za Sv. Roka bodo že poskrbeli lesni trgovci.« G. Lojze pač ni vedel, da lesna trgovina tedaj že ni več cvetela v takem smislu kakor nekdanj. Žal pa nam tudi ni bilo. Razborčani so morali plačati carine nad 30.000 dinarjev, za kar bi si lahko tu doma kupili vsaj tako lepo mašno obleko. Lepe so procesije v križevem tednu. V ponedeljek gremo mi v Kotlje, v torek pridejo Hotuljci k nam. Če potem po opravi radi zavijejo na Selah h Klančniku, v Kotljah k Toniju, kdo jim bo to štel v zlo, ko pa morajo ves teden težko delati. Pa tudi to zdaj bolj in bolj pojema, kakor pač vse take stare navade.

Sv. Neža, selska podružnica. Rekla mi je pred leti mlada gospa v Slovenjem Gradcu: »Kakšna svetnica pa je ta sv. Neža? Če je suša, greste s procesijo prosit tja za dež, in pride. Če je preveč dežja, greste spet prosit za lepo vreme, in se naredi.« Odgovoril sem: »Veste, gospa, kaki nežni, ljubeznivi deklici vsak rad njeno prošnjo usliši. Tako tudi ljubi Bog prošnjo sv. Nežice, s trinajstimi leti so jo umorili.«

Čudno je, da se je sv. Neža skrila v tisto močvirnato globel. Ljudsko izročilo pravi: »Zidati so ji začeli cerkev na Vodovnikovem travniku, torej na lepem hribčku s čudovitim razgledom na vse strani. Pa se je gospodar Vodovnik pritoževal, da mu bodo ljudje vse naokoli potepali in pomandrali. Pa se je svetnica, užaljena, umaknila v dolino pod Vohnetom in Mežnarjem, čisto na koroško mejo.«

Sezidana je bila cerkev leta 1554, kakor spričuje letnica, vrezana v velika vrata, ki smo jih morali sedaj nadomestiti z novimi, kakor tudi stranska.

Spočetka je imela lesen zvonik. Sedanjega so sezidali leta 1835, preskrbeli tedaj tudi veliki zvon, pozneje še dva. Vse tri je vzela prva svetovna vojna. Zdaj imamo dva železna, za katera se je posebno trudil, kakor tudi za vse druge, rajni cerkveni ključar Franc Grilč-Vohnet.

Tudi notranjost cerkve je čedna. Veliki oltar je lepo prenovil g. Cesar iz Mozirja, stranska oltarja, kjer že slik skoro ni bilo mogoče spoznati, je očistil. Vse je stalo 16.000 kron; stanovanje, hrano in vso pomoč pa so brezplačno dali Vohnetovi. Na novo poslikal, preprosto, je slikar Vašel od Sv. Petra v Savinjski dolini. Dobil je 2500 K; vso oskrbo in

MUZEJ, da bi zajuckal!

V zadnji številki — ste brali, nas je bilo še strah, da bo muzej zaspal. Sedaj bo res nasprotno: obogatil se bo in uredil.

Upostavljen bo žerjav iz nekdanje prevaljske železarne. Muta ga je imela v tem stoletju, sedaj ga je dala muzeju kot drugi znameniti zunanji objekt.

Mežica je postavila staro topilno peč z vsem postrojenjem in s tem imenitno dopolnila svoj rudarski lel muzejske ustanove.

Repač bo končno pokrit.

Okolje bo urejeno.

Zahvala gre kolektivom Mežice, Mute in Železarne Ravne, v kolektivih pa številnim posameznikom, ki so z vsem razumevanjem in osebno mujo podprli rast kulturne ustanove dežele.

Ko bodo muzejski strokovnjaki šestnajstih dežel v septembru letos obiskali tudi ravenski muzej, bodo videli, da ima jo tudi ti mali kraji velike reči.

pomoč so brezplačno dali Vohneči. Deo gratias!

Pripetila pa se je pri tem neprijetna stvar. Oče Vohnet mi je rekel, ko sem nekaj tednov potem prišel k Sv. Neži: »Ko so krušili stari omet, so se pokazale tako lepe slike.« Bilo mi je takoj težko pri srcu. Vprašal pa ga nisem, ali so jih tudi zdrapali s stene, ali kar prebelili. Morda pa so še pod beležem; če bi se kdaj spet belilo, naj duhovnik pazi. Prav zdaj so odkrili freske v cerkvi sv. Antona v Guštanju in pri Sv. Barbari pri Fari. Morda bo mogoče tu kaj rešiti. Naj se pa vestno pazi!

Grob mučnikov pri Sv. Neži. Spomenik — glej prejšnjo številko našega lista — je nekoliko nad gomilo

Grob mučnikov. Žalostna posebnost pri Sv. Neži je ograjeni prostor pred cerkvijo: gomila z velikim križem — družina Kautičnikova s Prevalj je dala postaviti ta spomenik rajnemu sinu Lojzetu in še šesterim žrtvam nemške krvočnosti in krivičnosti ob času zasedbe. Razen Kautičnikovega so tu pokopani še Jurčkov oče in sin iz Kotelj ter Andrejček Kotnikov-Juričev iz Dobrij. Ta je bil pravzaprav še otrok, menda 14 let mu je bilo. Učil se je kolarstva v Šoštanj. Za novo leto je prišel domov. A je našel dom prazen: domači so se umaknili v gozd, da jih ne bi izselili. Pa so ga Nemci ujeli, zaprli v Dravogradu, 12. januarja 1945 ga z drugimi odvedli. Da gre na morišče, si nedolžni deček ni mogel misliti. Kadar mislim nanj, se vedno spomnim slike v nekem nemškem listu, ki mi ga je dala neka Nemka-Dunajčanka na Palah nad Sarajevom, ko sem leta 1941 bival tam kot izgnanec. Pred nemškim vojakom, ki drži v roki revolver, sedi na debelem posekanem drevesu deček in smehljajoče gleda gor v nemškega vojaka. Spodaj je bil podpis: Ein ukrainischer Bandit — (ukrajinski partizan). Temu smehljajočemu

nedolžnemu otroku se pač ni sanjalo, da bo v naslednjem trenutku dobil nemško kroglo. Tako gotovo tudi ne Andrejčku. Med potjo je prosil pri Potočnikovih, v sosesčini, še za kruh. Pa ga je udaril nemški vojak s puškinim kopitom in surovo dejal: »Der wird kein Brot mehr brauchen« (ta ne ne bo potreboval več kruha).

Andrejčka so dali starši po vojni izkopati in so ga prepeljali na domače pokopališče v Ravnéh. Drugi so še tu pokopani. Za tri ne vemo, kdo in od kod so. In njih domači ne vedo, kje počivajo.

Kautičnikov je bil star 27 let, oče treh otrok. Prišel je iz Solčave, kjer je bil pri partizanih. Obiskat otroke. Te so

Nemci vzeli hkrati z materjo, a so jih iz Beljaka poslali nazaj in so bili sedaj pri babici, mamini materi. Kautičnikova oče in mati sta bila že v Nemčiji. Zgodaj zjutraj je šel v Guštanj. Srečala ga je nemška četa, a so govorili slovenski, kar ga je zmotilo in se je izdal; pa so ga prijeli.

Ustrelili so jih v gozdu nad cerkvijo v noči 12. januarja 1945. Pustili ležati v snegu. Našla jih je partizanska izvidna četa, jih spravila do cerkve in tam pokopala.

Prvo nedeljo po dnevu vernih duš je pri Sv. Neži spominsko opravilo za rajnimi in gremo vsakokrat na grob teh narodnih mučnikov. Naj počivajo v miru!

Domača drama v Črni

(Leopold Suhodolčan: Nočni vlak)

Ob tem, da so Črnjani segli po Suhodolčanovem »Nočnem vlakcu«, je treba posebej poudariti tri razveseljive stvari.

Prva je ta, da je domač pisatelj napisal novo dramo in da ta drama obravnava sodobno življenje. Kdor pozna Suhodolčanovega prvenca »Oblaki so rdeči«, bo videl pri »Nočnem vlakcu« znaten napredek tako glede vsebine kot oblike. Ne da bi imel kaj proti simbolizmu prve drame, je vendarle v primeri z njo »Nočni vlak« neprimerno bolj življenjski, nam bližji, ker stoji na trdnih tleh naše stvarnosti in jo pogumno kaže takšno, kakršna je, ne da bi jo kakorkoli skušal olepšati.

Druga razveseljiva stvar je v tem, da so igralci segli po domačem delu. Saj nima človek nič proti tujim dramatikom in vsesplošno je znana stvar, da Slovencem veliki dramski pisci šele rastejo, pa vendarle se nam zdi, da nas že kino zadosti zalaga z zgodbami od drugod, zakaj bi še pri igranju segali za vsako ceno na tuje?

Tretja stvar pa je, da so domači gledalci domače delo tako lepo sprejeli. Res je, da se niti ob krstni predstavi v Črni niti ob reprizah ni trlo v dvorani toliko ljudi kot na primer takrat, kadar kje gostujejo Avseniki, toda tisti, ki so prišli, so igro pozdravili. Pri tem je treba reči, da drama nikakor ni lahka ne po zgradbi ne po vsebini. Če bi jo človek v treh stavkih povedal sosedu, že. Zgodba je res tako moderna, da je že kar pusta:

Glavni osebi sta mlada zakonca. Starši jima kuhajo in ju prenočujejo, skrbijo za otroka, ki ga je žena nezakonskega primesla za doto v zakon, mlada dva pa hodita po sestankih, se prepirata in pretepata in hodita vsak zase na dopust. Preprosta, dolgočasna, grda zgodba, če je pisatelj ne bi pogladil in nam poka-

zal vzrokov, zaradi katerih je prišlo do nje in — žalostnih posledic.

Prav zato, da bi nas prisilil, da bi se enkrat resno zamislili nad takšnimi vsakdanjimi stvarmi in globlje prodrli vanje, pa seveda tudi zato, ker je življenje samo malokdaj razdeljeno na »dejanja«, se je Suhodolčan poslužil modernih prijemov pri pisanju.

Mlada žena se zabava na Bledu, ko po radiu zve, da se ji je doma ponesrečila hčerka. Še isto noč sede s prijateljico na vlak in se odpelje domov. V presledkih pripoveduje svojo zgodbo, se izpoveduje in obenem očiščuje, spoznava moževe in svoje napake: oba sta otroka zadnje vojske. Zaradi grenkih spominov se jima mudi živeti, naglica pa ni strpna. Tako se zgodba odvija nazaj v preteklost skozi enoličen ropot koles. Nazadnje se vsa družina sreča v bolniški čakalnici in v strahu in upu pričakuje izid operacije. To je konec drame. Ne vemo, če bo otrok ostal živ ali ne. Vemo le, da je vinjenemu očimu zbežal iz rok na cesto, naravnost pod avtomobil in vemo, zakaj je očim pijanec. Vemo in vidimo, kako je ta dogodek pretresel vso družino in na koncu ostane upanje, da se bodo razmere izboljšale.

Črnjanski igralci so spet enkrat pokazali svoje zmožnosti. Posebno prepričljiva sta bila nosilca glavnih vlog, vse priznanje pa gre režiserju Alešu Mrdavišču za to, da je težavno nalogo dobro opravil.

Če dodam še, da j bila scena zelo posrečeno postavljena in je povsem odgovarjala dramu, lahko zaključim z ugotovitvijo, da je bil Suhodolčanov »Nočni vlak« brzec, brez zamud in drugih nevspečnosti, ki bi delale vožnjo zoprno.

M. K.

„Na tej parni je začel Voranc pisati“

Pri Prežihu bodo medtem odkrili tak spomin na Vorančeve pisateljske začetke. Tam je namreč začel s svojimi okornimi samorastnimi vrstami in dosegel prvo objavo leta 1909 kot 16-letni kmečki poba.

Bo cela reč takrat v Kotljah. Pevci zamejske Koroške pridejo, iz Podjune, Roža, Zilje, pa bodo zapeli tudi tisto o britofu, ki je skopan in je moj pobič tam pokopan...

Šele 14. avgusta bo to, mi pa zaključujemo redakcijo lista že 1. avgusta, zato bomo mogli o prireditvi kaj več povedati šele v naslednji številki.

ČLOVEK NA ZIDU

NOVA KNJIGA O KOROŠKIH LJUDEH

Lansko leto so v Ljubljani uradno priznali, da ima Mežiška dolina svojega pisatelja: Leopolda Suhodolčana so sprejeli v Društvo slovenskih književnikov.

Letos je izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani v zbirki »Tokovi časa« njegovo prvo zbirko novel »Človek na zidu«. V resnici je to Suhodolčanova tretja knjiga, saj ga poznajo predvsem otroci po zbirkah »Ognjeni možje« in »Sejem na zelenem oblaku«. Precej njegovih mladinskih iger so uprizorili pri radiu in veliko drobnih zgodb je raztrosenih po najrazličnejših mladinskih listih.

Novele, ki so izšle v zbirki, so, razen zadnje, izbor iz tega, kar je objavljala zadnja leta v literarnih revijah »Naša sodobnost« in »Nova obzorja«.

Na kratko razširjeno kazalo — saj pisanje vsebin ni glavni namen poročila — je naslednje:

Prva novela »Človek na zidu«, po kateri ima vsa zbirka ime, opisuje človeka, ki nosi v sebi spomine na zadnjo vojsko in zaradi njih ne more zaživeti novo, polno življenje.

»Večerja v sivem« poda smrt starega vaškega mogotca, ki mu vest v njegovi zadnji uri priredi parado spominov. Pred duševnimi očmi se mu zvrstijo vsa njegova slaba dela.

»Avgustovska romanca« popiše razmerje med vdovo in njenim podnajemnikom; do »razmerja« pravzaprav sploh ne pride.

»Družina Jamnikova« je kronika koroške družine med vojsko in prva leta po njej. Zgodbo nosijo ženske, ki so jih njihovi možje prevarali za lepo v življenju.

»Včerajšnji, današnji dan«, ki bo s svojo zgodbo bralce gotovo najbolj pritegnil, pripelje slovenskega Amerikanca v domovino po nevesto pa mu jo nesrečno naključje iztrga in se mora vrniti sam.

Napisal sem, da smo dobili novo knjigo o koroških ljudeh, pa ne bo čisto držalo, vsaj v tistem tradicionalnem pomenu ne, ki ga v naši zavesti ima ta pojem. Ravne in Prevalje bo domačin res takoj spoznal v štirih novelah, ljudi pa ne, ker pisatelj ni fotografiral, temveč ustvarjal.

Suhodolčan je torej pisal o koroških ljudeh, toda ti ljudje so se od Prežihovih časov sem spremenili. Niso več sužnji dela, temveč gospodarji. Niso več zaprti v ozko obzorje svoje doline. Zadnja vojska in predvsem čas po njej sta jim odprla pot v svet. Klasičen tip polproletarca, ki je bil tako značilen za Mežiško dolino, počasi izginja. Življenjski standard je višji, povprečna izobrazba tudi. Staro se meša z novim in novo zmaga. Vedno več je ljudi, ki delajo svojih sedem, osem ur na dan, ves ostali čas pa lahko živijo.

Te sloje nam popisuje Suhodolčan ponekod z rahlo ironijo, drugje s trpkostjo, vedno pa z veliko osebno prizadetostjo in vselej pošteno, ne da bi potvarjal resnico.

Zelo značilno za njegove junake je, da so nekje v sebi vsi bolj ali manj omamljeni od strahot zadnjega svetovnega klanja in se bojijo novega. Pri tem nikakor ni potrebno, da bi bil človek že pesimist in paničar, če se zamisli ob brezglavi svetovni politiki in postane brez vidnega vzroka zagrenjen.

Drug element v Suhodolčanovem pisanju je odpor proti nezdravi dediščini malomeščanstva, ki ga tako vsiljivo ponuja preteklost in se ga nikakor ne moremo in ne znamo znebiti. To je tista miselnost, ki povzroča, da nam je kljub radiu, televiziji, predavanjem in kinu še vedno sosedovo umazano perilo najbolj zanimiva stvar na svetu in hvaležna snov za neskončne pogovore.

Na kratko torej: junaki so vsakdanji ljudje, ki živijo vsakdanje življenje in nosijo v sebi vsak svoje lačno dušo — lačno lepote, ljubezni in miru.

Suhodolčanov stil je moderno pobarvan realizem. Na tem mestu mi pomeni realizem tisti dobri stari način pripovedovanja, ki odvija pred bralcem dogajanje tako, da človek ves čas ve, kje je rep in kje glava, moderno pa mi pomeni poglobljanje v duševnost junakov, odkrivanje neločljive povezanosti vsakega človeka s spomini, nenehno prepletanje sedanosti in preteklosti in notranji samogovor.

Suhodolčanov jezik je skrben in barvit, nekatere prisposode posebno lepe.

Po vsem tem ni težko zaključiti, da je Suhodolčanov prvenec uspel in da zasluži, da v knjižnicah vprašamo po knjigi »Človek na zidu« in pogledamo sebi in svojim sosedom v oči.

M. K.

NE UTEGNEMO VEČ

Življenje se kar usiplje. Dogodek za dogodkom — vse lepo, zanimivo, vredno zabeležbe in na vseh področjih!

Bili so časi, ko smo čakali na domačo teatersko prireditev kot levi in smo jo potem dvakrat popisali, sedaj bi jih komaj našli. Izvrstna predstava »Metež« domače igralske družine bi zaslužila tako oceno na papirju, a prikrajšana ni, ker jo je ocenilo ljudstvo z vsem zadovoljstvom. Pa gostovanja, nadaljnji nastopi Ljudske univerze, delo posameznih družtev in organizacij, med katerimi bi morali o mladem Turističnem društvu na Ravnah kaj bliže zabeležiti. Obisk ravske godbe po bolniških domovih je tudi tak lep dogodek, pa prireditev in pesem v Pliberku, ko so možje in puobi, žene in dekleta Podjune zapeli v Vorančev spomin. Da bo meja odprta bi morali kot prvi mejaši vsaj na Ravnah kaj reči, se veseliti in hudovati (zaradi napredka na svetu in zaradi večnih obiskov) — in tako naprej, naprej.

Malo kdo pomaga, sami ne utegnemo. Le tu pa tam kdo vpraša: »ali bo o tem kaj zapisanega...?«, mesto da bi zapisal in poslal. Vedno smo tudi v zamudi. Z meseci se vse stara in že viri novo. Tudi,

če je bil tedaj kak zanimiv prepričanje, kako poučno navzkrižje, je ob izidu lista že vse poravnano in opravljanje ne bi imelo več smisla.

Kako navdušujoča je ta hitrost dogajanja in napredka. Včasih smo na težavah ždeli, sedaj napredek komaj zabeležujemo, tudi v teh in takih drobnih dokazih življenja in dejanja našega ljudstva.

Vseeno naj bi bilo to nekako opravičilo uredništva oziroma iskreno vabilo k sodelovanju pri listu.

★

»SODOBNO GOSPODINJSTVO«

Naše uredništvo prejema v zamenjavo revijo »Sodobno gospodinjstvo«. Revija objavlja na 32 straneh vsakokrat toliko zanimivega branja za vse naše domove, zlasti še za žene in matere, ki so poleg gospodinjstva še v službah. Naj tu povzamemo vsebino ene izmed letošnjih števil.

V začetku beremo članek o pomenu šolskih kuhinj za zdrav razvoj in boljše učne uspehe šolskih otrok. Mnogi starši bodo z zanimanjem prebrali članek o tem, kako so v Lenartu v Slovenskih goricah znali narediti roditeljske sestanke zanimive in privlačne. Zaposlene žene, ki jim domače gospodinjstvo jemlje dosti preveč časa, bodo v članku o servisni službi stanovanjske skupnosti lahko našle pot, kako bi tudi v lastni stanovanjski skupnosti brez posebnih težav prenesle posamezna gospodinjstva dela v servise. Tiste gospodinje, ki same perejo v servisnih pralnicah, bodo vesele navodil za strojno pranje navadnega perila in perila iz umetnih vlaken. Ta navodila bodo dobrodošla tudi strokovnim močem v servisnih pralnicah. Pralnice in pralne stroje zadeva tudi anketa v tej številki, ki bo pomagala osvetliti nekatera vprašanja okrog pranja izven gospodinjstev.

Bralci so veseli, če revija v njihovem imenu predlaga izboljšave, ki bi bile koristne za vse potrošnike. V tej številki bodo lahko brali o predlogu za boljši način izdelave kuhinjske emailirane posode in o posnemanju vrednem načinu prodaje mesnih in mlečnih izdelkov v celjski samopostrežni trgovini.

S področja oblačena beremo o novostih in pomanjkljivostih letošnjega sejma mode in modne revije. Prav je, da se je revija spomnila tudi zakona o gospodinjstvih pomočnicah in objavila osnovna načela, ki se jih morata držati gospodinja in gospodinjstva pomočnica.

Številka prinaša tudi nadaljevanje in konec članka o gorivih, o kurjenju in o gospodinjstvih kurščih. Ob pojavu prve domače peči na trajno gorenje je prav, da je objavila revija članek o načinu kurjenja v taki peči, ki je zaradi svoje praktične vrednosti ter lepe zunanje izdelave postala zelo priljubljena v gospodinjstvih.

S področja prehrane prinaša revija zanimiv članek o piščancih — brojlerjih, o pomanjkljivostih o delovanju naših hladilnic in o bananah.

Revija »Sodobno gospodinjstvo« izhaja mesečno. Izdaia jo Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani. Miklošičeva štef. 4, kjer se lahko tudi naroči. Letna naročnina znaša 500 dinarjev.

CERKEV SO »ZASLUŽILI«

Ob zbarkivanju okoli fužin so sodelavcu našega uredništva povedali še zanimivost, kako je Mežica dobila novo cerkev. Mežiški kovači in fužinarji so jo pred 120 leti pravzaprav »zaslužili«. Do tega je prišlo na ta način:

V Mežici so imeli le majhno kapelo in so zato ljudje hodili k opravičilo v Pliberk. Kovači, ki so redno vsako nedeljo zavili tam tudi v gostilno, so seveda redno delali »plave« ponedeljke. Končno je grof izračunal izgubo teh izostankov in raje leta 1840 postavil svojim kovačem cerkev v Mežici.

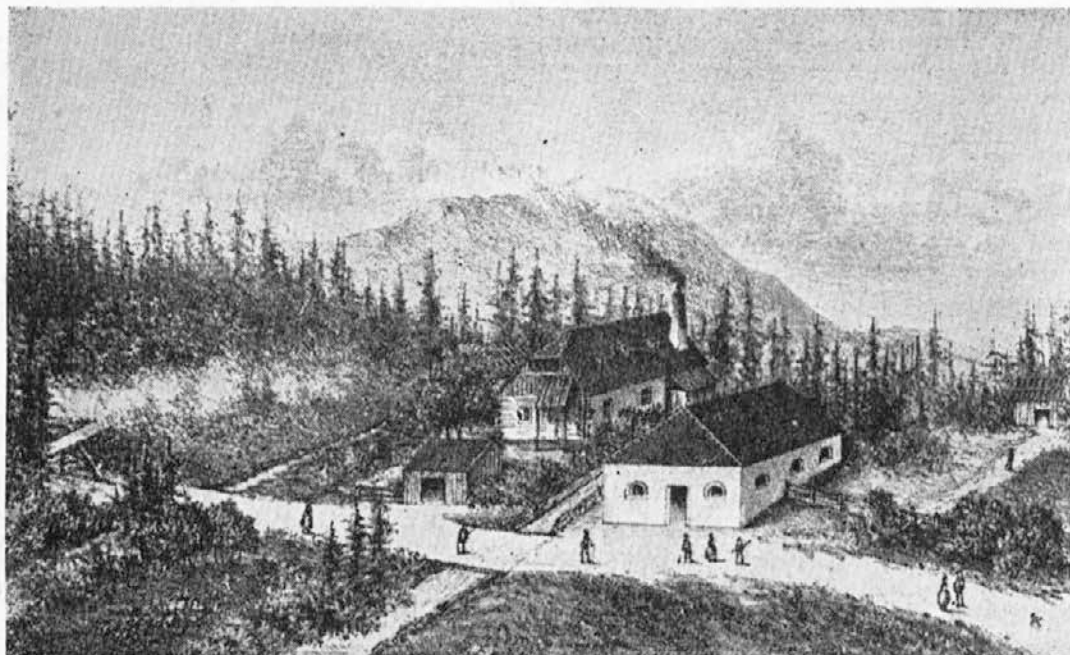
Spomin iz davnin

V »Koroškem fužinarju«, letnik 1955, številki 10-12, je Rudolf Jasser takó enkratno zapisal spomin o kosu naše tradicije v Mežici, kjer je v stoletjih cingljalo na kratkem toku potočka Šumca kar šest kovačij. Kladiiva so gnali repači.

Danes objavljamo tu podobe teh obratov, in sicer po vrsti od prve do šeste, kakor so stali ob potoku na njegovi poti do Mežice.

Samo »Stahlhämmer« so uradno označevali ta klavir na Šumcu in nič drugače — torej poudarek na **jeklu**, na žlahtni sorti železarske vrste, ki je v deželi kraljevala in ostala.

Marjan Kolar je za uredništvo obhodil ostanke te jeklarske harfe ter zapisal o preostalem. Berite Jasserja, poglejte slike in podpise, da oživimo spomin iz davnin na tradicijo jekla v deželi za kvalitetni zven predvsem v novi dobi.

Prvi obrat od izvira navzdol. Nehal je pred 80 leti. Danes je na tem kraju Krebsova hiša, Podkraj številki 30

Sledila je ena najstarejših teh fužin. Danes je tam Potočnikova bajta, Podkraj številki 6

PODOBE

Najstarejši mežiški fužinar

Letos meseca januarja je minilo 88 let, kar se je rodil Anton Maklin, sin premogarja Šimona Maklina in matere, kmetske hčere Apolonije, rojene Veselke. Že zelo mlad je moral prijeti za delo v fužini in se učiti pod težkim kladivom za obdelavo finega jekla. Izučil se je za najboljšega delavca. Bil je priden, vedno trezen in ni poznal alkohola pa tudi ne tobaka. Sploh ni šel nikdar v gostilno in na veselice. Doma je pomagal pri delu starišem, ki so imeli v najemu toliko sveta, da so gojili kravico in po dva prašička. Prihranil si je lepo vsotičo denarja. Poročil se je šele po smrti starišev. Žena mu je rodila štiri fante, dva sta mlada umrla, dva pa še živita. Postal pa je hitro vdovec in se ni več poročil. Sedaj živi pri enem sinov, ki je tudi poročen in ga oskrbuje.

Kakor je bil vsa leta zdrav — zdravnik sploh ni potreboval nikdar — je postal sedaj zelo ubogi, skoro čisto slep in ne more več iz hiše sam. Pokojnino dobiva še precej lepo, pa kaj, ko je ne more uživati.

Dolžnega se čutim, da napišem o možu, ki je bil res dober človek. Prilagam tudi sliko, če se bo dalo kaj napraviti. Morda je še kdo njegovih sodelavcev na Ravnah. Tudi on je namreč nekaj časa delal v vaši tovarni, sicer pa je Maklin edini še živeči mežiški fužinar, ki ni poznal nič drugega kot delo in dom. Bil je zmerom bolj sam za sebe. Medtem ko so si njegovi sodelavci napravili ob nedeljah kratek čas z različnimi igrami od kegljanja do rolkanja in kvartanja, Ma-

koroških fužin

klina niso dobili zraven. Nekateri so imeli veliko veselje s pticami. Lovili so jih na limance — »štiglice«, »cajzlee«, gojili mlade drozge, kose in kanarčke. V vsaki hiši si videl po stenah kletke in vseprek je čivkalo. Kovač Peter Cvikel si je dovolil šalo, da je vlovil vrabca ter ga potem prebarval in prodajal kot plemenito ptičico. Ptiček se je potem v

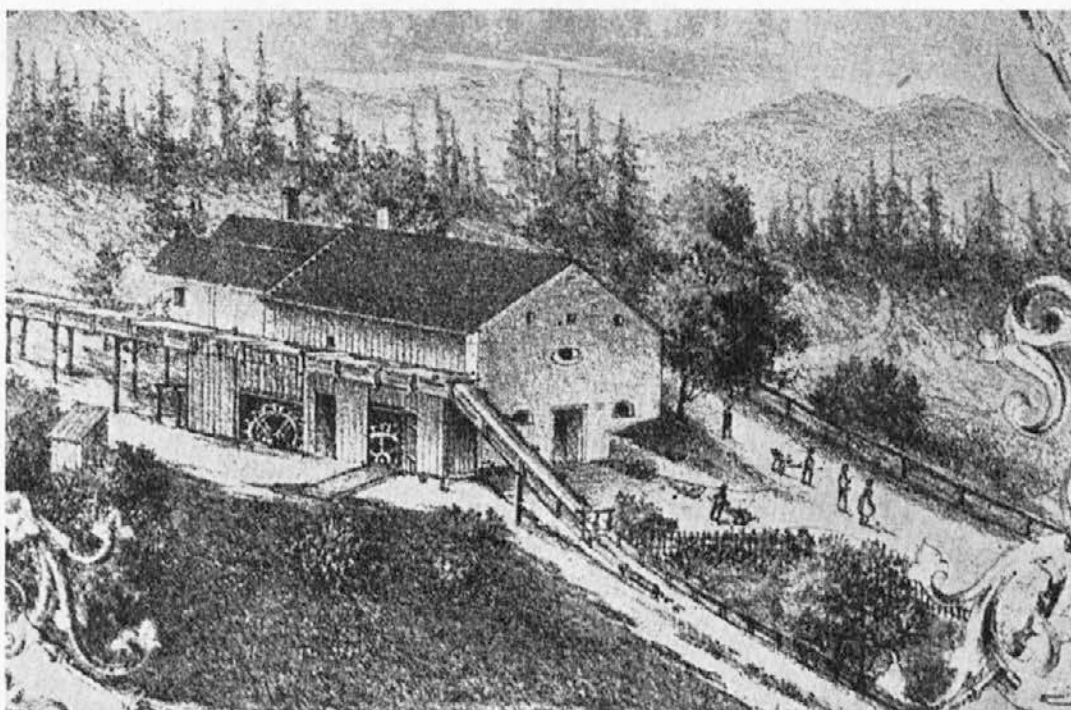
kletki skopal in je postal spet vrabec. To je bilo smeha in norčevanja med fužinarji. Med ujimi pa so bili tudi strastni ribiči. Postrvi je bilo tedaj v potoku še precej, posebno lepi komadi so bili v jezeh in tolmunih pri fužinah. Lovili so jih in pekli kar na fužinskih ognjih. Vsega tega se Maklin ni udeleževal.

Zanimivo in po svoje vedro je bilo življenje za časa mežiških fužin. Vedno nas je manj teh prič in nazadnje bo ostal le še zapisan spomin.

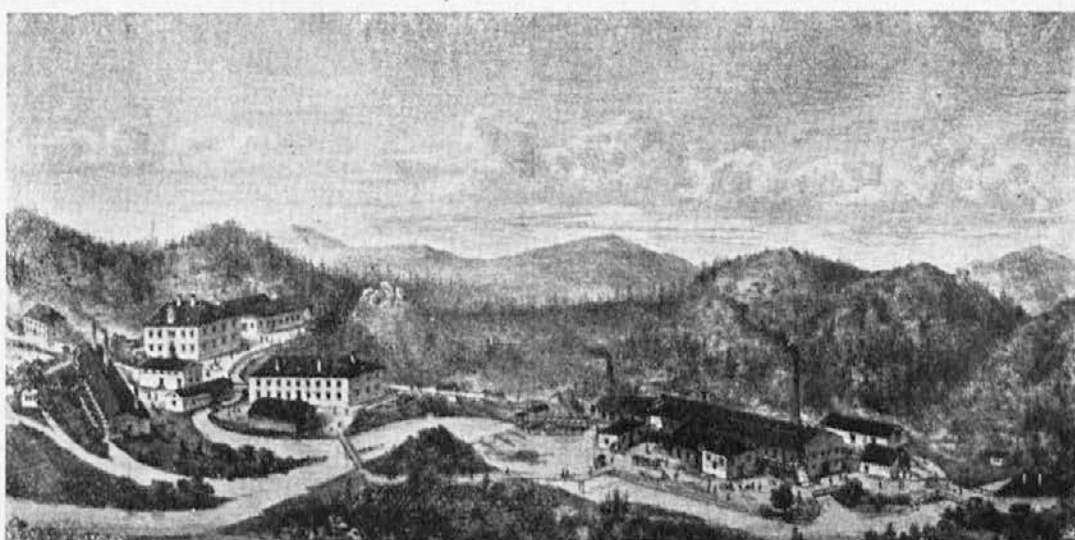
Rudolf Jasser

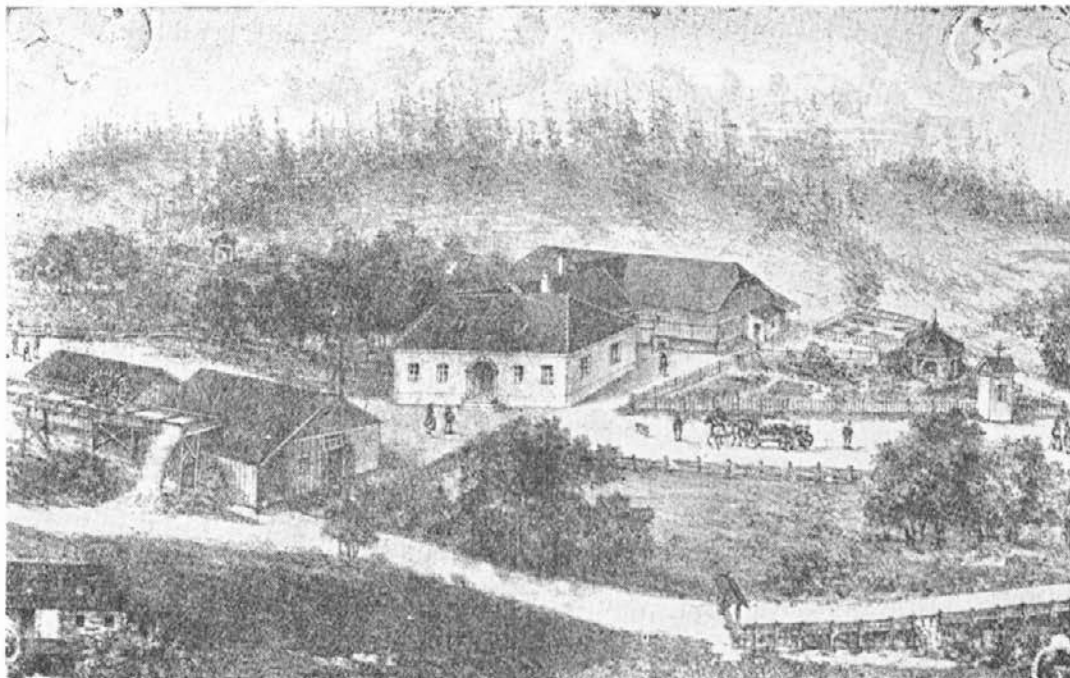
Ta lepa »fužinarska kmetija« je ustavila po prvi svetovni vojni. Leta 1940 jo je kupil Kunc in je točno na istem prostoru postavil hišo (»Toni-kajža«), Podkraj šte. 4

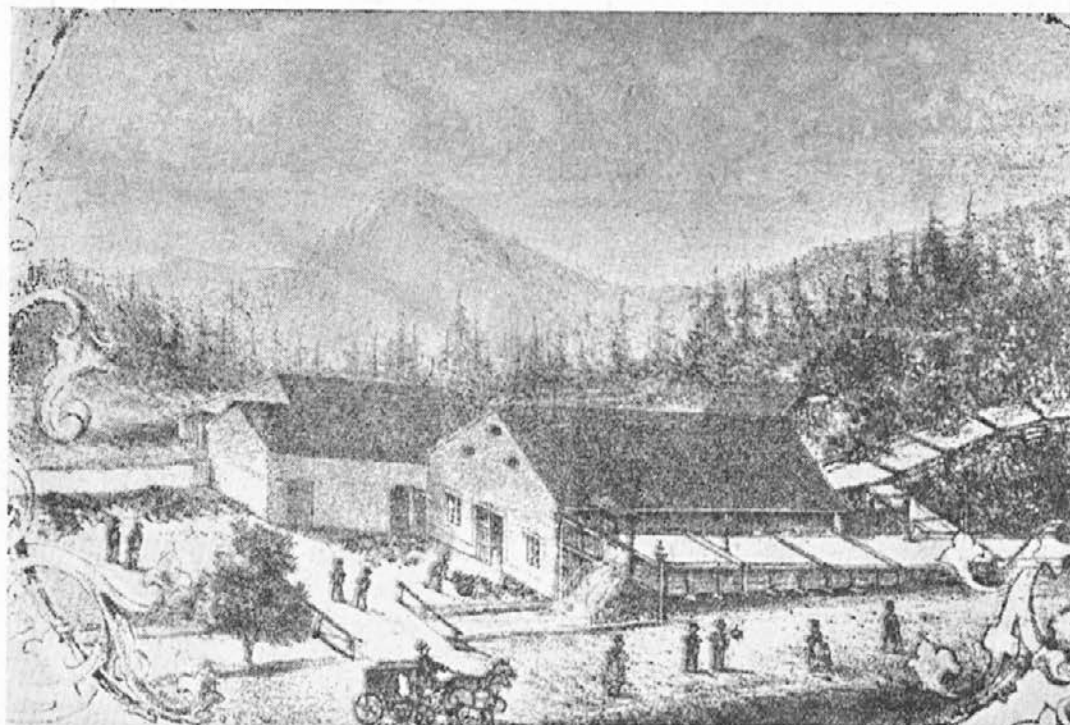
Od četrte fužine je ostal samo še zid. Zdaj je tam Kasnikov vrt

To pa so bile fužine v Crni — začetki jeklarstva v naši dolini in zibelka Jeklarne na Ravnah. Kar »Stahl- und Eisenhütte« je glasil uradni naslov, da bi kdo na jeklo ne pozabil. Začetki, prvi nakup in prodaja se omenjajo že okoli leta 1620. Fužine so bile v Mušeniču in smo nedavno objavili sliko ostankov zidovja

Peti obrat je bila »Pungartnikova« fužina, Mežica šte. 46. Najstarejša je in najdelj so delali v njej. Do prve svetovne vojne je bil njen lastnik grof Thurn. Potem jo je kupil Konečnik, od tega pa Pungartnik

Zadnja pa je bila »pokerca«, že čisto na vasi, blizu ceste. Tu torej niso kovali, temveč čistili izdelke s peskom in z apnom, nazadnje pa še polivali z vodo, da je kovina »dobila rožo« — plavkast, jeklen sijaj

ZE DRUGA »KIDRIČEVA NAGRADA« NA RAVNAH

S ponosom objavljamo, da je v naših vrstah že drugi nagrajenec »Kidričeve nagrade«, ki jo podeljujejo vsako leto za krepitev domače proizvodne moči. Tokrat je prejel to priznanje naš inž. Milan Dobovišek.

V naši jeklarni je inž. Dobovišku uspelo zliti skupaj dvoje jekel, ki sta popolnoma različni po svojih lastnostih. Eno je rezilno, drugo navadno (osnovno). Takšno zloženo jeklo se uporablja za industrijske nože v tobačni, furnirski, usnjarski, papirni itd. industriji. Tako izdelane nože imenujemo platirane, litje dvoje vrst jekel pa imenujemo kompond (Compound) litje.

Platirani noži dosegajo v prej omenjenih industrijah boljšo storilnost kakor oni, ki so izdelani iz enega samega (rezilnega) jekla. Brušenje teh nožev, celotna termična obdelava kakor tudi poznejša uporaba v predelovalni industriji redko privedejo do lomov, ker ima platirani nož za osnovo navadno mehko železo, na katerem je zvarjena samo tenka plast rezilnega jekla.

V naši državi veliko platiranih nožev še vedno uvažamo in izdajamo za to dragocene devize, ker zahtevajo naročniki v pretežni meri samo platirane nože. Inž. Doboviškov podvig je žel zato prvo priznanje, ki je istočasno tudi priznanje kolektivu.

Varnosti prednost!

Svarilo iz I. polletja 1960

6 nesreč bi bilo manj, če bi žerjavovodje in privezovalci upoštevali opozorilo, da naj se breme ne dvigne prej, dokler se privezovalac ni dovolj odmaknil oziroma, da se mora privezovalac prej odmakniti od bremena, preden da znak za dvig. Isto velja tudi za mala dvigala in premike.

3 nesreče bi izostale, če bi prizadeti uporabljali azbestno zaščito — vsaj predpasnike in vsaj za trenutek ulivanja.

3 nesreče bi izostale, če bi prizadeti uporabljali zaščitna očala oziroma zaščitne obrazne mreže.

3 nesreče bi bile manj, če bi bil na delovnem mestu upostavljen in vzdrževan vsaj osnovni red.

4 nesreče bi izostale, če bi prizadeti pred uporabo pregledali in uredili orodje... itd.

Koliko te nepotrebne nesreče in škode bi izostalo, če bi vsak pri svojem delu vključil več osebne previdnosti in varnostne discipline za borbo proti nesrečam pri delu predvsem v svojem lastnem interesu.

Vključimo lastno previdnost toliko bolj in toliko prej, kolikor še kje ogrožajo delovna okolja in pritiska tempo dela (tesnoba, natrpanost dvojne tonaže itd.)

Varnosti prednost! je parola modrih ljudi. Ne čakajmo na opozorila. Prisluhnjimo ji in ukrepajmo tako zase, za fabriko in za skupnost.

USPEL SEMINAR IZ MEDICINE DELA

Slovensko zdravniško društvo, sekcija za medicino dela, sta v juniju 1960 priredila na Ravnah seminar za bližje zasledovanje zdravstvenih ogroženosti v črni metalurgiji.

Ravne niso izbrali slučajno, temveč je tu že več takih nastav, ki za svrhu preventive dalje analizirajo te pojave. Po predavanju o tehnologiji črne metalurgije (inž. M. Šipek) in po ogledu delovnih mest so si v dveh dneh sledile naslednje obravnave:

- Zdravstvena problematika obratne ambulante Železarne Ravne (dr. Bogomir Celcer)
- Vročina na delovnem mestu (dr. Janko Sušnik)
- Profesionalna naglušnost (dr. Berčič)
- Bolečine v križu (dr. Koršič)
- Silikoza (dr. Piskernik)

Teksti predavanj so razmnoženi in na razpolago v naši strokovni knjižnici; po možnosti pa bomo posamezne stvari objavili tudi v tovarniškem glasilu.

Z DEZJA POD KAP

»Oženil sem enostavno svojo gospodarico, da bi ji ne bilo treba dajati kar pol plače za stanovanje.«

»In?«

»Zdaj ji moram dati pa vso plačo.«

LJUBITELJ NARAVE

»Kakšen član 'Ljubiteljev narave' pa si ti, ko po ves dan sedi v gostilni?«

»Saj ravno zato sem tu. Tukaj namreč točijo naravno vino.«

Čečovje — naša dobesedna stanovanjska skupnost

Čečovje se nam dopade tudi zato, ker tam ni nikjer spredaj in nikjer zadaj, ampak je povsod lepo

Ivan Globočnik

Iz naše stanovanjske skupnosti

Veliko se govori o stanovanjskih skupnostih in še več piše. Le malo pa je znano našim krajanom o naši — raven ski — stanovanjski skupnosti. Ta je sicer šele v začetnem razvoju svojih novih dolžnosti, vendar se že prav živo zajeda v naše vsakodnevno življenje. V njenem območju, ki obsega celotno mesto Ravne in naselje Kotlje, prebiva vendar okrog 6000 prebivalcev. Ti se vsakodnevno srečujejo z različnimi težavami, ki naj bi jih skušala premagovati in pomagati rešiti prav ta skupnost. Večina prebivalstva tega območja je zaposlena v železarni, zaradi tega temu kolektivu ne sme biti vseeno, kako živijo njihovi delavci ali uslužbenci ter njihovi svojci izven železarniške ograje. Našo skupnost čaka veliko dela, zaradi tega bo tu potrebna izdatna pomoč vseh in ne samo dobra volja nekaternikov.

To našo stanovanjsko skupnost vodi 37-članski svet skupnosti s petčlanskim izvršnim odborom na čelu. Ta ima delo razdeljeno po različnih komisijah in svetih, kot n.pr.: poravnalni svet, potrošniški svet, komisija za servisne službe, gospodarska komisija, komisija za pomoč družini in gospodinjstvu, komisija za pravno pomoč in nasvete državljanom, komisija za pomoč hišnim svetom ter svet za kulturno razvedrilo družin. Res je, da ti sveti in komisije še niso zabeležili vidnejših uspehov in da je njihovo delo šele načeto, vendar bo vedno več dela za vsakogar, ki se bo poglobil v področje svojega sodelovanja. Formira se že prvi servis skupnosti in to servis za finančno-knjigovodsko pomoč hišnim svetom in državljanom pri upravljanju stavb. V teku pa so tudi vsa potrebna dela za pralni servis, v sklopu katerega bodo tudi krpalnica, likalnica in podobno. Za ta servis je že sedaj veliko zanimanje in povpraševanje. Vse kaže, da je ravno ta servis za sedaj kraju najbolj potreben. Zaradi tega nudi tu precej izdatno pomoč kolektiv železarne ter društvo naprednih žena.

Intenzivno se dela tudi na urejevanju novega naselja Čečovje. Z organiziranim prostovoljnim delom samih prebivalcev

urejemo zelenice, grede s cvetjem, razne nasade itd. Pri vsem tem so doslej prebivalci tega naselja opravili že nekaj tisoč prostovoljnih delovnih ur. Tudi stavbe so se že v večini primerov okrasile z zelenjem in cvetjem na balkonih oziroma oknih. Vendar pa je pri tem še vedno opaziti na nekaterih balkonih, in to celo na stolpnica, prazne posode oziroma korita za rože. Kje je iskati vzrok za tako stanje, je menda že vsakomur jasno. Pri njih samih, ker se ne potrudijo niti toliko, da bi v že pripravljena korita nasadili primerne rože, tako kot je to storila večina. Ali nekaterim res ni do tega, da bi bila stavba, v kateri prebivajo, pa tudi okolica lepa in privlačna? Kar oglejte si take stavbe in njihovo okolico, pa presodite sami, ali je to lepo in prav?

V dnevniku »Delo« z dne 12. julija t.l. sem našel članek, ki v veliki meri zadeva tudi naše prilike. Med drugim piše takole: »Vedno več je velikih stanovanjskih blokov, kjer so predvsem družine deležne lepih sodobnih stanovanj. Čeprav so to družinska stanovanja, pa graditelji nekako pozabljajo na to, da bo v hiši tudi mnogo otrok. Zanje pa prav res marsikje ni predviden prostor. Otroci so vsem nekako odveč. — Zakonski pari nevajeni otroškega krika, ki so morda po naključju zašli v stanovanje, namenjeno petčlanski družini, se jezno ozirajo za živahnimi malimi stanovalci, odveč so starejšim, ki so pozabili na lastno igrivost v detinjstvu; o otrocih in njihovem razgrajanju okoli hiše resno razpravlja hišni svet in o tem, da je treba obvarovati lepo urejene zelenice. Zato na otroke pogosto zakriči hišnik, se razsrdi nad njimi predsednik hišnega sveta — skratka, vsem so napoti.

Nedvomno so zelenice lep okvir novi stavbi in je prav, da jih okoli blokov tudi urejamo in negujemo. Vendar bi morali ob tem pomisliti tudi na otroke, ki pogosto nimajo svojega kota. Ob tem, ko stanovalci razpravljajo, kako bi zelenice obvarovali pred otroki, naj bi tudi govorili, kje bi otrokom uredili prostor, ki bi bil samo njihov, in kjer bi se lahko

po mili volji sprostiti pri igri, ne da bi motili starejše. Potem bi bile tudi zelenice in cvetje obvarovano...«

Tudi pri nas v novem naselju na Čečovju je tako. Otroci se nimajo kje igrati. Če so na travi, zelenici, jih preganjamo z njih, da ne bi uničili tega, kar je že urejeno. Na cesti jih je največ. Tam ogrožajo varnost vedno bolj naraščajočega prometa, pa tudi lastna življenja. Zaradi vsega tega smo že pristopili k temu, da še v letošnjem letu, kolikor bo možno, uredimo vsaj nekaj primernih otroških igrišč. V tem oziru je zelo hvala vredna pobuda in pripravljenost nekaterih prebivalcev Čečovja, ki so pripravljeni za otroke s prostovoljnim delom v svojem prostem času v obratih železarne pomagati izdelovati razne primerne otroške naprave. Načrte zanje sedaj že imamo. Skupno z zastopniki različnih društev in organizacij smo že tudi določili lokacijo za okoli deset takih igrišč na Čečovju. K tem igriščem pa moramo nujno postaviti na primerna mesta tudi klopi. Marsikatera mati bi prav rada sedela ob otroškem igrišču in opazovala igro svojega in drugih otrok, pri tem pa se tudi sprostita štirih sten svoje kuhinje. Vse to je sedaj v polnem teku in upamo, da bomo uspeli že do jeseni vsaj nekaj postaviti. S tem bomo otroke res odtegnili od zelenic in s ceste ter jim dali prostor, ki jim bo v veselje, nam pa v čast.

Našo ravensko stanovanjsko skupnost čaka še vedno veliko nalog. Potrebno bo še veliko sodelovanja in pomoči samih stanovalcev in kolektivov ter oblasti, preden bomo uredili še vrsto stvari, saj je treba misliti tudi na ureditev starega dela mesta in ne samo na Čečovje. Vse in vsak uspeh pa je v največji meri odvisen od aktivnega sodelovanja vseh prebivalcev.

Ona: No, danes si pa res lepo natrkan!

On: Čudno, da najdeš na meni tudi nekaj lepega...

— Tožitelj trdi, da ste mu rekli, da je osel. Je to res?

— Res je, rekel pa mu tega nisem!

Betka Krautberger:

Prvi lepih Grkih

(»Kompasova« organizacija potovanja)

Že ob lanskoletnem poslavljanju ob koncu izleta po Italiji je dozorel sklep: naslednje leto nasvidenje v Atenah! Ta je bil popolnoma razumljiv že zaradi tega, ker so marmorne lepote, ustvarjene od rok Rimljanov ob prehodu v naše štetje in pred njim, izzvale veliko občudovanje. Neki tovariš od stroke pa je nam — laikom — še dejal, da so bili Rimljani v teh rečeh le slabi učenci velikih mojstrov Grkov. Toda to ni bil edini razlog, ki je vabil na tako dolgo potovanje. Če prideš enkrat malo v svet in potuješ, to te tako prevzame, da bi še in še potoval in videl nove kraje. O tem bi lahko povedali oni, ki več potujejo. Tudi na letošnjem izletu po Grčiji skoraj ni bilo človeka, ki že ne bi potoval izven naših meja — najmanj pa po Italiji.

Kar ob pričetku leta sva s prijateljico in sopotnico lanske »rajže« pričeli zasledovati oglase naših potovalnih uradov in zasledili nekje v začetku marca obvestilo o prireditvi sedemdnevnega prvomajskega izleta v Grčijo — v Atene in Solun. Organizacijo izleta je vodilo podjetje Kompas. Pisali sva in dobili odgovor s programom in navedbo stroškov potovanja. Nič nisva odlašali. Potrebne dokumente sva preskrbeli in jih poslali Kompas, ki je nato prevzel vso skrb za potne liste, vize itd. Da pri tem ne pozabim omeniti: denar za izlet sva pričeli štediti že prej. Seveda se je bilo treba odpovedati marsikateri modni novosti, — no, saj ni skrivnost, ženske smo že take, da zelo rade mislimo na svojo zunanost, na novo obleko z gubami in brez gub, na čevlje s svinčnikovo peto pa brez pete (ali tudi samo z eno peto ob nezgodi!), na klopuček, na torbico in tako naprej, kdo bi vse to našteval?! Ženske vedo same, kako je s to rečjo, poročeni možje tudi, saj jim te »muhe« kaj rade praznijo denarnice, v boljšem primeru pa krajšajo prihranke za moped, roler ali celo avto — včasih pa morda tudi za kaj bolj potrebnega. V času štednje je bilo treba pač napraviti ovinek ob izložbah — včasih se namreč še naša trgovska podjetja potrudijo z blagom in izložbami, da komaj premagaš skušnjava. Obenem je bilo treba preiti na tople obroke malice, h kateri prispeva svoj delež železarna.

Pred pričetkom potovanja je bilo kar precej nerivo. K temu je prispeval tudi organizator izleta, ki je pičlo pred odhodom dostavil obvestila o času in kraju odhoda, z ostalimi podrobnostmi. Dve noči sta bili skoraj brez spanja: naš koroški vlak je imel po voznem redu prihod v Maribor le četrte ure pred odhodom ekspresa z najinimi dokumenti in devizami za Grčijo. To je bil razlog.

Zadnjo sredo v aprilu zjutraj sva odpotovali. Vendar tokrat vlak le ni napravil zamude in tako smo se dobili z

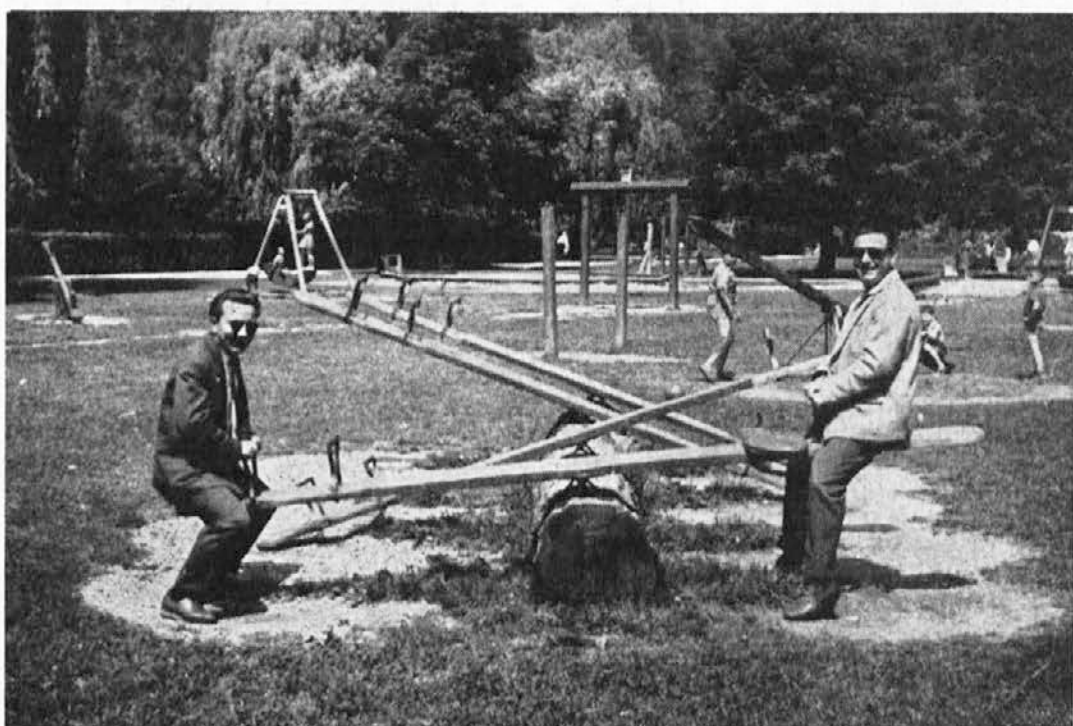
ostalimi izletniki mariborskega okraja v sofijskem vagonu Balkan-ekspresa. Tam pa nismo bili sami — za cel vagon nas je bilo premalo. Midve sva dobili za sopotnike Čehe, ki so šli na obisk k jugoslovanskim znancem, in prav prijetno nama je bilo poslušati pojočo govorico naših severnih bratov. Žal mi je bilo, da smo se od Beograda dalje vozili ponoči, ker teh krajev še nisem videla. Zato pa smo ob svitu prispeli v metropolo Makedonije — Skopje, pred tem pa smo se z ljubljanskimi »Grki« združili v Nišu. V Makedoniji je deževalo, toda to ni zmanjšalo naše dobre volje, saj nas je pot vodila še mnogo dalje na jug — na sonce. Naš spremljevalec po Makedoniji je bil Vardar, ki nam je v divji soteski pri Demir Kapiji komaj dal prostora, pa še umakniti smo se mu morali v predor. V četrtek zjutraj smo se ob sedmih poslavljali v Djevdjeliji od domovine. Cariniki nam niso delali sitnosti, menda smo imeli kar poštene obraze, pa tudi Kompas je svoje uredil. Tu smo pomaknili še ure — za eno uro so Grki pri vstajanju pred nami. Za tiste v Atenah to sicer ne drži, ker odpirajo svoje trgovine — Atene pa so ena sama trgovina — šele ob pol devetih. V Idomeniju, grški obmejni postaji, je bilo kot iz škafa, tako da smo celo uro in pol, kolikor so Grki potrebovali za naše listine — za priljago se še zmenili niso — lahko buljili le v postajno poslopje. Nekateri so že tu prav hiteli zamenjavati dinarje v drahme: 1500 smo jih lahko vzeli s seboj. Vendar so slabo odrezali, kakor

se je izkazalo pozneje v Atenah. Nekateri so si nabasali žepce z reklamami, ki jih Grki radi delijo, že na postaji, čeprav Idomeni ni kak večji kraj. Grki so pač rojeni trgovci. Reklame so seveda tudi v angleškem in francoskem jeziku.

Okrog poldneva smo prispeli v Solun (Thessaloniki), poprej pa smo prevozili širne ravnine. Postanka tu ni bilo dosti, s postaje nismo mnogokaj videli, le to, da je Solun ogromno mesto, ki se razteza v hrib, ter precej novo. Tudi postajo gradijo na novo. Toda o Solunu pozneje. Na povratku smo imeli ves dan časa za ogled tega mesta.

Pokrajina nižje od Soluna je kar čedna, tudi nekaj goved smo zapazili, kasneje smo namreč sledili le ovčjim čredam. Prečudovita je pokrajina ob Olimpu. To »bivališče bogov«, kot so ga imenovali stari Grki in ki po višini presega našega očaka, Triglav, se je prikazovalo iz oblakov vse blesteče in gladko v snegu. Ob njegovem širokem vzhodu in tudi v bregovih so se razprostirala ljubka naselja in dolina pod njim je bila vsa v pomladanskem cvetju, na levi strani pa je pljuskal toпло modro Egejsko morje. Lepota te pokrajine nas je čisto prevzela. Kamere so bile na delu, kar skozi okno, ker ekspres ni hotel zmanjšati svoje brzine.

Tudi tod naprej je pokrajina lepa — Tesalija z Larisso, ki nam je bila znana zaradi povojnih nemirov, in prečudovita soteska južno od Larisse, podobna skoraj našemu Vintgarju, le da je tu prostora še za cesto in železnico. Še bolj proti jugu smo zašli v gorovje, kjer se je vzpenjal vlak nad globokimi prepadi in skozi neštete predore — vedno višje. Kar strah nas je bilo. Mostovi so tu povečini brez ograj in smo zaradi tega imeli občutek, da plavamo nad globinami. Naselja so v tem predelu le redka, nekaj bornih ovčjih staj in seveda ogromno ovčjih čred. Potem pa se je svet obrnil na drugo stran, v dolino. Zavore

Otroško igrišče na Čečovju — za sedaj le še ogled in praksa v ljubljanskem Tivoliju

vlak so bile tako obremenjene, da se je ta na našem vagonu vžgala in smo na postaji v dolini morali mazati.

Nato smo se bližali Parnasu. Nagibalo se je že k večeru in od zasneženih vrhov Parnasa je hladno pihalo. Mrak je prišel še hitreje kljub pomaknjenemu času in tako so nas ob poti pozdravljale le še lučke iz naselij, ki so tu običajno po pobočjih, mnogo manj pa jih je v dolini. Na vlakcu ni manjkalo zabave in tako smo kar naenkrat (po štiriinštirideseturnem potovanju) zavozili v morje lučic in prispeli na cilj — v Atene.

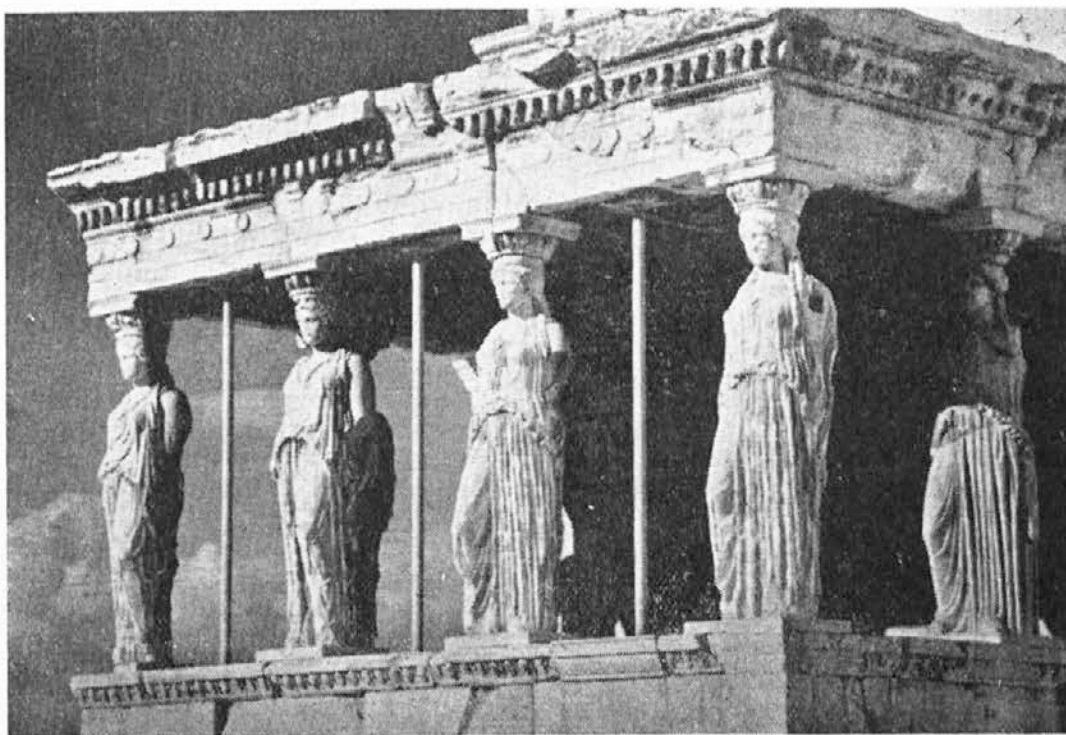
Nastanili so nas v dokaj dobrem hotelu z razgledom na turistom najprivlačnejšo točko Aten in Grčije sploh — na Akropolo. Toda bili smo tako utrujeni, da nam je bilo ob prihodu sem figo mar za vse, kar nas je pravzaprav vabilo na dolgo pot, želeli smo se le pošteno umiti in naspiti! Grčija nima električne železnice in temu primerno smo izgledali, še posebno ker so se v gorovju vrstili predori eden za drugim in smo bili »podimljeni« kot kranjske klobase. Nekaj pravih smo vzeli tudi s seboj, da bi prihranili devize.

Po povratku so nam pripovedovali, da je v domačem kotu v tistem času deževalo, nas pa je naslednji dan v Atenah pozdravilo sonce. Spočiti smo planili k oknom in na balkon ter se zastrmeli na hrib z najvernejšimi ostanki in dokazi nekdanje tako visoke grške kulture — Akropolo. Vsa je blestela v jutranjem soncu v belem marmorju, s Pentelikona, hribovja v bližini Aten. Ogled Akropole je bil določen v popoldanskih urah, zato smo dopoldne izkoristili za ogled najbližjega dela mesta; Atene štejejo namreč skupaj s Pirejem — največjo luko vzhodnega Sredozemskega morja — s katerim so se že čisto združile, okrog poldrugi milijon prebivalcev. Nismo zastoj že pred tem čuli, da so Atene vrata v Orient, življenje je kar precej različno od našega.

Vsak, tudi najmanjši prostorček ob straneh ulic, okenske niše, širše pločnike in prehode, so izkoristili trgovčiči. Tam visijo čevlji s stene, na drugi strani ženska krila, pa zopet drugod jopice, razno metrsko blago, na oglu vreče krompirja, malo naprej vreče orehov, sadje v nadstropjih, perutnina, jajca, zopet dalje pečeno meso na električnih raznih, prodajajo kruhke, pecivo, pa rože, igrače, sončna očala, vse odprto na ulici. Na sredi križišča, vendar ne v centru, v središču prometa, ki je v tem mestu kar precejšen, ponuja mlajši moški glavničke in take drobnarije.

Dve ozki in dolgi uličici so izkoristili mesarji. Kar tu na ulici sekajo in tehtajo, največ ovčetino, pozno v noč. Pa ne samo mesarji, tudi mnogo drugih prodajalcev se trudi za kruh še dolgo potem, ko mesto razsvetljuje umetna luč, seveda poleg »tavern« in »kafeneionov«, ki pa so namenjeni le bolj moškimi obiskovalcem, razen tujih turistov oziroma boljše povedano: turistk, ki se ne ravnaajo po grških običajih.

Toda prodajalci niso kričavi in vsiljivi. Svojega blaga ne skušajo spraviti v promet s tem, da bi prekričali drug drugega. Mirno in z izredno vljudnostjo ti

Kariatide

postrežejo. Tega nismo mogli razumeti, saj so — kot južnjaki — pravo nasprotje Italijanom, ob katerih bi si najraje zaščitil ušesa z vato.

Cene blaga so preračunane na pogajanja s kupcem. Povečini so za 25 in več odstotkov višje od cene, za katero prodajalec želi prodati blago, seveda še z dokajšnjim dobičkom.

Zaneslo nas je skozi prehod večje trgovske hiše. Ta prehod so prav tako izkoristili trgovčiči in uredili za svoje prodajalnice. Zagledali smo živobarvne jopice in seveda si je ženska radovednost pasla oči. Prodajalka je to izkoristila in nas potegnila v svoj skromni prostorček: Resnega namena za nakup ni imel nihče, toda bilo je prepozno. Pokazala je prodajno ceno za jopico: 240 drahem, to bi bilo 4800 dinarjev. Zmajali smo z glavami — nihče od nas grščine ni razumel, razen profesorice, filologa, ki je križarila z nami po ulicah, in tako smo si pomagali s kazanjem. Tedaj pa je pomolila pod nos karton in svinčnik, češ, napiši, koliko misliš dati. Zabaval me je način trgovanja, ki ga pri nas nismo vajeni in sem napisala 100 drahem. Trgovka je odmajala in pokazala z blago kretljivo, da nisem pri pravi, in zapisala 250 drahem, jaz nato 110. Ona, vajena takega trgovanja, je pri 200 drahmah jopico že zavila, jaz pa sem ji pokazala hrbet; kar obdrži jo. Dala jo je za 190 drahem. Lahko bi jo dobila še ceneje, toda tovariši iz naše skupinice, prav tako neuki v tem trgovanju, so postajali že nestrpni. Pozneje sem ugotovila, da kakovost jopice niti teh 3800 dinarjev (drahma = 20 dinarjev) ni veljala, ko imajo vendar Grki volnenih izdelkov na pretek.

Nikakor se nismo mogli načuditi zatranosti z blagom, v veliki meri uvoženim. Bolj iz radovednosti kot z resnim namenom smo se podali v veliko večnadstropno trgovsko hišo. S težavo smo se sporazumeli eni ko drugi v polomljeni angleščini. Grki si od tujih jezikov še najbolj pomagajo s francoščino — An-

gleži in angleščina jim zaradi dolgoletnih sporov ni pri srcu, še manj pa nemščina, saj so prav tako okusili krutega okupatorja v poslednji vojni. Tovarišica iz naše skupine se je zanimala za namizne prte. Te so prodajali v prvem nadstropju. Takoj je priskočil čeden lift-boy v uniformi in nam ljubeznivo pomagal v dvigalo. Celo nadstropje je bilo zatrpáno s pohištvenim blagom.

Prodajalke so se (prijazno sukale okrog nas; razen starejše nakupovalke smo bili v tem nadstropju edini obiskovalci. Ko je bilo blago plačano in zavito, je zopet priskočil drug lift-boy in nam odprl vrata drugega večjega dvigala — za naš nakup bi sicer zadostovalo ono manjše — vsega skupaj pa so imeli tri dvigala, manjše za vožnjo navzgor, dve večji za nazaj (optimistično preračunani na obilen nakup), in mali dečki v livreh so se dolgočasili ob njih.

Tudi pritličje trgovine — menda večje od ljubljanske Name — je bilo revno na nakupovalcih, morda so bili tam trije, štirje, zato pa tem bolj bogato založeno z blagom.

Taka slika se nam je nudila povečini v vseh ostalih trgovinah, ki smo jih še obiskali iz radovednosti. Tako smo v eni izmed ogromnih trgovin s čevlji in torbicami bili ob devetih dopoldne — potem ko je bila trgovina že nekaj časa odprta — prvi in edini obiskovalci (nakupovalci bi bilo morda preveč rečeno), saj so v tej galeriji šele prižigali luči za nas. Prodajalcev je bilo pa kar lepo število.

Misli so nam nehote ušle na veseli živčav v naših trgovinah, kjer so prodajalci tako zaposleni, da včasih niti vljudni ne utegnejo biti, in razumeli smo od kod taka zatranost trgovin z raznim blagom. Grčija ima bajne — ne vem, če je podatek točen, ker so to vedeli povedati ostali naši izletniki — poldrug milijon brezposelnih, povprečne plače srečnih zaposlenih pa so dokaj nizke. Zato se večina pri svojih nakupih omejuje raje na branjevece in trgovčiče s cenej-

Akropola s Filopapovega griča. V ozadju del Aten, spredaj naši izletniki

šim blagom, kjer se tudi laže pogodijo za ceno.

Boljše trgovine so izgleda dostopnejše nakupovalcem z limuzinami, za te je verjetno namenjena tudi množica draguljarn in trgovin z luksuznimi predmeti. Sicer pa v Atenah ne moreš vedeti, če se vozijo v limuzinah res samo petičniki. Atene imajo namreč poleg Bruslja najlepše taksije v Evropi. Petmetrska limuzina, ameriške znamke, katere ne vem, ker se premalo zanimam za ta šport, se priziblje izza ogala in že napejša oči, da bi ne zamudil, kako bo izstopil sam Onassis ali vsaj z denarjem nasičen Amerikanec, potem pa razočaran opaziš napis: taxi.

O prodajalnah še to: posamezne artikle imajo precej natančno ločene po posameznih ulicah. Tako naletiš v prvi ulici na prodajalne s prehrabnimi izdelki, v drugi s tehničnimi artikli, spet v tretji z obutvijo in galanterijo, v četrti s knjigami in tako naprej. Le spominčkov je povsod brez ozira na trgovsko panogo, kateri je ulica namenjena. V glavnem pa ta porazdelitev velja bolj za stari del mesta.

Toda dovolj o trgovskem delu Aten. Omenim naj le še to, da si morajo s prodajanjem po ulicah služiti kruh tudi majhni, šoloobvezni otroci. Tako nas je v Pireju presunilo, ko nam je borao oblečen, morda osemleten fantek z žalostnim obrazom ponujal v košari žvečilno gumo ter s kretnjami in očmi prošil, da bi kupili vsaj eno. Morda so ga doma po slabem izkupičku čakali strogi, prestrogi starši ali redniki, kdo ve. Iz usmiljenja bi mu radevolje odkupili vse in ga poslali domov, toda sredstva nam niso dovoljevala. Dragi naši otroci, ali se le zavedajo, kako srečni so lahko, ko jim ničesar ne manjka, ko svoj prosti čas morejo izkoristiti za prijetne igre, ko jih morajo starši večkrat prositi, da bi si še izboljšali življenje s pridnim

učenjem v lepih novih šolah? S srečno zavestjo pa smo na razliko pomislili mi, saj smo bili v tej deželi vendar le gostje.

Skoraj bi ob teh podrobnostih, ki pa so bile za nas prav tako zanimive, zaradi povsem drugačne slike kot je pri nas, postavila ob stran ono veliko, kar pomenijo Atene in Grčija Evropi — zibelko evropske kulture in umetnosti in središče tega lepega — Akropolo.

Atene zavzemajo ogromno kotlino med gorovjem Parnasa, Pentelikona, Hymettosa, ena stran kotline pa je odprta proti Saronskemu zalivu, z obojem in peloponezijskimi gorami v daljavi. Ta naravni »amfiteater« delijo griči: Areopag, Anthesmos, Lykabettos, Filopapov grič in kot središče vsega, ploščati grič, Akropola, sveta gora Aten. Mesto je nastajalo pod Akropolo — prvi sledovi naselitve segajo v leto 5000 pred n. št. — nato pa se je raztezalo še ob in po ostalih gričih, dokler ni napolnilo vsega prostora med gorami in morjem, toda največjo razširitev je doseglo pred komaj dobrim stoletjem. Samo na sebi po zunanem izgledu niti ni posebno lepo — razen ugodne naravne lege — krasi ga Akropola, ki napravi na obiskovalca močan vtis, ki ostane.

Da bi se ji čim spoštljiveje približali, nas je vodila pot — seveda z avtobusom — na Filopapov grič, od koder je najlepši in največičastnejši pogled na to »sveto goro« in razgled na mesto. Šele potem so nas vodili ob Odeonu Heroda Atika, gledališča v polkrogu, za 4000 gledalcev, v katerem predvajajo, predvsem tujcem, še danes antične drame, in Dionizijevega gledališča bliže k Akropoli. V Dionizijevem gledališču so oživele prvič osebe Sofokleja in Evripida v antičnih dramah, ki so trajale od sončnega vzhoda do zahoda. Sam bel marmor povsod: polkrožno prizorišče, prostor za gledalce in skulpture.

Nato pa smo počasi, brez hrupa, prestopili prag Akropole, Propileje, in bili smo tu, očarani, zavzeti, tihi. Tudi nepoznavalci stare grške kulture!

V leto 1400 pred n. št. sega nastanek Akropole kot zatočišča z mikensko kraljevo palačo. V letih 560—528 so Atene pod Peisistratom, tiranom, vzevetele. Prvič so zbirali Homerjeve epe in na Akropoli je nastal poznejši Partenon, posvečen boginji Ateni. Pripovedka pravi, da sta se za Atiko (pokrajina z Atenami kot središčem), prepirala Pozejdon in Atena. Dežela naj bi pripadala onemu, ki bi ji poklonil najdragocenejši dar. Pozejdon je podaril konja, oljko Atena. Zmagala je Atena. Zato so ji posvetili najlepšega vseh templjev in zračni svetli stebri templja spominjajo na sončne oljčne gaje. Da, Partenon, v katerem je zavzemal najlepši prostor zlat kip Ate-ne, ki pa je bil pozneje odnesen neznanu kam, je živa stavba. Svetli stebri dajejo tak videz: od sredine naprej se v lahni neopazni krivulji nagibljejo navznoter in to jim daje življenje. Prečudovit vtis. Tudi ostanki ga dajejo. Uničenje, ki ga je doživel Partenon po Turkih v letu 1687, ga ni moglo vzeti. Nobena slika ga ne more podati, le ob vznožju te lepote, ob marmornih stebrih — na sončni strani žarečih, v senci prijetno hladnih — dojmeh to veličastvo. Ni drugega reči, ko pojdi še ti in poglej!

Potem pa ljubki tempelj Atene Nike, z lahkotnim stebričevjem v jonskem slogu in nazadnje marmorna umetnost, ki me je najbolj prevzela, Erehtejon, s kariatidami, ženami, ki nosijo to zgradbo. Njihova drža je sproščena, ko da ne čutijo teže, ki jo drži glava. Kaj neki nosijo na glavi? Posode z vodo, ki je v času poletne suše primanjkuje? Kraj je znan po poletju z največ dnevi brez oblakov. Ali kaj vendar nosijo te ponosne ženske postave, morda pa so celo boginje?

Naš ogled ne traja tako dolgo, kakor dolgo bi želeli na tem kraju ostati. In veter, kako ti piha tu zgoraj! Prav nerodno nam je bilo v širokih krilih. Morda pa je bil le Pan s piščaljo, ko je klical kozje črede v stajo? Dan se je že namreč nagibal k večeru, ko smo zapuščali to marmorno pravljico.

Ko je padla noč na mesto, življenje ni zamrlo. Naš pogled pa je s hotela zopet hitel tja na Akropolo. Žarometi so jo osvetlili, da je bila že kar neresnična. Tako jo osvetljujejo vsak večer.

Naslednjega dne je bil ogled mesta. Videli smo marsikaj. Tako stolp vetrov, najstarejšo bizantinsko cerkev (bizantinska perioda se razteza v letih 395—1205; dokazi te stoletja dolge okupacije so številne cerkve v bizantinskem slogu), potem univerzo, akademijo znanosti, knjižnico. Nove stavbe v klasičnem slogu.

Obšli smo grob neznanega junaka, kraljevo palačo s tradicionalno stražo, Evzoni, v starodavnih nošah. Za delavnik nosijo temnomodre jopiče, obšite z zlatom s kratkimi nagubanimi krilci, čepico z dolgim cofom in cokle s čopom. Za nedelje imajo bela krilca in srajce z nagubanimi rokavi z bogato izvezenimi temnimi telovniki in rdečo čepico s cofom. Ceremonijal pri menjavi straže je

nenavaden. Nesrečnikom, ki so morali stati na straži togo, nismo dale miru. Hotele smo sliko z enim od njih in napravile pravcato invazijo. Revez se še nasmajati ni smel, kaj še, da bi odgnal vsiljiv roj. Ampak postavnici pa so, postavnici!

Bili smo na Olimpejonu z ostanki sedemnajstmetrskih marmornih stebrov Zevsovega templja v korintskem slogu, s kapitljem v prelepih nežnih lističih. Ko je naš koroški velikan, Prežihov Voranc, v letu 1932 obiskal ta kraj, je prav tu, na enem izmed stebrov počival in zavzet strmel na Akropolo. Taka je slika, ki je ohranjena.

Najlepše so nam vodiči prihranili zopet za konec: narodni muzej, menda največji arheološki muzej na svetu.

Vhod zopet v klasičnem slogu. V prostornih dvoranah ob vhodu so najprej vitrine z zlatom Agamemnonovega kraljestva iz časa 2000 let pred našim štetjem. Pesniki so opevali v svojih stihih to pravljico bogastvo, ljudstvo ga je imelo za bajko. Arheologi so ga našli in nam so jo pokazali, štirinatisoč let staro pravljico... Zlate posmrtné maske, nakit, čaše, samo suho zlato.

Sledile so dvorane z mnogimi umetninami, bogovi in boginjami, tudi s kopijo kipa boginje Atene z Akropole, nato dvorane z nagrobnimi vazami, s Zevsom iz bakra iz dobe, približno 460 let pred našo, ki so ga našli v morju in v zadnji dvorani smehljač deček tudi iz približno iste dobe, upodobljen v marmorju. v oživljenem marmorju.

V Pireju smo bili presenečeni nad ogromnim pristaniščem in živahnim morskim prometom. Saj tam je ladijski promet skoraj hujši kot pri nas ob dveh ko »zatulic«. Malo že pretiravam, ker ladje se kar naenkrat res ne vsujejo iz pristanišča kot mi, da bi eden drugega pohodili ali pa povozili.

Vse preveč je še vtisov, prostora pa premalo. Rada bi povedala še o Grkih, o lepih Grkih in o ljubeznivih Grkih. Za Italijane pravijo, da so čedni, ampak skrijejo se lahko pred Grki. Ravno prav visoki so, melanholičnih orientalskih oči, lepih potez in še lepšega obnašanja. Doslej še nisem videla ljudstva z lepšim obnašanjem. To bo pač pečat večtisočletne kulture. In še nekaj. Grkom smo Jugoslovani simpatični in jim nekaj veljamo. Naš tovariš, s katerim je naša ožja skupina kolovratila po ulicah, večkrat tudi v noč, je, čeprav Mariborčan, dajal videz Angleža, ali pa vsaj Nemca. Tudi modrooke tovarišice niso imele nič južnjaškega in še belopolti in bledi smo bili vsi, pa se nam je zgodilo, da so nas zamenjali za nič kaj priljubljene Angleže, ali še huje, za Nemce. Otročad nas je nekajkrat celo zmerjala: »Ingleze, Ingleze!« ali pa zaničljivo: »Germani, niks gut!« Ko pa smo jim pojasnili zmotno, se je izraz takoj spremenil v prijateljski nasmeh. Tako smo doživeli na trgu, bogato založenim s sadjem in zelenjavo, da so nas prav tako imeli za osvražene Nemce. Ko pa so čuli besedo »Jugoslovani«, so bili navdušeni. Star zelenjadar nam je vzklikal v italijanščini: »Jugoslavija bene!« in nam stiskal roke, drugi, pri katerem smo kupovali

pomaranče po dve drahmi za kilogram, pa na ves glas: »Tito bene! Viva Tito! Viva Jugoslavija!« vsi smo navdušeni kričali z njim in se objemali.

Navdušenje je imelo svoje vzroke. Prvega maja smo bili priča demonstracijam brezposelnih, parol žal nismo razumeli in tudi govora ne. Kordoni policije so stražili ulice in se za demonstranti pomikali na Omonio — večji atenski trg. Pomikali so se po ulicah z razkošnimi izložbami... Ceste za njimi so bile nastlane z letaki.

Po treh dneh bivanja v »belih« Atenah smo se v poznih večernih urah poslavliali. Akropola je zopet zažarela v luči žarometov, še zadnjič smo ji pomahali.

Ob svetlem dnevu smo prispeli pod Olimp. Vrh je bil brez oblaka. Še ko nas je vlak že daleč popeljal na sever, smo se ozirali nanj. V zgodnjih dopoldanskih urah pa smo bili že v Solunu, drugem največjem in najlepšem mestu Grčije. Kompas je uredil ogled z avtobusi. Tudi za prost potep je še ostalo nekaj časa.

Solun je stara reč. To pričajo tudi številni spomeniki, ki smo si jih nekaj ogledali. Pot pa nas je vodila tudi po zelo lepem modernem delu mesta. Razteza se daleč do rta z novo poletno kraljevo rezidenco, ob obali, ki po svoji lepoti spominja na Neapeljski zaliv. Ob vilah s cvetočimi vrtovi — z vrtnico ob vrtnici — so nas vozili. Ustavili smo se ob Belem stolpu. Ta spominja na krvavo zgodovino grškega ljudstva iz turških časov. »Stolp krvi« so ga imenovali prej. Kakor stražar stoji ob morju. Urbanisti ga niso utesnili. Pustili so mu lep prostor, kot se spomeniku spodobi.

Naš naslednji postanek je bil ob Galerijevem slavoloku. Dva loka sta še ohranjena, tretji stranski le na pol, s prelepimi zgodovinskimi reliefi, ki jih

razna vremena stoletij niti niso preveč uničila. Naš solunski vodič — domačinka, profesorica germanistike, ki pa se ukvarja le s privatnimi urami, nas je popeljala v rotondo — mavzolej sv. Jurija s podobami v mozaiku. Turki so jo uporabljali za mošejo in uničili večidel dragocenih podob. Akustika v mavzoleju je edinstvena; vodič in prevajalec — direktor Kompassa — sta za našo skoraj stoglavo skupino govorila kot bi se pogovarjala sama med seboj in smo odlično razumeli.

Popeljali so nas tudi na najlepšo razgledno točko Soluna. Mislim, da imajo solunski šoferji poleg šoferskega izpita še izpit za akrobata, tako so vsaj zanesljivo vodili dolge avtobuse po ozkih strmih uličicah starega Soluna, ki se razteza v hrib in še drug drugemu so se spretno izogibali, vse brez najmanjše nivoze. Vsak tuji obiskovalec Soluna, in teh ni malo — Solun je namreč znano trgovsko mesto z mednarodnimi velesejmi in važna pomorska luka za Orient in za jugovzhodno Evropo — se hoče povzpeti sem na višino, od koder je razgled na to široko mesto in morje zares čudovit.

V katedrali sv. Demetrija so nam pokazali zlate mozaike, menda najstarejše kar jih poznajo, tako so ugotovili strokovnjaki.

Preostalo nam je še nekaj časa do odhoda in hiteli smo zapravljati naše poslednje drahme. Hudo jih ne bi bilo spraviti v promet, saj se Solun odlikuje po številnih lepih trgovinah in magazinah. Za hrano nismo trošili dosti denarja, ta je bila delno vključena v stroške potovanja. Obroki so bili kar zadostni in okusni; Grki še kar vedo, kaj je dobro. Največ smo kupovali pomaranč. V Atenah smo jih dobili že za štiri kovače kilogram.

Pri kraljevi straži. »Evzon« — tudi slikali smo ga, čeprav se nam ob svoji disciplini ni hotel niti nasmehnuti

Mrak je pričel padati na ravnine, ko smo odbrzeli iz Soluna, in je prijetno ohladil ozračje po izredno vročem dnevu, čeprav je bil še drugi maj!

Potovanje nazaj je bilo zabavno in kratkočasno, s sopotniki v oddelku smo se lepo razumeli. Dolgčas je menda bilo le našemu tovarišu iz Slovenskih goric, ki je hotel prečitati med potjo vse časopise, ki smo jih lahko dobili na vseh postajah. Pa smo mu pokazali: zvečer smo kar luč »upihnil« in je moral podremati.

Za ogled posameznih znamenitosti na tem potovanju smo imeli še kar časa in

se nam ni godilo tako kot nekemu tujemu turistu, ki so ga po povratku s potovanja po Italiji vpraševali, kaj vse je videl, in jim je dejal: »Povem vam kasneje, ker še film ni razvit.« Mi smo bili na boljšem: z nami je bil umetnik s kamero, ki je vse lepote ujel na film za sebe in za nas. Na svoj trak pa verjetno ni mogel posneti splošnega vtisa, ki smo ga povzeli: Grčija je lepa in zanimiva dežela, življenje pa je slično temu v predvojni Jugoslaviji.

Po povratku smo napravili bilanco stroškov: okrog 25 tisoč je veljalo potovanje z delno hrano in prenočiščem, s

plačanimi vstopnicami za ogled in potnim listom z vizami. Seveda sem niso všteti stroški lastne porabe in denar, ki smo ga zmetali za spominčke. Prevozili pa smo tudi vsega okrog 4000 km po poti tja in nazaj (torej skoraj desetino zemeljskega obsega). Torej se je kar splačalo in naj bi tudi drugim ne bilo žal, če bi se odločili za tako pot. Domači potovalni uradi redno prirejajo take in podobne izlete, treba se je le pozanimati. Naša ljubka dolinica po vrnitvi kar ni bila več tako tesna, obzorja so se nekam razširila, ali pa morda le nam? Da, lepo je videti svet in zato želim še več takih potovanj!

Solun — prvi vtis Grčije na poti z naše strani

Trg je nazadnje tudi v Grčiji tak kot je

Takšno sem zložil . . .

V zadnji številki smo najavili, da bi morali enkrat junija postaviti oziroma odkriti spomenik šentanelskim žrtvam. Stvar pa se je zavlekla v izdelavi in bo slovesnost odkritja še enkrat jeseni.

Zaradi redkega izhajanja naš list zmerom zamuja s takimi poročili, zato pa bomo v tem primeru prehiteli in že kar sedaj objavili Mavrelovo deklamacijo, ki jo je pripravil za to priložnost. Takole nam piše: »... V Danijelu bodo odkrili spomenik žrtvam fašističnega divjaštva. Meni so naročili zložiti deklamacijo. Takšno sem zložil. Pošiljam jo tudi Vam, morda bi jo mogli natisniti v 'Fuzinarju'. Glavni govor bo imel Kolmanov sin, inženir Matevž Šipek, ki je v službi pri železarni. Menim, da bo njegov govor gotovo tiskan v Vašem listu, zraven naj bi bila pa še deklamacija, če ni preborna. Takrat boste gotovo tudi Vi prišli v Danijel, v naše gore — Blaž Mavrel.«

Deklamacija

Napredka, svobode veseli
smo danes skupaj prihiteli
pozdravit bratov teh spomin,
ki jih sovrag nam je podavil,
ko v ječe smrti jih je spravil.
V zavesti srčnih bolečin,
kar vsako je srcé čutilo,
ko tiste dni je v grozi vpilo.
Pod mečem rabljev smo ječali,
ki brate, sestre so izgnali
na mučenje, gotov pogin.
Doma za vse smo trepetali:
za borce v gozdu in za drage,
ki v ječah mrlji so gladi,
zaman želeli si domu.
Če prišla vest je borcev zmage,
s ponosom nas je vse navdala,
če došla pa je tužna vest,
da smrt je k'terega pobrala,
prinesla grenko je bolešt.
Junaki v borbi so trpeli,
nam svobodo kupovali,
najdražje pa, kar so imeli —
življenje zanjo dali.
Da vpisani so v srcih nam
ti vsi pomorjeni tedaj,
da žalni čut naš je velik,
to vsem obiskovalcem naj
na zunaj kaže spomenik.

Takšno je zložil, čutil in zložil za nas vse, naš strojanski bukovnik.

Koroški časopisi in časniki v slovenščini

(Po Slebingerjevi bibliografiji v »Razstavi slovenskega novinarstva v Ljubljani« 1937 in po virih študijske knjižnice na Ravnah.)

1. SLOVENSKA BČELA — leposloven tednik, Janežič, Celovec 1850—1853.
2. SÓLSKI PRIJATEL — SLOVENSKE PRIJATEL — krščanski nauk, poučni sestavki, Andrej Einspieler, Celovec 1852—1883.
3. GLASNIK SLOVENSKEGA SLOVSTVA — Janežič, Celovec 1854.
4. GLASNIK ZA LITERATURO IN UMETNOST — GLASNIK SLOVENSKE — Janežič, Celovec 1865—1867.
5. SLOVENEK (»Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke«) — Janez E. Božič, Celovec 1865—1867.
6. BESEDNIK — kratkočasen in podučen list — Janežič, Celovec 1881—1886.
7. SLAVJAN — časnik slovtstven in uzajemen za Slavjane književne i prosvetljene — Matija Majar, Celovec 1875—1875.
8. KRES — leposloven in znanstven list — Jakob Sket, Celovec 1881—1886.
9. MIR — glasilo koroških Slovencev — Filip Haderlap in drugi, Celovec, Ljubljana, Prevalje 1882—1920.
10. DOMAČI PRIJATELJ — »Vse za vero, dom cesarja!« Zabavno-poučna priloga »Miru« — Gregor Einspieler, Celovec 1897—1898.
11. KOROŠKI KMETSKE LIST — priloga k »Allgemeine Bauern-Zeitung«, Jg. 16—19.
12. DOMOLJUB — priloga »Miru« za koroške naročnike, Celovec 1904.
13. KOROŠEC — gospodarski in politični list za koroške Slovence, Lavoslav Mikuš, Celovec 1907—1911.
14. JUGOSLOVANSKI KOROTAN — izhaja po potrebi, Velikovec 1918—1919.
15. MLADA JUGOSLAVIJA — list za koroško mladino, Pavel Koschir, Velikovec 1919—1920.
16. KOROŠEC — tednik, izdaja Narodni svet v Velikovcu 1919—1920.
17. KOROŠKO KOROŠCEM — propagandni list. »Po to prekleto, frdamano Jugoslavijo pa naj pride hudič.« Celovec 1919—1920.
18. KOROŠKA ZORA — glasilo Zveze ženskih društev za Koroško, Velikovec 1. IV. — 25. IX. 1920.
19. KOROŠKA DOMOVINA (Kärntner Heimat) — neodvisen tednik za koroške Slovence, Celovec 1920—....
20. HOO-RRRUK! List za plebiscitno zabavo — v slovenskem narodnem smislu, Celovec, september, oktober 1920.
21. SOCIALIST za plebiscitno ozemlje, Velikovec 19. IX. — 6. X. 1920.
22. GLAS PRAVICE — list za časa plebiscita s slovensko-nemškimi članki v avstrijskem smislu, Celovec 1921—....
23. KOROŠKI SLOVENEK — list za politiko, gospodarstvo in prosveto, Dunaj, Celovec 1921—....
24. NEDELJA — mesečnik za versko izobrazbo, Ivan Lučovnik, Celovec 1926—....
25. KOROŠKI KLIC — glasilo Gospodarske zadruge za Mežiško dolino r. z. z. o. z. na Prevaljah, Celje, Prevalje 1937.
26. VRH RAZGLEDNIKA — izdaval Zazula na Prevaljah, Ilustr. polj. znanstven list 1921.
27. SLOVENSKE KOROTAN — ...
28. KOROŠKA VIGRED, Narodni svet za Koroško v Velikovcu 1920, izšla enkrat.
29. KOROŠKA KRONIKA — tednik, ki ga je izdajala angleška okupacijska oblast v Celovcu 1945—1950, ko se združila z
30. NASIM TEDNIKOM — glasilom Krščanske ljudske stranke 1949—1950.
31. NAŠ TEDNIK — KRONIKA — združena 30. in 29. 1950—....
32. SLOVENSKE VESTNIK — tednik (glasilo koroških Slovencev) izdaja lastnik in založnik dr. Franc Petek, Velikovec, Celovec 1946—....
33. SVOBODA — mesečnik slovenske Koroške 1948—1951.

34. MLADI ROD — šolski list za koroško mladino, Aichholzer Franjo, Bernard Strauss 1951/52—....
35. ENOTNOST — glasilo društva Enotnost, Odgovoren za vsebino in tisk dr. Luka Sienčnik, Dobrla ves, maja 1958—....
36. MLADINA — ...
37. GLASNIK KOROŠKE PESMI — Klub koroških Slovencev, Maribor 1958—....
38. GLAS MEŽISKE DOLINE — OF Mežica, Črna, Prevalje, urednik Ferdo Kavtčnik, Aleš Mrdavšič, Stanko Sancl. Od 30. aprila do septembra 1952 sedem števil, nato je izšlo šest števil pod naslovom

(Nadaljevanje na strani 51)

Votliški jubilej

Pač malokateremu domačinu ni znano visoko vrh navpične skalnate stene postavljeno znamenje nad cesto malo pred Žerjavom — blizu dva metra velik kamnit križ, po ljudskem izročilu mejnik, do kod je v davni prošlosti v dolino grozna kuga. Tudi Fužinar je že pisal o njem in priobčil sliko. Kraj sam se imenuje Vótlica, ker je tu skala zaprla cesti pot in so jo morali kdo ve kdaj prevrtati, pri čemer so delavci zaslužili baje le hleb kruha na dan.

Narasačajočemu rudniškemu prometu pa ta predorček očitno ni zadoščal, zato so ga leta 1918 porušili še pred podaljšanjem nove ozkotirne železnice, ki so jo istega leta položili po cesti od Prevalj do Polene in šele tri leta nato do Žerjava.

Bilo je to proti koncu prve vojske in so delo opravljali ruski ujetniki, ki so se v zaslužku skorajda kosali s svojimi predhodniki. Znamenja nad predorom takrat niso odstranili, temveč predstavili in v cementni podstavek za spomin vrisali poleg letnice še svoja imena ali kratice. Vse to so gotovo naredili pred porušenjem skale, kajti delo na tako vrto-glavem grebenu pač ne bi bilo mogoče.

O starosti znamenja pa je ljudsko mnenje nekoliko zmotno, kajti križ praznuje prav letos šele stoletnico, kakor lahko razberemo iz vklesanih številčk: razen letnice je še vdolbena verjetno ime postavitelja, ki pa se ne da več povsem zanesljivo določiti. Prav mogoče pa je seveda, da je današnje stoletno znamenje samo naslednik starejšega, kajti čul sem tudi, da je pri Vótlici stal nek-daj lesen križ.

prof. S. Kotnik

SLIKE SO DALI:

Kamnik Fr. — stran 3, 7, 15, 51; Foto-atelje Oeceph — stran 4 in 5 ter menda vse ovseti; Gradišnik J. — stran 10 in 11; Krautberger B. — stran 12; Hojnik T. — stran 17; profesor Kotnik S. — stran 20, 21, 22, 29, 30, 31, 45 in 49; Dolinšek M. — stran 24, 39; Gal Jože — stran 42, 43 in 44. Za druge ne vemo, pri nekaterih pa smo se zmotili.

Več vigredi!

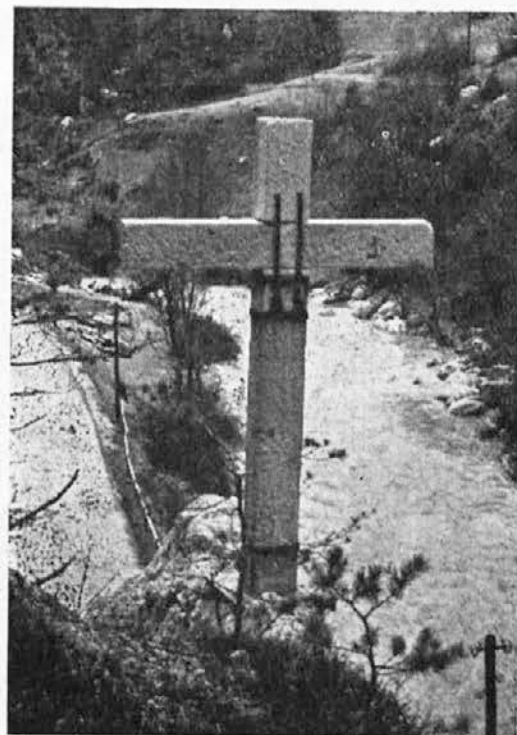
Ze v prvi letošnji številki smo v besedi za 10-letnico »Koroškega fužinarja« omenili misel na pomladitev našega lista. Približati se je še bolj dogajanjem pri delovni skupnosti, in sicer aktualno — sproti, zato pa mora biti hitrejši predvsem njegov korak. Namen tovarniških glasil zahteva to. Tak je bil tudi poudarek na posvetovanju o tovarniškem tisku pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije letos majnika v Ljubljani, kjer se »Koroški fužinar« glede bolj stare vsebine in izhajanja ni najbolje odrezal.

To številko pa smo vseeno še po starem zaokrožili. Pobrali smo namreč odložene stvari (že postavljene stavek in izdelane klišee oziroma že prej naročene popise itd.). Je pa ta izdaja tudi zadnja v letošnjem letu in bo takó zaključila deseti letnik enotne mere in oblike. Toliko prosimo za spregled zaostanka na dosedanjem.

Naslednja izdaja našega fužinar-skega glasila pa naj bi že bliže odgovarjala namenu oziroma smer-nicam, ki smo jih čuli tudi na ome-njenem posvetovanju.

Kako pa se bo vse skupaj uredilo, bomo videli. Če bi ostala sedanja revialna oblika ter njena počasnost, bo aktualnosti pobiral pač dodatni list s hitrejšim korakom. Ni namreč čisto prezreti, da naš list rada bere in shranjuje vsa dežela od Ojstrice do Tople.

Uredništvo

Do sem je prišla takrat kuga, naprej v Črno ni mogla. Je pa tudi sofska taka — samo Meža in cesta, da za tako navlako ni mesta

Svatovski pohod izpod Olševe. Godejo se-veda železarji, ki se na to reč spoznajo

»Življenja maj cveti naj vama zdaj...«

Dopisnik Tanjuga je takrat poročal iz Indije o sezoni ženitb v mesecu maju. Povsod, po vaseh in mestih prirejajo poročne svečanosti, ki trajajo navadno po

več dni in so polne takih starih običajev. V dobi ženitev izide v indijskih listih in revijah cela vrsta člankov, ki se bavijo z vprašanjem zakona, položaja žene in družbenih odnosov nasploh.

V tej zvezi so listi v letošnjem majniku zapisali, da je mesto Kampur v državi Utar Pradež postavilo »ženitbeni rekord«. V eni sami noči je bilo v tem mestu, ki šteje 700.000 prebivalcev, preko 3000 poročnih svečanosti. Kampur je bil podoben »pravljicnemu mestu«, saj so ob tej priložnosti priredili živopisno iluminacijo, veličastne povorke, bobni pa so igrali vso noč.

V Indiji sta dve letni žetvi: »karif«, ki se konča na pomlad, in »rebi«, ko mine doba monsunov. Prav tako sta tudi dve dobi za ženitev, in sicer neposredno po opravljenih žetvah. Za časa monsuna (deževje) ne prirejajo poročnih svečanosti, saj onemogočajo monsunski pljuški organiziranje večdnevnihih proslav.

★

In takrat na Prevaljah sem se spomnil na Indijo. Pri Brančurniku sem naletel na godce že navsezgodaj. Kokal Gustl, Golob Jaka, Čegovnik, Kurtnik. Zares stara garda, ki ima za sedaj že na stotine in stotine ovsetnih spremljav. Za vse običaje vedo in so vmes tudi že kar camarji. »Najprej na Prevalje po eno, potem vmes še eno tako spremstvo, potem pa k Ravnjaku...« Potemtakem se je utrgalo? »Tako je, ko se enkrat začne, gre naprej...«

Samo pet porok je bilo menda tisti dan v občini. Na Prevaljah sem se motvilil med dvema. Kaj bi popisoval? Najraje slike povedo, naj voščijo »življenja maj...«

Pri Lipoldu v Koprivni (pravijo kar: Lipot) so obhajali na isti dan dve svatovanji: zlata poroka staršev in poroka hčerke s Pratnekarjevim iz Koteli. Tudi gornja slika svatovskega pohoda je z njihnjega praznika

Se ena zlata poroka pri Polovškovihi na Lešah. Hotuljski camar je vodil ponovno zavezo po vseh starih, resnih in veselih običajih. Godeji pa spet iz vrst železarjev, kajti tudi Leše so še njihov »revir«

POPRAVKI (nadaljevanje)

Iz zadnje številke moramo vseeno najprej popraviti tisto lajno »V trgovini«. Izostala sta namreč dva »-an«, kar zadevo zadosti moti. Pravilno se torej ta stvar glasi takole:

- A: »Dober dan!
B: »Dober dan!
A: »Ali imate morda parmezan?«
B: »Parmezaan?«
A: »Parmezan!«
B: »Parmezan je razprodan!«
A: »Razprodaan?«
B: »Razprodan!«

Potem moram pri spominu Luke Zupanca povedati, da mož ni kosil prve radočve, temveč prve radočve, kakor pri nas pravimo in naglašamo (pravilno najbrž »redočve«).

Največja napaka pa je v podpisu pod reklamno sliko »Kotuljsko slatino«. Naravno polnjenje steklenic (naturecht gefüllt) ni mišljeno, kakor smo želeli, da natakajo

neposredno na naravnem curku — brez polnilnih strojev itd., temveč je mišljeno polnjenje z naravno kiselno vodo, brez dodajanja takih kislih »zabel«, katere dodajajo naravno slabim kislim vodam, da postanejo šele umetno kisle. Torej vsekakor naravno polnjenje.

Drugih napak pa kar mrgoli, kakor posvobod v življenju, vendar ste jih že sami našli in popravili.

★

KAKO NASTANEJO VRAŽE?

Takrat, 20. junija letos, smo v naših dnevnikih brali naslednje:

»Kitajska artilerija na fukijenski fronti je danes še naprej obstreljevala veliki in mali Kvemoj, Tatan in Ertan. To obstreljevanje je v zvezi s protestom proti obisku Eisenhowerja na Tayvanu (Formozi). Topništvo na fukijenski fronti je včeraj in danes izstrelilo na te obrežne otoke 86.000 granat.«

Kitajci so si torej zaradi enega človeka, ki jutri niti ne bo več predsednik ZDA in to niti noče biti, dali dosti muje ter zmetali na omenjena naselja nekaj železa in gotovo tudi nekaj uničili.

Drugi dan pa smo brali še tole:
»Tajfun Mary, ki je razsajal v fukijenskem okrožju, je poškodoval 580.000 poslopij.«

Torej, kakor da bi se zlodej oglasil, ko da bi se granate obrnile nazaj na fukijenske vneteže, v resnici pa je samo veter pihal.

★

UPRAVNIKU IN OSEBJU POČITNISKEGA DOMA

Že nekaj let je Portorož pri nas v veliki slavi. Žená je nekaj, dosti mož že prišlo k tej veljavi.

Na tak način sem tudi jaz prišel k Vam v sredino. Imam še poleg en obraz, to pišem v zgodovino.

Postrežba je pri vas res točna, pa hrana dobra, v redu vse. Tud' vina so zadosti sočna, posebej vam zahvala gre!

Po delu težkem nam oddih v uteho je veliko. Spomin na vas pa je od vseh pustil nam lepo sliko.

V juniju 1960 doživel
Jernej Krof

★

VREMENSKA BELEZKA

Julij 1960 bo veljal za enega najbolj mrzlih poletnih mesecev tega stoletja. Za njegov prvi dan smo imeli sneg na Uršlji gori, potem večidel mrzlo, 23. pa spet sneg na Peci. Toda letina do zaključka našega lista kar kaže — predvsem tudi mošti.

KOROSKI AKADEMSKI OKTET

Med našimi študenti so se menda res našli taki, ki znajo peti, da bodo spet upostavili pevsko slavo tega kraja. Se že čuje. Nedavno so nastopali celo zunaj z več koncerti. Prepeli so na taki mednarodni turneji oziroma prireditvi s Švicarji, Francozi, Lahji, Španci in Nemci kar precej Evrope ter razumljivo takoj in povsod zmagali. Tudi za nastope na Poljskem se že menijo itd. Navedena prva mesta seveda še ne kažejo kaj posebnega, ker je znano, da naštetih narodov peti sploh ne znajo (razen recimo Bavarcev in Tirolcev), vendar gre glas o koroškem akademskem oktetu tudi že po naši deželi in po zamejski Koroški, kjer je pesem doma.

Lepo bi bilo, če bi prišli kdaj tudi sem in zapeli na primer na kaki steljeraji, da bi se pomerili z našimi nešolanimi puobi — in tako kaj vzbudili — naučili rodni kraj.

Oče: Sinko, ti moraš jesti mnogo kruha, da boš dobil rdeča lička in ne boš tako bledičen.
Sinko: Potem si ti, očka, kruh duhal, ker imaš tako rdeč nos.

Pri Ravnjakovih v Kotu je šla hčerka Lojzka. Zbrali so se kar iz štirih rodov, voščili, zapeli in popili na zdravje nove družine, te po gori in dolini utemeljene macigojske dinastije

Bidrihova na Brinjevi gori se je zmenila z železarjem Paradižem. Tudi prejšnja je napravila tako. Dve sestri, dva brata — manj je sorodstva, pri istem ostane. Če se domenita še tretji Paradiž in tretja Bidrihova — kar ljudje že govorijo — bo to lepa reč

Inž. Mitja Šipek:

Prisega na Štebarjevem vrhu

Pomlad se je ogrinjala v cvetje, ko so skozi razsušeno aprilsko zemljo silili cvetni popki in je nežno šelestelo mlado listje. Ozračje je trepetalo v popoldanskem soncu, rezki rafali so sikali v nebo tiste pomladne dni aprila 1945. Vojna je še divjala, vendar je okupator že drgetal v zadnjih smrtnih krčih; kot ogabne kače so sekale tisočere glave gnusne zveri v prazno, ujedale v lastno telo.

Na dan 27. aprila je Štiebrea oživila. Z vseh strani so v mraku prihajale temne postave kot duhovi kresne noči. Zasede na vseh poteh so pazile, da se ne bi vtihotapil nepoklican gost. Štiebrea je hrumela kot neskončni veter sem od Obirja, ki je hladil razgreta čela. S seboj je nosil zatohli duh dima iz doline, ki pa so vse bolj redko motili skrivnost pomladne noči.

Okoli enajste ure ponoči se je Štiebrea stresla. Salva je zagrmela in še in še. Žareče sledi svetlečih izstrelkov so risale po nebu pošastne figure. Strelji so grmeli in se odbijali od Pece pa spet od Svinjske planine, dokler niso zamrli v večnih koroških gozdovih. Koroška tostran meja je prvokrat slavila dan osvobodilne fronte. Partizani so si stiskali roke, navdušeni klici in zdravice so kot grom preplavili Podjuno, dolina pa je molčala kot v grobu. Na Peci je zagorel kres, Štiebrea je žarela v svitu mogočnega ognja, na Uršlji, na Obirju in na Pohorju so se prižigali kresovi, navdušenje se je razplamtelo kot kresovi. Borci, aktivisti in vse, kar je bilo tam, je stopilo v vrsto. Dih bližajoče se svobode je omamil mlade, a prekaljene partizane in če bi takrat naleteli na sovražno patroljo, bi se vrgli vsi kot eden na pesjane in jih z zobmi raztrgali. Mlad aktivist je stopil na vzvišeno mesto in v ognjevitih stavkih poudaril pomen slavnosti. Govoril je kratko in z zanosom. Sto oči je bilo uprtih vanj in žarele so v svitu dogorevajočega ognja. Pesem je napolnila globače in drsela čez frate proti Pliberku ter se izgubljala v mehkih meglicah celovške kotline. »Hej, brigade, hitite...«

Zdelo se mi je, kot da sem na nepristopnem vrhu, v bajni trdnjavi, tam spodaj pa se potaplja v umazani godlji mrhovina, ki je skozi štiri leta sesala človeško kri. Pesem za pesmijo je vrela iz navdušenih prsi, potem pa je govornik spet stopil na vzvišeni griček. Kot na ukaz so grla onemela: »Tovariši, mi gremo v svobodo in novo življenje, toda ne pozabimo, da nas vodi pot v življenje mimo grobov naših bratov. Njim v spomin in v večno slavo predlagam enominutni molk!« Glave so se tiho sklonile, še veter je utihnil in nemirne dolge sence so v svitu ognja trepetale, ko da drhtijo v žalosti. Potem pa se je čez Štiebreco speč razlila otožna pesem: »Kot žrtve ste padli v borbi za nas.«

Počasi sem se nameril nazaj proti Jamnici. Navdušenje se je polagoma spremenilo v otožen spomin, prizor za prizorom je rasel in sam nisem opazil, kdaj sem

zgrešil križpotje. Bil sem že daleč od bunkerja in sem nadaljeval pot brez cilja. Ura je udarila eno, ko se je iz srebrne mesečine izluščil stolp strojske cerkve. Oprezno sem stopil za pokopališčni zid in se pritihotapil k vhodu. Nič, vse mirno. Vstopil sem in s težkimi koraki premeril pol pokopališča. Tamkaj je pokopan Žnidaršič. Saj se še zemlja ni poglobila na njegovem grobu. Kot da je žejna rose, krije vsa razpokana svojo skrivnost partizana Žnidaršiča.

Spoznal sem ga v jeseni kmalu po prihodu. Drvar je bil nekje v Javorju. Nosil je staro jugoslovansko puško, kopito pa si je sam otesal. Trdil je, da je najboljša puška, kar jih je v okraju, in mu je bila nerazdružljiva družica. Zimo smo za silo pretolkli, mnogo naših je pobralo. Februar se je že nagibal h kraju in sneg se je polagoma umikal, le po nižinah je še gospodoval z mogočno prevzetnostjo. Pa je prišel tisti blede rumeni dan. Sonce je sililo skozi oblake in megle so se vlačile kot coprnice nizko pod nebom sem od Drave. Ko da jih hudič sproti kuha, so se valile iz Libelič proti Strojni. Četita partizanov je postavila zasedo libeliškim žandarjem in dravograjskim gestapovcem, ki so ta dan iskali sledi za partizani na libeliški strani. V zgodnjih dopoldanskih urah je morečo tihoto pretrgal rezek rafal. Patrolja je naletela na zasedo. Gosta megla je popolnoma onemogočila pregled, krogle so žvižgale križem, sovražnik je napadel z bombami in zaseda se je premaknila. Tedaj je omahnil Žnidaršič, Lipej je planil s položaja in dobil strel skozi stegno. Pred očmi se mu je stemnilo in bolečina ga je pokopala v globoko nezavest. Zaseda se je vrnila brez dveh. Kaj je z njima? Dopoldne se je pojačana četa ponovno odpravila po sledih. Lipej je ležal s prebito nogo še vedno v nezavesti, Žnidaršič pa nedaleč v stran s strelom skozi glavo — mrtev. Ranjenca smo takoj skrili v bunker na Jamnici. Zdravniške pomoči ni bilo mogoče oskrbeti, rana pa je bila nevarna, saj je bil prebit kolk. Blede lice ranjenca je izdajalo peklenške bolečine, ustnice pa niso izdale ničesar. Rana ni celila, nasprotno še infescirala se je in čela dva meseca je ranjenec nihal med življenjem in smrtjo. Strahoten duh po gnilobi je vsakokrat napolnil bunker, ko so ga partizanske bolničarke previjale, edino zdravilo sta bila jod in

lizol. Ranjenec pa je z nasmehom na ustih doživljal vse naše vesele in težke ure. Le kadar so nas zelenci gnali in jim zaradi bližine bunkerja in pa zaradi slabe oborožitve nismo mogli nuditi upora ter smo mu pod vzglavje položili bombo in mu stisnili roko, so se mu orosile oči. Njegov blede obraz je vztrepetal — »Oh, ko bi mogel z vami!«

Potikal sem se po Suhem vrhu. Zvečer bomo pokopali Žnidaršiča. Noge me niso več ubogale. Tretja noč brez spanja je pustila sledove na meni. Poiskal sem kopnico pod kosmato smreko, kamor je večerno sonce prijazno upiralo svoje zlate žarke, da so iglice v kapljah snežnice čudovito migotale. Kot bi trenil, sem zadremal na smrečju, katerega sem nargal nad glavo in ga položil pod sebe. Ne vem, kako dolgo sem tako dremal, ko me prebudi rafal. Na pol v snu sem planil pokonci in mrzlično grabil za puško. Nič! Še en rafal. Pa je le žolna razbijala po trhem deblu. Spet sem se potuhnil in zadremal — to pot v sanje. Milijon lučk je zablestelo tako veličastno in tam stoji blesteča palica, ki se sveti, da ni mogoče gledati vanjo, na koncu pa gori ognjen zubelj. Čudno! Ta palica pa vendar ne more ubijati — lučke so na mah ugasile pa se spet prižgale. Ta igra se je venomer ponavljala. Pa spet zareglja strojnica. Oh, saj je spet ta zelena nagajivka — žolna. Hladni februarški veter me je oplazil prav do kosti. Večerno sonce je skrilo svoje čare in bela smrt je zopet pregnila gričke. Mrak je kar vidno padal na košate smreke in preden sem prispel do glavne poti proti Strojni, je tema legla na zemljo. Spotikal sem se po zamrznjenih grudah in le počasi napredoval. Po skoro enourni hoji me je iz premišljevanja zbudilo škripanje kolesa. Potuhnil sem se pod vresje ob poti. Nasproti se pomika čuden sprevod. Spredej postava z naperjeno puško, za njo še ena, potem pa dva mršava volička, ki vlečeta gare s škripajočimi kolesi. Kolo je enakomerno cvililo, da je rezalo v mozeg, ko da tuli tisoč zveri in joče kopica neogljencev. Pogrebni sprevod. Na garah je na smrečju ležalo negibno truplo s pol odprtimi usti, pramen mesečine ga je od časa do časa oplazil, ko da ga hoče prebuditi k življenju, pa ga ne more, ker se mu od senc preko oči vleče temna sraga krvi in lepi trepalnice, da jih ni mogoče odpreti. Sprevod se je ustavil pred pokopališnimi vrati. Grob je bil plitev, na hitro izkopan. Vanj smo položili smrekovo vejico in nanj mrtvega tovariša. Ko so ga pogrebci polagali v zemljo, ga je mesečina zopet oplazila prav preko čela, čez

DELAVSKA ENOTNOST

Tribuna delovnih ljudi vseh strok

List izdaja Republiški svet ZSJ za Slovenijo, in sicer kot tednik z občasno prilogo »Pogovori«

Naročnina je četrletna 250, polletna 500 in letna 1000 dinarjev

Naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Kopitarjeva 2, p. p. 313-VI

Naj bo list obiskovalec tudi čim številnejših koroških fužinarskih domov!

oči na usta, ko da ga poljublja — za dom. Pol zaprto oko je poblisnilo poslednjič v svobodno nebo, potem pa je sveta koroška zemlja pokrila to ljubeče srce. Ura je udarila eno po polnoči, mesec se je skrnil za oblak, četica partizanov pa je stala tam ob grobu. Beseda je tičala v grlu, oko je kalila solza bridkosti. Za korak sem pristopil h grobu. Rad bi rekel besedo pa ne morem, rad bi objel, pa telo ne uboga, s težavo sem izdaval: »Mirno spi, mi smo s Teboj!« Grobno tišino je zmotila tiha pesem: »En mav čez izaro.«

Čez teden sem se potikal po mračnih gozdovih jazbine, ko da nosim vso zemljo, sem stopal po kolovozih, ki so bili zaradi gostega grmovja skozi vse leto posuti z gnilih listjem. Pot se vije v serpentinah proti obronkom Uršlje gore. Ura še ni bila šest, ko je že mrak prekril globače. Še en ovinek in tam na desno mora stati bajta. Pospešim korak, ovinku sledi drugi in tretji — ali sem zašel, me, prav tam se globača izteče v prisojno jaso in tamkaj se vije dim. Nizka olcarska bajta, obložena z lanskiimi in predlanskimi drvni ždi v mrak kot ponočni ptič. Vrata v dimnico so kar sama padla, ko sem odrinil zapah. Na zidu je plapolel skromen ogenj in osvetljeval temačen, z lesketajočimi se sajamimi pokrit prostor, smolena smrekova drva so sipala kopico isker v klobuček. Vstopil sem, ko da sem prišel prosit miloščine. Ob ognju je stala sloka postava žene, za krilo se ji je lovilo dekletce kakih treh let, za vrati na tnalu sta v mraku žareli dve očesci, štiriletno dekletce se je igralo z mačko, ki ji je lizala obraz, dekletce pa jo je ljubkovalo. Tam čisto na robu na zidu pa se je valjal skoro gol najmlajši bratec. Začuden so ogledovale temne oči pozni obisk. Žena me je vprašujoče pogledala — ali ve?! Zbral sem moči, suho sem izdaval: »Padel je!« Ničesar ni rekla. Raskave roke so najprej otipale obraz, potem pa so sunkovito planile k nagemu telesu najmlajšega in ga dvignile prav pred obraz. Razorani ženin obraz se je zlil z nežnim mladim telesom in vzdrgetal. Mlado telo je začutilo raskavi obraz in pravtako vzdrgetalo ter planilo v jok toda le za trenutek, potem pa so se velike črne oči zapičile v poznega obiskovalca in vpraševale. Oba otroka, oni ob materinem krilu in ta v temnem kotu za vrati sta začutila nesrečo. Planila sta k materi čisto molče in v mene je zrlo osem prestrašenih oči. Obrnil sem se, sunkovito odpahnil vegvaste dveri in planil na zrak, potem sem stekel za ovinek in omahnil v sneg.

V juniju letošnjega leta sem Lipja srečal v Pliberku ob proslavi 10. obletnice Prežihovega Voranca. Lepo je bilo. Hartmanov zbor mi je pričaral ono pomlad, ki se je rodila iz krvi. Prušnikovi so tako zapeli, da se je tajalo srce. Sedaj jih pričakujemo, da med nami zapojejo. Z Lipejem sva obujala spomine takrat, pa sva se čez teden dni spet srečala na Štiebarjevem vrhu, prav tam, kjer smo pred 15. leti prisegli. Slovenska pesem je zadonela in spet napolnila globače, drsela čez frate in zamrla tam na pod-

Pri Končniku v Topli. Sem gor še ne vre toliko teh ljudi, zato sta zrak in fotografija tako čista, da se vidijo celo čebele

TO JE TISTO

Dvakrat smo do sedaj že odložili to »mašilo«. Ker pa taka zadeva le ne zastara, jo objavljamo pač danes:

Celovški »Slovenski vestnik« je one dni objavil vseeno zanimivo vest o ponovnih nacističnih izpadih v Nemčiji. Zveza nacionalnih študentov je namreč v svojem listu kratko in malo zahtevala združitve vseh nemško govorečih v skupni »Nemški deželi«. Povsod plebiscit — tudi v Avstriji — in vsi Nemci skupaj! Tudi Jude že obravnavajo: poleg imena še redna oznaka »žid« (torej kakor dr., inž. itd.). Najbrž zaradi kakih »dodatkov«. Urednika katoliškega lista heidelberške univerze, ki je objavil antinacistični članek, so temeljito pretepli itd.

Okoli Novega leta letos pa je potem pleškarski oddelek teh nadobudnikov prepacal z nacističnimi simboli in gesli menda kar precej plank po nemški deželi. Ves svet se je zgražal in smo o tem zadosti brali.

Torej spet strah.

Ne. Vsi pametni ljudje na svetu so za to, da se Nemci združijo ali pa ne združijo — kakor hočejo. Vprašanje ni v tem. Vprašanje oziroma zahteva je samo v tem, da tudi združeni Nemci ne smejo več svinjariti. Ne smejo napadati in vdirati v druge države, ne smejo pobijati zavednih ljudi drugih narodnosti, ne smejo zveriniti po svetu, prizadevati ljudem gorja in krivic, pa tudi doma ne smejo maltretirati človečanstva.

Dobro, če hočejo neki v vedno naprednejšem svetu vseeno še gnati nazadnjaški nacizem, naj ga pač ženejo zase. Nujnost in dolžnost vseh poštenih Nemcev in vseh drugih dežel pa je, da preprečijo ponovne svinjarije ter zajamčijo človečnost. Prizadete in odgovorne dežele ne smejo biti slepe ali celo paktirati, kakor so bile slepe in so paktirale s Hitlerjem na hrbtu drugih, namesto da bi ga zasule prvi dan zločina, kakor so ga zasule potem, ko so ljudje že trpeli.

junskih poljih. Pa sva ta dan rekla, da ne zapade v pozabo, naj mladi rod ve — svoboda je kupljena s krvjo! Človek pa, ki ustvarja zgodovino, kjerkoli že bil — bodi pošten in spoštuj ime — človek!

Predvsem morate paziti pošteni Nemci sami, da vas ne preraste kal primitivkov, in ne pozabite, da se je takrat na takó nedolžnih packanjih po zidovih in na rjavih hlačah izcimilo trpljenje in uničenje za sto milijonov ljudi evropske poloble.

Torej, Nemci, skupaj ali pa narazen in vso srečo, le zločinov ne več po svetu! Samo to je tisto.

★

A: »Kaj pa ti toliko sam s seboj govoriš?«
B: »Se pač rad pogovarjam s pametnim človekom.«

***

»On: »Ali ima vaš mož navado, da govori sam s seboj, kadar je sam?«

Ona: »Ne vem. Nisem še bila z njim skupaj, kadar je bil sam.«

Grabeževa kletev

O, da bi se ti sin iz ljubezni poročil!

Štednja

Naročniki časopisov na Kitajskem morajo vrniti vsak izvod, ker industrija spet porabi staro naklado kot surovino. Kdor ne vrača listov, plača globo. (»Delo«, 25. januarja 1960.) Kako pa obravnavajo potem tam tisto reč, je pa seveda drugo vprašanje.

***

Učitelj: »Kaj, stara mama vam je umrla; ali ste imeli kaj zdravnika?«

Učenec: »Ne, je kar sama umrla.«

Na izpitu v Ljubljani

Izpraševalec: Kaj je obratno sorazmerje?
Podeželan: Ljubljana je vedno večja, porcije pa vedno manjše.

Parola v gostilni

Kar po grlu dol drži,
to človeka gor drži.

NAROBE

— Ko sem bila še dekle, sem morala pol noči čakati, preden je odšel, odkar sva poročena, pa moram pol noči čakati, da pride.

— Sinoči sva se z možem prepirala. On je hotel poslušati radio, jaz pa sem hotela v kino.

— No, in kako mu je ugajal film?

Beno Kotnik:

Zeleni kader na Zelovcu

Severno od Sv. Neže leži na lepem po-
bočju in v sončni legi Pelčeva kmetija.
Nekdanji Pelc je bil dober sadjar. Poleg
jabolk in hrušk je zasadil in precepil pre-
cej češenj.

Pred dobrimi petdesetimi leti je prišlo
k tej hiši precej ljudi, največ mladine, na
obiranje češenj. Pelc ni bil sebičen, privoščil jim je, da se naužijejo tega vablji-
vega, žlahtnega sadu. Dovolil je še vsa-
skemu obiralcu, da nese v »faceli« nekaj
češenj domov. Vsi so govorili, da Pelcu
češnje zato tako dobro obrodijo, ker je
tako dobrotljiv.

Pelčeva kmetija je imela poprej že
nekaj desetletij tudi postranski vir do-
hodkov. Tu je bil dober kremenčev
kamnolom. Ta kremenec je prodajal Pelc
najprej glažutam v Zeleni travnik (Eibis-
wald), kasneje na fužine na Prevalje in
h koncu še tudi fužinam na Ravnah. Moj
oče je v mladosti vozil z močnimi »celaki«
ta kremenec čez radeljski prelaz v Zeleni
travnik. Za enkratni prevoz je potreboval
tri dni. Stari Pelc je obnemogel in hotel
izročiti posestvo svojemu sinu Anzanu.
Ta pa grunta ni hotel, ker ni maral žensk.
Prepuštil je grunt svoji sestri, on pa je
bil pri njej za hlapca. Ob prostem času in
ob slabem vremenu se je lotil tudi mizar-
skega dela, kateremu se je priučil sam.
Anza je bil tudi strasten lovec in je rad
pogledal v gošo. Na nobeni steleraji ga ni
manjkalo, le tja ni šel, kjer so imeli koze,
kajti teh ni maral, še manj pa kozje mleko
in meso. Okoliškim kmetom je bil na bo-
žično biljo za varuha. S puško v roki je
tedaj hodil od hiše do hiše in pazil, da se
k hišam ni priklatil kakšen tat. Sosedje
so ga zaradi tega radi imeli, zato je bil
pripravljen za njega pri vsaki hiši vrč z
moštom.

Za časa I. svetovne vojne bi moral tudi
on na vojsko. Te se je izognil s tem, da se
je skrival. Pod jaslimi v hlevu je imel
napravljeno skrivališče, kamor se je za-
tekel, kadar mu je pretila nevarnost. Žan-
darji so ga večkrat iskali, a ga nikdar niso
našli. Anza je trdil, da je član »zelenega
kadra«. Pri »zelenem kadru« so bili nam-
reč avstrijski vojaki, ki niso hoteli na
fronto in so se skrivali po planinah.

V NOV je Anza imel kar srečo. Nemci
so ga pustili pri miru, ker je bil že precej
prileten, s partizani pa si je bil dober.
Porabili so ga za obveščevalno službo,
pomagal je pokopati tudi 7 talcev, katere
so hitlerjanci postrelili pri Sv. Neži.

Na Zelovcu so ljudje upoštevali Anzana
tudi zato, ker je znal zagovarjati megle.
Dobro je poznal megle in takoj vedel, ka-
tere so nevarne.

Nekoč so Pelčevi kosili na velikem trav-
niku. Soparno je bilo že v zgodnjih urah,
pa tudi obadi so bili hudi. Proti poldnevu
obstoji Anza med redovjem in gleda proti
Peci. Od tu se je začela vlačiti svinčeno
siva modrikasta megla. Ko Anza to opazi,
vrže koso v redovje, zasadi čepun v zem-
ljo in jo s hitrimi koraki pobriše domov.
Doma vzame razpelo, katero je uporabljal
za zagovor megel. Še s hitrejšimi koraki
se vrne na sredino največje Pelčeve njive,
od koder je bil lep razgled na vse strani.
Tu je dvigal razpelo proti meglam in jih
prekriževal. Meglam se je vedno odmikal.
Veroval je, da ga megle tedaj, ko jih pre-
križuje, ne smejo pokriti. Ako bi se to
zgodilo, bi se usula toča. Veroval je tudi
v to, da svojega mesta ne sme prej zapu-
stiti, dokler nevihta ni minila. Zato je bil
velikokrat do kože moker.

Šentjanski župnik, pod čigar faro spada
Pelčeva kmetija, je izvedel za te Anza-

nove coprnije. Dal ga je poklicati k sebi,
da bi ga nekoliko poučil. Anza se je temu
povabilu tudi odzval. Ko mu je župnik v
lepih besedah tolmačil nesmiselnost nje-
govega početja, je postal Anza ves bled
in se poslovil od župnika z besedami: »Vi
ste sovražnik kmetov in želite, da naj bi
kmetom toča potolkla pridelke. Nikoli več
ne bom gledal ta cerkveni zid.« Od te
dobe se je cerkve izogibal.

Pri Pelcu danes ni več teh lepih češenj.
Škoda je, kajti na bližnjem ravenskem
trgu bi se lahko danes prav dobro pro-
dale. Tudi Pelčevega Anzana ni več. Leta
1949 je pri sosedu Šulerju mlet žito in je
tam za mizo izdihnil.

Govorice o zagovarjanju megel pa so na
Zelovcu in v okolici še danes žive.

OBRATOVANJE NAPRAVE ZA CENTRIFU- GALNO VLIVANJE

Varnostni predpisi

1. Delo na centrifugalni napravi vodi tehnolo-
g za centrifugalno vlivanje jekla, ki
daje tudi vsa navodila.
2. Jama za centrifugalno vlivanje mora biti
vedno zaprta z oklonno ploščo. Odpreti se
sme samo, če je centrifugalni stroj ustav-
ljen.
3. V odprto jamo je torej dovoljen vstop
samo, ko stroj miruje, toda v tem primeru
morajo biti ventili in električna stikala
zaklenjeni, da je oseba v jami zavarovana.
4. Stroj smemo staviti v pogon samo, če so
črpe pravilno vstavljene v napravo, če so
lijaki pravilno centrirani in ko je oklonna
plošča na jami zaprta. Nalog za pogon
stroja da tehnolog.
5. Vlivanje se sme izvršiti le v dobro pre-
grete lijake in v predgrete kokile s pred-
pisanimi merskimi ponvicami. Livar mora
nositi azbestne zaščitne gamaše, rokavice,
predpisana očala in zaščitno obrazno mrežo.
6. Okoli naprave se med obratovanjem ne
sme zadrževati nihče drugi, razen tam za-
poslenih.
7. Upoštevati je tudi vsa drobna ustna navo-
dila, ki jih da tehnolog za centrifugalno
litje med samim procesom.

Knjižni program

kulturnega, prosvetnega in zgodovinskega
zavoda »BOREC« za leto 1960

I. Knjižna zbirka »BOREC«

1. VIHARNI ČASI, II. knjiga radijskih od-
daj »Se pomnite, tovariši?«
2. Radko Polič: ZITA ZORIJO — CUDEZNA
POMLAD, II. del — spomini
3. Hinko Bratož-Okli: DNEVNIK PARTIZA-
NA, II. del
4. Jožica Vebler-Hodnikova: PREZIVELA SEM
TABORIŠČE SMRTI (Oswiecim-Auschwitz)
— spomini
5. Renata Viganò: NEZA GRE V SMRT —
roman (prevod iz italijanščine)

II. Knjižna zbirka »DOKAZI«

1. Stane Lenardič: URH
2. Dr. Volčjak - dr. Bidovec: BOLNICA FRA-
NJA

III. Dela slovenskih in drugih pisateljev izven zbirk

1. Milutin Vujović: SRECANJA V VOJNI —
spomini
2. Meto Jovanovski: NABREKLE ZVEZDE —
novele
3. Ignac Koprivec: KOČEVSKI PROCES —
dokumentarno delo

IV. Mladinska literatura — slikanice

1. Tone Seliškar: JERNEJČKOV ODRED —
ilustriral Janez Vidic
2. France Bevk: OGNJENI KRST GREGCA
PETELINČKA — ilustrirala Tinca Stegovec
3. Josip Ribičič: RAZBITA HAJKA — ilustrir-
al Robert Hlavaty

Naslov zavoda: Ljubljana, Titova 17.

Pri naših vojakih

»... Kar prijetno sem bil presenečen, ko sem videl, da ste se me spomnili in mi poslali
»Fužinarja«. Po navadi na vojake pozabijo, tu pa vidim, da ni tako. Pošiljam vam sliko,
kako smo se zbrali okrog lista in pobirali zanimivosti iz koroškega kraja. Zelo všeč mi je
bil sestavek Toneta Jakopiča. Pozdrav vsem železarjem! Tone Bijol, sedaj vojak v Raški«

Tone Jeromel:

Pomanjkanje ljudi na kmetih

Ni kmetije v Mežiški dolini, kjer bi se število ljudi, katerih vir dohodkov je kmetijska dejavnost, povečalo. Skoro povsod je danes to število manjše. Nekoč mogočna posestva, ki so dajala kruh in streho 15 do 30 ljudem, postajajo bolj in bolj prazna.

Kot vemo, je nekoč veljalo v teh krajih pravilo, da se je lahko oženil le tisti, ki je imel kaj premoženja in torej imel iz česa vzdrževati družino, ali kvečjemu, da je imel tako jamstvo. Družine so bile številnejše, a manj posameznikov jih je imelo možnost ustvariti si družinsko življenje. Industrija še ni bila razvita, kar vse je bilo vzrok številnim deklam in hlapcem na kmetih četudi morda v sorodstveni obliki tet in stricov. Ti so delali samo za hrano, skromno obleko in boren kot. Kmetije so gospodarili tako, da so skoraj vse, kar so rabili, pridelali doma, ker tudi trgovina še ni bila posebno vpeljana.

Od tedaj so se razmere bistveno spremenile. Spričo močno se razvijajoče industrije, je ta vsrkala levji delež ljudi s kmetov, ker jim je nudila boljše življenje. To je odvzemalo in še odvzema delovno silo kmetijski dejavnosti, oziroma kmetom, ki tako strašno tarnajo za ljudmi.

V zmanjšanju števila ljudi na kmetih pa je vseeno neka skladnost s spremembo načina gospodarjenja. Včasih je moral kmet gospodariti tako, da si je sam pridelal vse dobrine in da je dosegel čim večji skupni dohodek na ha. Pri tem pa se ni vprašal, koliko delovnih dni ali ur je vložil na določeno površino, to je, da ga ni zanimala vrednost opravljenega dela. Opravljala so se in se še sedaj taka dela, ki se ne splečajo. Sodobno gospodarjenje pa zahteva večjo elastičnost tudi v kmetijstvu, čeprav je v tej panogi prilagajanje zahtevam trga težje. Zaradi premajhne gibčnosti v tej smeri se navaja kot zelo kritičen problem: »Na kmetih je premalo ljudi.« Menim, da je odhajanje ljudi s kmetij za kmetovanje ugodno. Problem je edino ta, da odhajajo v industrijo bolj mladi ljudje in moški in da postaja kmečko prebivalstvo sloj starih ljudi in otrok. To je sloj s

»VRESJE«

Tudi letos so izdali ravenki maturanti tako reč. Na kakih tridesetih straneh svojega »Vresja« so povedali, kako se je začelo in kaj storilo, da je na Ravnah gimnazija, ki je dala sedaj že dvanajst maturantskih rodov. O kulturnem življenju na gimnaziji so zapisali, o novem, mlademu domu. Na zaključku pa je ponosen seznam že kakih osemdeset inženirjev, profesorjev, zdravnikov, ekonomistov, veterinarjev, pravnikov, absolventov raznih višjih šol, učiteljev in drugih poklicev, ki so šli skozi ravenko gimnazijo in se vključili iz te dežele v poklice po vsej domovini.

»Vresje« letošnjih maturantov pa ima še zanimivost več: navedene so teme za domače naloge zaključnega izpita, ki so jih izbrali maturantje. Ko jih človek prebere — te pestre in pogumne osvojitve, bi jih še enkrat bral. Znanstvu in domačiji so posvečene, da človeku srce zaigra.

tako starostno dobo, ko po delu v ostalih panogah uživa zaslužen pokoj, ali pa prejema otroški dodatek.

Za gospodarjenje v kmetijstvu je odlično prebivalstva ugoden. Manj, ko se bo moralo preživljati ljudi od kmetijstva, lažje bo gospodarjenje v tej panogi. Ko ne bo kmetijstvo preobremenjeno z ljudmi, ko ne bo več tako imenovane agrarne prenaseljenosti, tedaj bo šele podkrepjeno uvajanje naprednejših oblik gospodarjenja, tedaj šele lahko iščemo večji poudarek na rentabilnosti vložnega dela. Tako v ZDA 8% kmečkega prebivalstva absolutno krije vse potrebe domačega trga po kmetijskih pridelkih in še imajo ogromne tržne viške.

Iz omenjenega je razvidno, da tarnanje po ljudeh na kmetih ni utemeljeno in izvira in neprehtanega načina gospodarjenja, iz kmetijskih opravil, v kateri se ne spleča vlagati dragoceno človeško delo, ker od njih ni ustreznih koristi.

Vida Arnold

SREČANJE na Uršlji gori

Skoraj še tema je bila, ko sem stala sama na cesti, dihala v premrle roke in čakala.

»Le kje se mudita Lenka in Andrej, ura je vendar že pet.« sem se jezila.

Končno sem zaslišala korake, prišel je Andrej. Z običajno zamudo je prišla še Lenka in napoliti smo se naši Uršlji gori nasproti. Kmalu me je nehala zebsti, ker sem le stežka ujela korake z Andrejem. Že smo zapustili cesto in zavili na gozdno pot. Nekdo nam prihaja nasproti, delavec je, kdo ve, iz katere grape je prišel.

Pot zavije navkreber, mimo cvetoče ajde nas vodi. Kot biseri blešče rosne kapljice na nežnih rožnatih cvetovih. Še malo, pa bomo pri Smučarski koči. Prva prispem na vrh, kjer se mojim očem odpre čudovit pogled. Rdeče sonce je pravkar pogledalo izza Pohorja in razžarilo pokrajino. Dolina še spi, le zvonik hotuljske cerkve se dviga iz megle. Pogled mi zdrkne preko meglene morja na nasprotni hrib, kjer se beli Prežihovina. Da, tu se rode samorastniki, tu je njihov svet. Kamorkoli me bo življenjska pot zanesla, to podoba bom vedno nosila v srcu.

Ptice so se že prebudile, njihova živahna pesem nas spremlja na poti. Rdečeličen kmečki fant je prignal svoje bicke na gozdno jaso. Ko pridem mimo, dvigajo glave in nas gledajo.

»Dobro jutro, oče.« pozdravimo kmeta, ki orje ob poti. Lahna meglica se dviga iz rjave prsti. »Roda je ta zemlja, roda.« pravi in polni pipo, pa vem, da ne bi šel nikamor izpod Gore na mastno drugam. Lenka boža prepotena voliča, z Andrejem pa se trudiva, da bi kmeta zapletla v pogovor, naj bi se živali odpočili.

Ker smo se malo zaklepetali, smo sklenili, da zato do vrha ne bomo spregovori-

Koroški časopisi

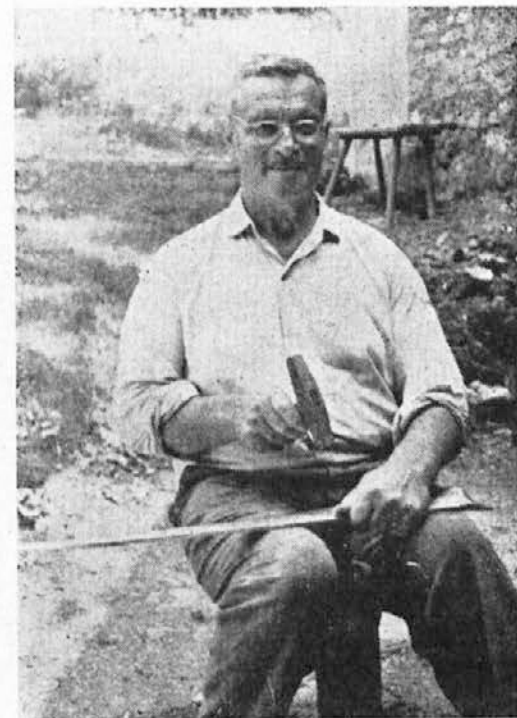
(Nadaljevanje s 45. strani)

39. MEZIŠKI VESTNIK, od 2. II. 1955 pa spet »Glas Mežiške doline«.
40. PLANINE — NASE VESELJE — glasilo mladinskega odseka Planinskega društva Prevalje, urednika Telcer Franc, Vauh Ernest priložnostno, 1956—....
41. NOVA BRAZDA — glasilo MKUD Samorastniki gimnazije Ravne na Koroškem, uredniki Janez Mrdavšič, Boris Strohsack, Rajko Poberžnik, Marjan Kroflič...
42. MISEL MLADIH — glasilo dijakov ravenke gimnazije 1957—....
43. MLADOST POD URŠLJO — glasilo nižje gimnazije Ravne 1958—....
44. BRSTJE — glasilo dijakov ravenke gimnazije 1957 (1 števec.)
45. VIGRED — glasilo literarnega krožka osnovne šole na Prevaljah 1955—....
46. ODMEVI IZPOD PECE — nižja gimnazija Črna 1959 (1 števec.)
47. ZAREK — glasilo učencev Metalurške industrijske šole Ravne na Koroškem 1959/60—....
48. VRESJE — almanah maturantov ravenke gimnazije 1960.

Čisto popoln ta seznam seveda še ni, treba bo še čez mejo. Pa drugič.

rili besede. Da ne bi pozabila na obljubo, sem se podvzela in hodila prva. V planine hodim najraje sama, tako prijetno je, ko je človek sam s svojimi mislimi in sanjami... Bila sem že pod vrhom, ko na vsem lepem zaslišim šum. Obstala sem kot vkopana, še dih mi je zastal: čez stezo je oprezno prihajal gams, za njim pa še sedem drugih. Ker sem stala čisto mirno, me niso opazili in so hodili dostojanstveno, le smrčke so nemirno dvigali. To je bilo moje prvo srečanje s temi planinskimi prebivalci.

Na vrhu ni bilo časa za razgled, čeprav je bil dan čudovito jasen. Najprej je bilo treba potolažiti želodec. V koči je bila že zbrana družba, že po bleki smo ugotovili, da so Avstrijci: dva gospoda s častljivimi trebuščki, oblečena

Martinar Fr. Lipuš — sedaj še predsednik KZ. Rekli smo, da to ne bo šlo, a ko je prinesel dišave na mizo, smo utihnil

v kratke irhovinaste hlače in dokolenke, rdečelična ženska v značilni koroški obleki, njena hčerka in sin. Govorili so nemški. Vstopil je mlad moški, visok in plečat, svetlih las in sivomodrih oči. Očitno je pripadal družbi, toda ko nas je zagledal, je prisedel in nas pozdravil — slovensko. Kmalu je stekel pogovor. Stane je bil izobrazen človek, študiral je v Ljubljani, govoril je knjižno slovenščino. Povedal nam je, da so ljudje, ki so z njim, Slovenci, toda le redkokdaj govore svoj jezik, otroci ga ne znajo več. Ko je to govoril, je bil žalosten, bolela ga je krivica, ki jo delajo našemu jeziku — Slovenci. Dolgo nam je govoril, njegova družba je bila že odšla, on pa je ostal. Dejal je, da se je že tudi poskusil v režiji slovenskih ljudskih iger, a ni uspel — pri mladini ni bilo odziva. »Vi se morda ne zavedate, kaj imate. Ponosni bodite na to,« se je poslovil in nam pristržno stisnil roke. Odšel je, na vrhu je zajodljal in prešerno vrgel klobuk v zrak, mi pa smo gledali za njim, s solzami v očeh.

Mimogrede srečaš človeka, bežno ga spoznaš: njegova podoba zbledi, besed, ki jih je govoril, pa se spominjaš. Če bi bili na Koroškem sami taki ljudje, kot je ta, nas ne bi zbolelo srce, kadar pomislimo na zamejske brate.

RACIONALIZACIJA NAD VSE

(Zal ne proizvodna)

P. n.

Godba na pihala, tu

V naš nabiralnik pri glavnem vratarju, kjer oddajajo naši sodelavci številne racionalizacijske predloge za zboljšanje proizvodnje, znižanje stroškov in povečanje produktivnosti, je nekdo odvrgetel tudi tale racionalizacijski predlog, ki ga zaradi nezainteresiranosti odstopamo naši godbi v nadaljnjo rešitev.

Racionalizacijska komisija

1 priloga!

»P. n.

Racionalizacijska komisija, tu

Od štirih godbenikov našega orkestra dva nimata kaj delati; njihovo število je treba reducirati, zaposlenost pa razporediti v toku trajanja celega koncerta tako, da ne bo prišlo niti do preobremenitve niti do nezaposlenosti članov orkestra.

Vseh dvanajst prvih violin igra popolnoma identične note — to je nepotrebno dupliciranje. Število članov v tej grupi je treba drastično reducirati. Če moramo dobiti velik volumen zvoka, potem lahko to dosežemo tudi z elektronskim ojačevalcem.

Preveč napora se vlaga v igranje poltonov in četrttonov — to zgleđa kot pretirano forsiranje fines.

Priporoča se, da se vse note zaokrožijo na najbližje cele tone. Če bomo napravili tako, bo mogoče še bolj angažirati priučene in manj kvalificirane godbenike.

Za naš orkester je tudi značilno odvečno ponavljanje nekaterih muzikalnih partij. To je treba znatno poenostaviti. Nima smisla ponavljati s pihalnimi instrumenti partije, ki so jih godala že odigrala. Analiza je pokazala, da bi se trajanje koncerta lahko skrajšalo od dveh ur na vsega 20 minut in to brez potrebe po pavzi, kolikor bi izpustili vse odvečne partije.

Naš dirigent, ki sem ga o tej svoji racionalizaciji že v grobem seznanil, se v glavnem strinja z mojim predlogom, izraža pa bojazen, da bi ta moja racionalizacija vplivala na zmanjšanje obiska in s tem v zvezi na dohodke.

V tem redkem primeru pa je spet druga možnost: izključimo lahko posamezne dele koncertne dvorane, s čimer bi spet prihranili na režijskih stroških — osvetlitev, kurjavo, čiščenje in reditelje.

V pričakovanju honorarja Vas tovariško pozdravljam in beležim

Ratio Anza«

DOBER PRASEK

»Možu sem dala v kavo prašek, ki človeku prignusi alkohol.«

»Pa je nehal piti?«

»Ne vem, kako bi rekla? Kave res ne pije več.«

V GOSTILNI

— Tako majhna klobasa osem kovačev — in še smrdi po vrhu!

— No, še sreča, da ni večja, sicer bi še bolj smrdela.

Moški je ukradel ženski srce. Zakon za to tatvino ne pozna kazni, ker se sama kaznuje.

Stari Predovnik in Predovnica z Leš sta se srečala na poti. Ona na Prevalje, on z večdnevnega popivanja domov.

Predovnica: »No ja...!«

Predovnik: »Ja no...!« — in sta šla vsak svojo pot.

»Zgleda, da vam danes ne bom mogel dati točne diagnoze. Verjetno je v zvezi s pitjem čez mero.«

»Prav, doktor! Tudi meni se včasih kaj takega pripeti; prišel bom jutri navsezgodaj, ko boste trezni.«

— Sestra, ali ste že povedali tovarišu Razmožniku, da je postal oče trojčkov!

— Ne še, ker se ravnokar brije.

TUDI ŽE MODNA REVIIJA

Da, tudi to smo nedavno doživeli na Ravnah. Ker se je zgodilo to v našem kraju prvič po nastanku sveta, moramo dogodek zabeležiti.

Podjetje »Modna oblačila« iz Ljubljane je v pozni pomladi letos priredilo v Domu železarjev modno revijo pomladanskih in letnih modelov. Na reviji so pokazali res praktične stvari, moške, ženske in otroške obleke, ki jih izdeluje naša konfekcija. Vsa prikazana oblačila so bila izdelana v sodobnih krojih in modernih vzorcih. Modeli naše domače konfekcije za moške in ženske se lahko merijo v celoti z izdelki te vrste iz tujine. Kroji ustrezajo najnovejšim modnim zahtevam. Izbira vzorcev je vsako leto večja, kakovost blaga pa prav tako zadovolji še tako izbirčnega kupca.

Ta prva modna revija v našem kraju je zadovoljila v polni meri. Prav bi bilo, da bi na ta način seznanjali potrošnike z dosežki naše tekstilne industrije oziroma konfekcijskimi podjetji tudi v drugih letnih sezonah.

Z izdelki priznanega konfekcijskega podjetja »Modna oblačila« iz Ljubljane bosta naše potrošnike zalagala trgovsko podjetje »Ljudski magazin« in »Trgovski dom« na Ravnah.

Redakcija te številke je bila zaključena 2. avgusta 1960.

ŽELEZARNA RAVNE

ŽELEZARNA RAVNE

ŽELEZARNA RAVNE

železarna ravne

ŽELEZARNA RAVNE

železarna ravne

SE NEKAJ PREDLOGOV OZIROMA VZORCEV NA STANDARDNI NAPIS

Pri iskanju najustrežnejšega napisa za naše podjetje, ki bi ga potem uporabili za vse vrste oznak firme, smo prejeli še nekaj osnutkov, med temi dokaj lepe stvari od grafika J. K. iz Maribora. Gre za obliko oziroma izraz napisa, ki bi že kar sam predstavljal fužine plemenitih jekel, kakor predstavlja značilen napis »Borovo« tudi že po videzu svetovno znano firmo.

Sporočite na propagandni oddelek ali na uredništvo, kateri napis se vam zdi od zadujih in od današnjih najbolj primeren za omenjeno svrho.